

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203,
2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979,
3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493,
3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921,
3922, 3923, 3924)**

TUTANAK DERGİSİ

**11'inci Toplantı
15 Haziran 2021 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, kadına yönelik şiddetle mücadeledeki uygulamalara ve Komisyonun gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Nevin Gaye Erbatur'un, kadın hakları konusunda yaptığı çalışmalar ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin uygulamadan kaynaklanan eksiklikler hakkında sunumu

2.- Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiler Dursun'un, kadına yönelik şiddetin engellenmesinde medyanın sorumlulukları hakkında sunumu

3.- İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı-Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı Av. Nazan Moroğlu'nun, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemelerdeki eksiklikler hakkında sunumu

4.- Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan'ın, kadına yönelik şiddetin ve genel olarak şiddetin psikolojik yönleri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Nevin Gaye Erbatır, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiler Dursun, İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı-Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı Av. Nazan Moroğlu, Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675,
2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505,
3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

**11'inci Toplantı
15 Haziran 2021 Salı**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 15.18'de açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık, kadına yönelik şiddetle mücadeledeki uygulamalara ve Komisyonun gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Nevin Gaye Erbatur tarafından, kadın hakları konusunda yaptığı çalışmalar ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin uygulamadan kaynaklanan eksiklikler;

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiler Dursun tarafından, kadına yönelik şiddetin engellenmesinde medyanın sorumlulukları;

İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı-Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı Av. Nazan Moroğlu tarafından, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemelerdeki eksiklikler;

Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan tarafından, kadına yönelik şiddet ve genel olarak şiddetin psikolojik yönleri;

Hakkında sunum yapıldı.

Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Nevin Gaye Erbatur, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiler Dursun, İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı-Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı Av. Nazan Moroğlu, Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 20.11'de toplantıya son verildi.

15 Haziran 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.18

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Çok kıymetli Komisyon üyesi arkadaşlarım, değerli milletvekillerimiz; bugün çok kıymetli akademisyenlerimizi, hukukçularımızı dinleyeceğiz ve kıymetli katılımcılarımıza, değerli basın mensuplarımıza ben bir kez daha hoş geldiniz diyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 11'inci toplantısını açıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, kadına yönelik şiddetle mücadeledeki uygulamalara ve Komisyonun gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Komisyonumuzun çalışmalarına destek vermek üzere, yoğun mesailerine rağmen Komisyonumuza kıymetli vakitlerini ayırarak gelen Çok Kıymetli 22'nci, 23'üncü Dönem CHP Milletvekili, Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Profesör Doktor Nevin Gaye Erbatur'a, Üsküdar Üniversitesi Rektörümüz Profesör Doktor Nevzat Tarhan Hocama, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Profesör Doktor Çiler Dursun Hocamıza hoş geldiniz diyorum; Nazan Moroğlu, kıymetli başkanımız o da yolda, geliyor, toplantımıza sunumlarını yapacaklar inşallah.

Çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi için kurmuş olduğumuz Komisyon çalışmalarımız devam ediyor. Anayasa'mız ve temel kanunlarımız başta olmak üzere mevzuatımızda kadın hakları en ileri normlarla güvence altına alınmıştır. Kadın haklarının korunmasına, kadın-erkek fırsat eşitliğinin sağlanmasına ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik ulusal mevzuatımız kadın haklarının teminatıdır. Özellikle kadına yönelik şiddetle mücadelede güçlü kanunları olan bir ülkeyiz. 2006 yılında 17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'yle kadına yönelik şiddetle mücadele bir devlet politikası hâline getirilmiş ve bu tarihten itibaren de hazırlanan ve kesintisiz olarak uygulanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları'mız hazırlanmış ve mücadelenin yol haritası oluşturulmuş vaziyette. 2019 yılında Kadına Yönelik Şiddet Koordinasyon Toplantısı; Sayın Cumhurbaşkanımızın Başkanlığında ilgili bakanlıklarımızla toplanarak bir eylem planı hazırlanmış ve bu eylem planı da 81 ilde uygulamaya konulmuştur. Gerek ulusal gerekse yerel düzeyde kadına yönelik şiddetle mücadelede tüm kurum ve kuruluşlarımızla bir seferberlik başlatıp kadına yönelik şiddeti hep beraber elimizden geliyorsa sifıra indirelim ve sıfır tolerans tanıyalım, mümkün olduğunca azaltalım istiyoruz. Bu vesileyle de Komisyonumuza tüm disiplinleri davet ederek kamu kurum ve kuruluşlarını ve kurum başkanlarını, akademisyenlerimizi davet edelim istiyoruz. Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki en önemli ayaklardan bir tanesi de hizmet sunanlar kadar bu konuda kurmamız gereken dil ve akademisyenlerimizin bu konuda bize göstereceği yol, usul bizim için çok kıymetli. Bu vesileyle (*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

şiddetle mücadelede en önemli ayaklarımızdan bir tanesi medya; yarından itibaren medyamızı dinleyeceğiz ama medyamızdan önce akademisyenlerimizden kadına yönelik şiddetle ilgili hangi tedbirleri almamız gerekiyor, bugüne kadar yapılan uygulamalar ve bundan sonraki önerileri dinlemek isteriz. Bu vesileyle sunum yapmak üzere davet ettiğimiz akademisyenlerimizden kadına yönelik şiddetin sebepleri ve şiddetle mücadelede alınması gereken tedbirleri, 6284 sayılı Yasa'mızın ve diğer mevzuatların uygulanmasından kaynaklanan sorunları ve çözüm önerileri, kadına yönelik şiddetle etkin mücadele kapsamında Türk Ceza Kanunu'nda, Türk Medeni Kanunu'nda, Ceza İnfaz Kanunu'nda, usul kanunlarında, 6284 sayılı Kanun'da, İş Kanunu'nda, Borçlar Kanunu'nda varsa yapılması gereken değişiklik talepleri önerilerini, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin uygulamadan kaynaklanan gördüğünüz eksiklikleri ve kullanılması gereken iletişim dilini sizlerden dinlemek isteriz. Bu vesileyle Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı, 22'nci ve 23'üncü dönem Milletvekilimiz Sayın Gaye Erbatır'a sözü veriyorum.

Buyurun Gaye Hanım.

III.- SUNUMLAR

1.- Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Nevin Gaye Erbatır'un, kadın hakları konusunda yaptığı çalışmalar ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin uygulamadan kaynaklanan eksiklikler hakkında sunumu

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Uzun yıllar sonra tekrar Parlamentoda olmak benim için çok değerli. Sayın Başkanın söylediği gibi 22 ve 23'üncü Dönemde parlamenter olarak görev yaptım ve görev yaptığım süre içinde kadın hakları konusunda yoğun bir çaba harcadım, kadın-erkek eşitliğinin hayata geçirilmesi konusunda çok yoğun bir çaba harcadım ve pek çok yasal değişikliğin yapılmasında ben de görev aldım, bundan da onur duyuyorum, gurur duyuyorum.

Ben, konuşmama ilk kez Parlamentoda kurulan Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi KONUSU Meclis Araştırması Komisyon Raporu'yla ilgili konuşarak başlamak istiyorum. 18 Mayıs 2005 tarihinde kuruldu bu Komisyon; üç ay çalıştı, çeşitli kurumları kişileri dinledi ve sonunda bir rapor hazırladı. Bu hazırladığı rapordan da söz edeceğim, oradaki bazı şeyleri de söyleyeceğim ancak bu raporda bence en önemli mesele, yani bu raporun en önemli çıktısı 2006 yılında çıkarılan Başbakanlık genelgesidir. Bu Başbakanlık Genelgesi de 2006/17, bunu hepinize dağıttırdım. Bu, gerçekten Türkiye'de devrim niteliğinde bir genelgedir. İlk defa Başbakanlık düzeyinde kadına yönelik şiddetin, namus cinayetlerinin, töre cinayetlerinin, kadına ve çocuğa yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için alınması gereken önlemlerle ilgili bir genelgedir. Bakınız, genelge kaç sayfa? Söyleyeyim, on dört sayfa ve bu genelge -ben, Sayın Başkanım tutanaklara da böyle geçmesini istiyorum çünkü bu genelge gerçekten çok önemli bir genelge- bugün hâlâ yürürlükte, yürürlükten kaldırılmış bir genelge değil ancak hemen şunu da söylemek istiyorum, şimdi bunun üzerinden gideceğim: Bundan sonra 2'nci genelge 2020 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanıyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 1/1/2020.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Evet ama o genelge bu genelge kadar kapsamlı değil; işte, Sayın Başkanım, sorun da burada. Bu 1'inci genelge çok kapsamlı. Burada her şey, alınması

gereken bütün önlemler, hangi kurumlar neyi yapacak, nasıl çalışacak bu genelgede belirtilmiş. Şimdi, bu genelgedeki önlemlerden yeni genelgede 5 kuruma görev veriliyor. Bakın ne kadar geniş bir alandan daha küçük bir alana indirilmiş. Dolayısıyla buradaki sorun bence bu. Bu genelge bence esas olmalı ve bu genelgeyle biz devam etmeliyiz. İlk genelge son derece önemli bir genelge ve benim hemen, başlarken önerim, başka bir şey yapmaya gerek yok aslında, bu genelgede yazılan her şey hayata geçirilirse sorunlar çözülür zaten çünkü burada tek tek okumak tabii ki çok zamanımızı alacak ama bütün kurumsal hizmetler, hangi kurum hangi hizmeti verecek, hangi eğitimler yapılacak, nasıl bir bütçe ayrılacak bu genelgede hepsi var ve kurumlara verilen görevler var. Şimdi, asıl takip edilmesi gereken, kurumlara verilen bu görevlerin yerine getirilip getirilmediği, neden yerine getirilmediğinin bence araştırılması, incelenmesi lazım. Ben, Sayın Başkanımızdan bu konuda bir çalışma yapılmasını, bu genelgedeki genelgede verilen görevlerin ne sebeple yerine getirilmediği konusunda bir çalışma yapılmasının çok yerinde olacağını düşünüyorum, öneriyorum çünkü bu, bize bir yol açacaktır. Hani, demin başlarken Başkanımız söylediği için söylüyorum, eksiklerimiz nedir? İşte, bunları görmek açısından bu genelge son derece önemli.

Şimdi, daha önceki komisyonda çok konuştuğumuz konulardan bir tanesi de kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması için kadına yönelik şiddete bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da orantısız şekilde kadınları etkileyen bir şiddet türü olarak bakmak ve anlamak gerektiği idi; bu, çok önemli bir husus. Kadınlara yönelik şiddet, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi ve erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biridir. Eğer bunun böyle olduğunu kabul edersek, buna inanırsak, bunun gerçekliği üzerinde çalışırsak neden kadınların şiddet gördüğünü ve bu şiddetin neden bu kadar önemli olduğunu, kadın hayatında ve toplum hayatında ne kadar önemli olduğunu da anlayabiliriz diye düşünüyorum. Şimdi, dolayısıyla, şunu söylüyoruz: Kadına yönelik şiddet, kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisine dayanıyor. Şimdi, bu eşitsiz güç ilişkisi aile içi şiddeti ortaya çıkarıyor. Şimdi, ne oluyor? Korku yaratan, tehdit edici, zorlayıcı, baskıcı, küçük düşürücü fiziksel veya cinsel şiddet içeren herhangi bir davranış ya da tekrarlayan davranış biçimlerini dolayısıyla biz kadına yönelik şiddet olarak tanımlıyoruz. Bunlar çoğunlukla eş, sevgili, eski eş, eski sevgili tarafından ve bazen de bakıcılar tarafından uygulanabiliyor; çok yaygın ve maalesef daha çok erkekler tarafından kadınlara uygulanıyor.

Çok konuşulmuş burada ama ben bir kez daha söyleyeceğim -belki hocam da söyleyecektir ama- aile içi şiddet biçimleri fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, kıskançlık, kontrol, tecrit etme, yalnızlaştırma, sevdiklerinden uzaklaştırma şeklinde tezahür ediyor ve eğitim seviyesi, etnik grup, sosyal veya ekonomik sınıf, durum, din, meslek, yaş gözetmeksizin toplumda en az her 4 kadından 1'ini etkiliyor. Nasıl tanımlıyoruz şiddeti, ne diyoruz buna? Zorbalık ve tehdit diyoruz; gözdağı vermek, korkutmak diyoruz; duygu sömürüsü yapmak, yalnızlaştırmak ki bu çok önemli bir şey, kadının kiminle görüşeceğini, nereye gideceğini, ne yapacağını, neye ihtiyacı olduğunu kontrol ediyor; kadın komşusuna kahveye giderken bile eşinden izin almak zorunda kalıyor, dışarı çıkmasını engelliyor ve genelde bunları yapan kişi yaptığını inkâr ediyor, karşıdaki kişiyi suçluyor ve yaptığı tacizi, tecavüzü önemsemiyor, kadının duygularını ciddiye almıyor. Çocuğu kullanıyorlar kadına karşı, eğer kadın ayrılırsa çocukları göstermeyeceğini, onları alacağını söyleyerek kadını tehdit ediyor. Bizim "erkeklğini konuşturmak" olarak da tarif ettiğimiz patronluk taslıyor, kadına hizmetçisi gibi davranıyor, bütün önemli kararları kendisi veriyor, kadın ve erkek rollerinin ne olması gerektiğine kendisi karar veriyor ve şöyle diyor: "Kadın şunu yapamaz." "Erkek bunu yapar." Ekonomik şiddeti çok uyguluyor, kadının çalışmasını engelliyor, ona para vermiyor, aile gelirin ne olduğunu söylemiyor: bu şekilde devam ediyor.

Şimdi, bunların hepsi aile içinde; aile içi şiddet, aile arasında sadece basit bir tartışma değildir, bir taraf diğer taraftan daha fazla iktidara sahiptir ve davranışlarıyla diğer taraf üzerinde baskı, kontrol, zorbalık ve dayatma kurar. Eğer basit bir tartışma olsaydı her iki taraf da birbirlerinden korkmadan düşünce ve duygularını rahatlıkla ifade edebilirlerdi oysa aile içi şiddette kadın korku içindedir, söylemek istediklerini rahatça ifade edemez, durumu daha da kötüleştirmek için sürekli olarak tetiktedir, erkek ise bütün tartışmalarda kazanan taraftır. Şimdi, kadınlar hem fiziksel şiddet hem de diğer şiddetleri görüyorlar ve bunlar gerçekten korkutucu oluyor.

Şimdi, şunu sorabilirsiniz: “Eğer bu kadar kötüyse kadın neden bu adamı bırakmıyor?” Bırakmıyor çünkü onu koruyacak bir sistem yok, görüyoruz; bırakmıyor çünkü çocuklarına kıyamıyor; bırakmıyor çünkü kadınlar genellikle şöyle düşünüyorlar: Bu, bir gün biter; bir gün bu şiddet biter yani hiçbir kadın evini bırakıp gitmek istemiyor, esas önemli olan mesele bu. Bu çok önemli bir husus ve bunun gibi pek çok sorun nedeniyle bırakıp gidemiyor ama sonunda hayatını kaybediyor. Bakın, gördüğümüz pek çok olguda, pek çok olayda -örnekler çok, bunları hepimiz her gün medyadan izliyorsunuz- boşanmış eşler boşandığı eşine şiddet uyguluyor yani bu bir korkutma meselesi, hani “Benden ayrılırsan seni öldürürüm.” ve bunun devamlı tekrar etmesi diğer kadınlara da bir korku salıyor evini terk etme bu şiddeti görmeye devam et şeklinde ve dolayısıyla da bu artarak devam ediyor.

Kadınların gidecek bir yeri yok, ailesi kabul etmiyor, olanlardan kadını suçluyor, uğradığı şiddetten dolayı ruh sağlığı bozuluyor. Hocam, bu sizin alanınız ama bunu biliyoruz yani kadınlar bunu yaşıyorlar, korkuyorlar ve biz üniversitede çalışırken okuduğumuz araştırmalarda şöyle bir karşılaştırma yapıyordu: Kadına yönelik şiddet mağdurlarıyla yapılan çalışmalarda bunların gösterdiği semptomların Nazilerin toplama kampındaki işkence mağdurlarının gördüğü semptomlarla aynı olduğu, benzer olduğu ortaya çıkıyor Hocam. Dolayısıyla, aslında şiddet, sistematik bir işkence gibi kadını yıldırır ve sonunda cins kırıma dönüşen bir mesele. Öyle oluyor ki bu baskı sonunda kadının kendine güveni kalmıyor, kendine güveni kalmadığı için terk edemiyor, bununla ilgili bir şey yapamıyor; sonuç, işte istemediğimiz hayat kayıplarına kadar gidiyor.

Bir başka önemli husus da kadın bu gördüğü şiddetten utanıyor bu sanki onun suçuymuş gibi çünkü erkek onu o şekilde işliyor ki bu onun suçuymuş gibi davranıyor, kadın bundan korktuğu için yani toplum ona baskı yapacak “Sen şiddet görüyorsun mutlaka bir şey yapmışsındır...” Bakın, böyle algı da vardı yani bunu siyaset yaptığım zaman daha çok gördüm, gidip konuştuğumuz zaman kadınlarla, kadınlar... Mesela geliyor toplantıya kadın, yüzü mosmor; bunu sorduğunuz zaman söylemiyor “Düştüm.” diyor. Bunu bizim üniversitede Kadın Sorunları Araştırma Merkezini ilk kurduğumuz zaman tıp fakültesindeki kadın doğum bölümündeki arkadaşlarımız şöyle anlattı: Kadın doğum bölümündeki arkadaşlara hasta geliyor “Küvette düştüm.” diyor, her tarafı morarmış hâlbuki şiddet görmüş yani hamile kadın şiddet görmüş ama bunu anlatamıyor, bunu söyleyemiyor. Dolayısıyla, bunu paylaşamadıkları için de şiddet tekrarlayarak devam ediyor yani bu çok önemli bir mesele, tekrarlayarak devam ediyor, sonunda işte çok istemediğimiz bazı durumlarda ölümle sonuçlanıyor.

Bir hususu daha burada belirtmek istiyorum: Aile içi şiddet; alkol, uyuşturucu, stres veya ruhsal sağlık sorunlarından dolayı meydana gelmez, sadece bu etkenlerle daha çok artar. Uyuşturucu, alkol veya ruhsal sağlık sorunları normalde şiddet uygulamayan birini agresif ve tehlikeli hâle getirmez Öyle mi Hocam? Dolayısıyla, bunu anlamak için şiddet ilişkilerine bakmak yeterlidir, bu tür kişiler şiddeti bir kadına uygulamayı seçerler yani şiddet uygulayan erkek seçiyor şiddet uygulamayı ve bunun arkasındaki meselede iktidar, güç, üstünlük kurma, zorbalık, dayatma ve kontrol sağlamayı isteme var. Bütün bunları göz önünde tutarak biz kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak için çalışmalar yapmalıyız; bu, çok önemli. Pek çok kadın kıskanmanın bir aşk göstergesi olduğunu sanıyor ama

maalesef erkek egemen toplumlarda bu, kontrol kurmak üzere uydurulan bir yalan bence çünkü gerçek bir sevgi ilişkisinde iki taraf birbirine saygı duyar ve ilişki güven üstüne kurulur; değil mi? Bir ilişkide güven yoksa o ilişkinin devam etmesi mümkün değildir zaten. O zaman iki taraf birbirine güvenecek, güven olan ortamda da şiddet olmaz zaten. Gerçekten seven erkekler kadınların sahip oldukları hedefleri, hayalleri gerçekleştirmesi için onları desteklerler, kadının kendi duygu ve düşünceleri, hayat görüşü, kendi arkadaşları, işi, hobileri ve aktiviteleri olma hakkına saygı gösterirler. Peki durum böyleyse ne yapabiliriz?

Şimdi, genelge yanımızda duruyor, genelge çok önemli. Aile içi şiddet dünya genelinde birçok kadının maruz kaldığı bir tür şiddet ve suç, yani şiddet uygulamak bir suç; dolayısıyla bu suçun mutlaka cezalandırılması gerekir. Niye böyle oluyor? Çünkü maalesef arkadaşlar dünya ataerkil toplumlardan oluşuyor ve ataerkil toplumlarda, kültürel ve tarihsel olarak erkek kadından daha üstün, daha akıllı, güçlü görünüyor ve erkek bu iktidarını kadın üzerinde ona üstünlük ve kontrol sağlamak için kullanıyor. Gelecek kuşaklar için erkeklerin toplumsal ayrıcalıklarını fark edip bunu kadınlar üzerinde bir iktidar ve dayatma aracı olarak kullanmaktan vazgeçmeleri ilk adımdır; bunu yapabildiğimiz zaman, işte kadın ve erkek eşit olur, kadın ve erkek eşit olursa da zaten eşit ilişkilerde bir güç kullanma meselesi olmayacağı için şiddeti de ortadan kaldırmış oluruz diye düşünüyorum. Dolayısıyla şunu söylemek istiyorum: Bu ataerkil yapı kadın üzerinde olduğu kadar erkek üzerinde de bir baskı yaratıyor ve katı kalıplara bakıp bunları hep birlikte sorgulamak, değiştirmeye uğraşmak ve kadın erkek eşitliği mücadelesini yapmak gerekiyor. Yani erkekler de bu ataerkil düzenin onlara yüklediği roller nedeniyle aslında bir taraftan da mağdur oluyorlar çünkü onlar da belki işte bu erkekliklerini göstermek için şiddeti yoğun bir şekilde uyguluyorlar.

Genelgeye baktığımızda ne gerekiyor şiddete uğrayan kadın için? Devlet desteği şart, bu, genelgede yazılmış; sosyal servisler olmalı, -genelgede var- polis ve mahkemeler kadından yana olmalı; aile hekimlerine çok görev düşüyor, aile içi şiddet uzmanı kadın kuruluşları lazım ve terapi hizmeti lazım.

Şimdi, bu, kadınları ve çocukları çok derinden etkileyen bir husus; dolayısıyla eğer kadına yönelik şiddet ölümle sonuçlanmamışsa -pek çok zamanda ölümle sonuçlanıyor ama bazı durumlarda ölümle sonuçlanmıyor, dediğim gibi sistematik bir işkence olarak devam ediyor- eğer kadınlar ve çocuklar bu tür ilişkiden kurtulabilirlerse etkisi çok uzun yıllar devam ediyor, çok uzun yıllar terapi almaları gerekiyor. Çünkü bu bir travma ve bu travma kadınlarda bir utanç hissi yaratıyor ve bununla kadının başa çıkması son derece zor bir süreç. Dolayısıyla genelgede de söylendiği gibi kadınlar ve genç kızlar için aile içi şiddet konusunda bilinçlendirici çalışmalar yapılmalıdır. İlişkinin başında şiddetin farkına varmalarını sağlamak gerekir; eğer başında farkına varırlarsa ve destek alabilirlerse bu şiddeti durdurabilirler yani aile içinde erkeğin uyguladığı şiddet durdurulabilir ve durdurulduğu zaman da zaten arkasından mutlu bir evlilik, mutlu bir ilişki olur.

Dikkat etmemiz ve üzerinde durmamız gereken husus, bu genelgede de söylendiği gibi şiddet mağdurun değil uygulayanın sorumluluğudur; dolayısıyla erkekler için en önemli adım bu sorumluluğu kabul etmek ve bunu değiştirmek yönünde çalışmalıdır. İşte bu da bütün eğitim materyallerimizle yapılabilecek bir husustur, yani bunu daha ana sınıfından anlatmak ve bu değişikliği yapmak gerekir.

Daha önce burada dinlediğimiz konuklardan, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün yaptığı 2 tane büyük araştırma var -2008 ve 2014- çok değerli ve çok önemli bu araştırmalar. O araştırmalardan baktığım zaman şöyle bir şey görüyorum: Kadınların yüzde 49'u gördüğü şiddeti anlatmıyor, bu da çok önemli, yani yüzde 49'u, kadınların yarısı şiddet görüyor ve saklıyor. Dolayısıyla hani derler ya aysbergin, üst tarafında gördüğümüz bu, altta da bir şey var, yani hiç söylemeyen, bu utançtan dolayı saklayan

ama bu şiddetle yaşayan çok fazla kadın var ve yüzde 89'u kurumsal başvuru yapmıyor, en çok polise başvuru yapılıyor ve kadınlar direnemeyecek noktaya gelinceye kadar gördükleri şiddeti kimseyle paylaşmıyorlar çünkü başvuru süreci onlara zor geliyor.

Şimdi, bu genelgede bu başvuru süreçlerini kolaylaştırmak için çok adım var. Şimdi, ne yapıldı? Bu genelgeyle birlikte yani bu genelgeden sonra ülkemizde neler yapıldı? Bundan önce zaten Türk Ceza Kanunu değiştirilmişti, bundan sonra Anayasa'nın 10'uncu maddesi değişti. Anayasa'nın 10'uncu maddesinde "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." Geldi; bu, çok önemli, daha sonra da kadınlar için yapılacak pozitif ayrımcılığın ayrımcılık olmadığı maddesi eklendi.

BAŞKAN ÖZNR ÇALIK – Kıymetli hocam, toparlama imkânımız olursa.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Toparlıyorum Öznur Hanım.

Şimdi, ondan sonra Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kuruldu. Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun adının "Fırsat Eşitliği Komisyonu" olmasına ben karşıyım, o zaman da karşıydım, bugün de karşıyım. O zaman "Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu" olsun diye istemiştik, o zamanki Bakanımız da böyle olmasını istemişti ama son anda bir şeyle "Eşitlik" olmasın "Fırsat Eşitliği" olsun denildi; hâlbuki bu -Avrupa Konseyi Parlamenter AsamblesiBaşkanımız aramızda- Avrupa normlarına aykırı çünkü orada, kadın-erkek eşitliği komisyonları var. Fırsat eşitliği; eğer iki taraf eşitse eşitler içinde birine öncelik açmak istersek fırsat eşitliğinden söz ederiz. Türkiye'de kadın-erkek eşit değil ki zaten, eşitliği sağladıktan sonra buna geçebiliriz. Ancak, komisyonun kurulması çok önemliydi ve orada bakın çok değişik bir şey yapıldı. Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kuruldu, kuruluşunda şöyle bir karar alındı: -Genelde hangi parti iktidardaysa bütün komisyonların başkan, başkan yardımcıları o partiden olur- Bilmiyorum, şimdi nasıl ama Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulduğunda ben Başkan Yardımcısı seçtim; orada, biz kendimiz eşitliği parlamenterler olarak hayata geçirmeye çalıştık. Bunu çok önemsiyorum, bu doğru bir şey çünkü Avrupa'da pek çok parlamentoda böyle şeyler var.

Şimdi, o Komisyon hemen Nahide Opuz meselesiyle ilgili bir kadına yönelik şiddet alt komisyonu kurdu, erken yaşta evlilikler, çocuk evlilikler, bunun adına kim nasıl diyorsa onunla ilgili bir komisyon kurduk Öznur Vekilim Başkanıydı, mobbing konusunu işledik. O kadar çok konuda alt komisyon kuruldu ve çalıştı ki döneminin sonuna doğru kurulmuştu ve çok yoğun bir çalışma yaptı. Bakın, bütün o komisyon raporlarının bu Komisyonumuz tarafından da ben tekrar ele alınıp oradaki önerilerin de hayata geçirilmesini istiyorum Öznur Başkanım.

BAŞKAN ÖZNR ÇALIK – Evet hocam.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Parlamenterler bunlar için çok çalıştı, zaman harcadı ve lütfen artık bu mesele bundan sonraki komisyonda, bundan sonra artık bir daha Türkiye'de bunları konuşmayalım ve yine bu genelge sayesinde Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nin ilk imzacısı oldu. İstanbul Sözleşmesi gerçekten kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak için Avrupa nezdinde hazırlanan uluslararası bir metin, bu metnin her bir paragrafını okursanız şu genelgedeki söylenen her şeyle üst üste örtüşür; yani bu genelge İstanbul Sözleşmesi'nin ortaya çıkmasında önemli bir belgedir. Aynı şekilde, 6284 sayılı Yasa da yine bu genelgede ortaya konan eksikliklerin, 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu'ndaki eksikliklerin ortadan kaldırılması için hazırlanmış bir kanun metnidir, yine bu genelgeden yararlanmıştı. Bu genelge çok önemli; bu genelgedeki her şey uygulanırsa ben inanıyorum ki ülkemizde kadına yönelik şiddet ortadan kalkar. Çünkü bu genelge çerçevesinde bakın, o zamandan

sonra pek çok polise eğitim verildi, pek çok er, erbaşa eğitim verildi, sağlık görevlisine eğitim verildi, hâkim ve savcılara eğitim verildi ama maalesef yeterli olmamış, bunları daha çok yapmamız, daha sık yapmamız lazım. Artık sesim daha fazla müsaade etmiyor onun için ben çok teşekkür ediyorum Parlamentomuza, yeniden böyle bir görevi üstlendiği için.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum, sizi özlemiştir.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATOR – Sağ olun.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Gaye Hocamla birlikte KEFEK’te beraber Başkan Vekilliği yaptık. 2 başkan vekilliği vardı ve çalışmalarını yaparken de öznenimizi hiç kaybetmeden, kadın çalışarak, kadına yönelik sorunları çözerken birlikte çalışma imkânımız oldu ve uzun yıllar sonra ilk kez Komisyonumuzda kendisini dinlemek üzere davet ettik ve sağ olsun geldi.

Gaye Hocama birkaç şey söylemek isterim, ilk açılış konuşmamda da söyledim, hemen hemen her toplantıda söylemeye gayret ediyorum. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kadına yönelik şiddetle mücadelede mücadelenin devlet politikası hâline gelmesine vesile olan genelgedir ve o günden sonra, bugüne kadar Başbakanlık genelgelerinden sonrasında da yapılan genelgede de tarif edilen ulusal eylem planları hazırlanmıştır ve 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi şu an hâlâ güçlü bir şekilde yürürlüktedir. Belirlemiş oldukları yol haritası çerçevesinde de ulusal eylem planlarımız 2007 yılından itibaren de gündemimizdedir, 2007 yılından itibaren kesintisiz olarak ulusal eylem planları yayınlanıyor. 2007-2012, 2012-2015, 2016-2020, ve en son 2021-2025 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı yayınlanmış vaziyette. Aynı zamanda 6284’e istinaden burada bir düzeltme yapmak isterim: 6284 ve Başbakanlık genelgemiz hâlâ yürürlükte ve çok önemli bir yasal düzenlemeyi hayata geçirdik. 6284, İçişleri Bakanlığımızın genelgesi, çok önemli genelgelerdir; 6284’ün yerelde uygulamasına yönelik ve mutlaka valilerin başkanlığıyla yapılmasını isteyen bir genelgedir, Başbakanlık genelgesiyle eş bir genelge değil, dolayısıyla 6284’ün uygulanması yönelik aksaklık varsa düzenlensin diye çok önemli gördüğüm genelgelerden bir tanesi. Bir diğeri de 2019 yılında yayınlanan Adalet Bakanlığımızın yayınlamış olduğu Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un uygulanması için 154/1 Adalet Bakanlığı Genelgesi’dir. 2 genelgeyi de çok önemsiyorum ama bunların çıkmasına vesile olan 2006/17 Başbakanlık Genelgesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve korunması adına en önemli politika belgemizdir. Aynı zamanda 2004’teki Töre ve Namus Cinayetleri Araştırma Komisyonu sonrası Türk Ceza Kanunu’muzdaki yapmış olduğumuz değişikliklerle 82’inci maddenin 1(k) bendinde özellikle namus ve töre cinayetleri bu düzenlemeyle birlikte kasten öldürme kapsamına alınmış ve ceza indirimleri kaldırılmıştır. Sizin de bahsettiğiniz...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATOR – O daha önce yalnız, Türk Ceza Kanunu, o genelgeden bizim Komisyonundan önce geçti.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Hayır, Töre ve Namus Cinayetlerinin Araştırılması Komisyonundan sonra TCK’de yapılan değişikliği söyledim. dolayısıyla 2004’teki Araştırma Komisyonundan sonra 2005 yılında 82’ye 1(k) değişti ve ceza indirimleri töre saikiyle işlendiği takdirde uygulanmamaya başlandı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kadın saiki kavramı eksik Başkanım, o da olsa bu işler daha azalır.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Tabii, orada namus meselesi de var. Esas namus onu geçiremedik, yani namus meselesinin de geçmesi lazım, esas mesele o.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dolayısıyla politikalarımızın, belgelerimizin bu anlamda güçlü olduğunu, ortaya koyduğumuz politikaları da güçlendirmek için elimizden gelen tüm çabayı sarf ettiğimizi, yazılı metinler konusunda devam ediyoruz, hâlâ varsa eksliğimiz tamamlayalım diye.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, kadın saikiyle ilgili Mecliste kanun teklifimiz var onun da Adalet Komisyonumuza iletilmesi sizden istirhamımız...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mahmut Bey, notlarınızı alırsanız, sunumu yapan katılımcılarımızdan sonra söz almak isteyen Komisyon üyelerine, sonra size söz vereceğim.

Şimdi, sözü Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesinden Sayın Profesör Çiler Dursun’a söz vermek istiyorum.

Çiler Hocamızın özellikle kadına yönelik şiddet ve medya konusunda kullanmamız gereken dil konusunda önerilerini, şiddeti önlemek için yapmamız gereken çalışmaları bizimle paylaşsın isterim.

Çiler Hocam, buyurun söz sizde.

2.- Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiler Dursun’un, kadına yönelik şiddetin engellenmesinde medyanın sorumlulukları hakkında sunumu

PROF. DR. ÇİLER DURSUN - Teşekkür ederim, davet edildiğim için tekrar teşekkür ediyorum Komisyon Başkanına ve değerli üyelere.

Bu benim kadına yönelik şiddetle ilgili katıldığım herhâlde son on yıldaki 5’inci komisyon toplantısı; ben böyle ara ara geliyorum. İlk başlarda böyle deli gibi hazırlanıyordum, slaytlar, dosyalar falan önceden... Şimdi artık hiçbir hazırlık yapmıyorum arkadaşlar, gördüğünüz gibi ben burada içimi dökeceğim çünkü on yılda medyada...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, bir düzeltme yapalım. Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonu isimli, ismi aynen bu şekilde olan bu 2’nci Komisyon. Dolayısıyla, sizin davet edildiğiniz komisyonlar Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun alt komisyonları olabilir, araştırma komisyonu olarak kurulan bu 2’nci Komisyon; kayıtları da düzeltmek adına söylüyorum. 2015’teki Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonunun raporu yayınlanmadı, erken seçim yapıldı ve rapor yayınlanmadığı için bu ikinci araştırma komisyonunun kurulmasını da önemli görüyorum; dolayısıyla, kadına yönelik şiddetle ilgili toplantıya ilk kez çağırıyoruz sizi.

Evet, buyurun.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN - Peki, benim belleğimde, gittiğim bütün toplantılarda “Kadına yönelik şiddetin engellenmesiyle ilgili ne tür sorumlulukları medya üstlenmelidir?” Bu başlık altında davet edildiğim 5’inci Komisyon. Yani komisyonun adı farklı olabilir ama benim katkı vermem beklenen uzmanlığım bu yönde olduğu için benim bu konudaki hazırlıklarım artık gelip bütün o on yıllık birikimi ve on yıl içerisinde bütün o literatürde yapılan Türkiye’de ve dünyadaki araştırmaların sonuçları da dâhil olmak üzere onları paylaşmak yönünde. Onun için size bir sunum veya bir dosya verilmediyse onların hepsi benim belleğimde var, şimdi sizinle paylaşacağım.

Ben genel olarak yaşamda ve toplumsal yaşamın gidişatında çok beklentileri çok yüksek bir insan olduğum için kazanımlardan kayıplara ve neyin gerçekleşmediğine ve o gerçekleşmesi gerekenin nasıl gerçekleşebileceğine odaklanan bir insanım. Kazanımları zaten Komisyonunda sizler de söylüyorsunuz -ve medyadaki boyutuyla da gözden geçireceğim elbette- birçok yol haritası olabilecek olan strateji

belgeleri, eylem planları ve hazırlıklar, dokümanlar var, bunların önemli bir kısmında ben de fiilen bulundum. Kadına yönelik şiddetin engellenmesiyle ilgili biraz önce Başkanımızın söz ettiği 5-6 eylem planından herhâlde 2'sinde, 3'ünde medya alt çalışma grubunda katkı verdim. Bende en son yayımlanan -öbürünü bilmiyordum- bu 2018-2023'e -gerçi, daha 2023'e gelmedik- yönelik olan eylem planı var; hemen şöyle bir bakınca neler konuştuğumuz, öneriler, çözüm yolları, hepsi yer alıyor. Bunlardan farklı bir şey yok aslında teknik olarak. Yani kadına yönelik şiddetle ilgili, bunun "teknik boyutları" dediğimiz içerik ve temsille ilgili "Nasıl sunulması gerekiyor?" ve "Kadının ve toplumsal cinsiyete ilişkin problemler alanların haberlerde ve diğer bütün kurmaca formatlarında nasıl karşımıza çıkması gerekiyor?" bunlarla ilgili boyutları var.

Yine, kadınların medya okuryazarlığını, eleştirel medya okuryazarlığını edinmesi ve güçlendirmesi yani medya karşısında bir kullanıcı olarak ve medya söylemiyle karşılaştığında kendi anlamlandırmasını yapacak bir taraf olarak güçlendirilmesi önerileri var. Bunlar da bütün eylem planlarında devam eden bir izlek.

Üçüncüsü de medya sektöründe çalışan kadınların sayıca artırılması ve daha çok karar verme süreçlerine doğru ilerletilmeleri yani sadece muhabir olmamaları da işte, temsilci, genel yayın yönetmeni, editör olmaları ya da medya sektörünün başka alanlarında karar verici pozisyonlara doğru ilerletilirse bu, hem toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı söylemin genel hatları hem kadına yönelik şiddetin temsil edilmişindeki aksaklıklar, sıkıntılar, sorunlar, bunların tamamı ortadan kaldırılır gibi düşünülüyor ve bu bir doğru izlektir aslında ama 3'ü birden işletildiği zaman yani hem içerikle ilgili hem kadınların güçlendirilmesiyle ilgili hem de sektöre kendi dinamiklerine aykırı birtakım müdahalelerin ve düzenlemelerin yapılması gerekliliğinden söz ediyoruz. Bu 3 sacayağının birlikte ve çok farklı kurumlarla -üniversiteler, RTÜK, burada aktörler yazıyor, eylem planında görüyorsunuzdur zaten- birlikte götürülmesi ve belli somut hedef göstergelerinin yani "indikatör" dediğimiz sayısal göstergelerin peşine düşülmesi gerekiyor. Eylem planlarında bu tür sayısal göstergeler yer almamıştı şimdiye kadar, inşallah bundan sonra yer alır.

Biz bütün bu eylem planlarını yaparken buradaki, Komisyondaki aşamaya kadar, 2011'den itibaren bu yol haritamızın -yani hem toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek ve bunu güçlendirerek hem de ayrıca, kadına yönelik şiddetin engellenmesinin mücadelesini vermek adına- Kutup Yıldızı vardı ve bu, İstanbul Sözleşmesi'dir. Yani "Bir yol haritasının Kutup Yıldızı nedir?" ya da "Devamlı kuzeyi gösteren pusulası nedir?" dersiniz, yine on yıl önce yapılmış olan İstanbul Sözleşmesi'nin bu yol haritasında hem bir kilometre taşı olduğunu hem de bir Kutup Yıldızı olduğunu söylemek durumundayız. Her ne kadar çeşitli açıklardan yani Türkiye'nin kendi hukuki yapısına, iç mevzuata belli yönleriyle yeterince yansıtılmamış olsa da Türkiye'nin öncülük ettiği, ilk imzasını attığı böyle bir sözleşmenin varlığı bile emin olun toplumsal yaşamda erkeklerin, eril şiddetin kadına yönelmemesi açısından biraz böyle -ne diyelim- destur çekebilecekleri önemli bir mihenk taşı oluşturuyordu.

Şimdi, kaderin bir cilvesi olarak bu Komisyon toplantısında, on beş gün sonra, 1 Temmuzda muhtemelen Avrupa'nın ilgili karar mercilerinde de onaylanacak olan bir imza geri çekme süreci içerisinde konuşuyoruz kadına yönelik şiddetin nasıl kaldırılabilirliğiyle ilgili; bu, benim içimi acıtıyor yani birçok yönden acıtıyor. Şimdi bunlara girmek gereksiz ama şunu söylemek istiyorum: Kadına yönelik şiddet hem teknik bir konudur ama hem de siyasi bir konudur. Yani eğer siyaseti biz toplumsal kaynakların herkese hakkaniyetli, adaletli, eşitlikçi bir biçimde dağıtılması ve bunun sürdürülebilir kılınması olarak anlıyorsak eğer en genel başlığıyla, o zaman kadınlara ve farklı toplumsal cinsiyete, kimliklere sahip olanlara da bu kaynakları bir biçimde açmak durumundayız. Hangi kaynakları? İşte, saat dokuzdan sonra caddede, sokakta gezebilmek bir kaynaktır; insanın kendisini gerçekleştirilmesiyle ilgili

en basit temel haklardan söz ediyoruz ya da nasıl giyineceğiyle ilgili. Yani açık mı giyinecek, kapalı mı giyinecek ya da nedir bu? Bu, kadının kendi iradesiyle belirleyebileceği ve kendi yönelimleriyle karar verebileceği bir şey olarak, bir kaynak olarak açılması gerekir, keza, iktisadi kaynaklar aynı şekilde yani eşit işe eşit ücret; bunları biliyoruz zaten. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek istiyorsak eğer bizim bunu siyasi bir yerden de kavramamız gerekiyor; siyasi boyutu budur.

Başka ne söyleyeyim size? Siyasi olmasının bir diğer bileşeni şudur: Toplumsal yaşamda güç yani insanlar birbirleriyle iletişimde karşılaştığı zaman -bu, biliyorsunuz, eşitler arası bir karşılaşma değil- toplumsal yaşamda kimin pozisyonu, statüsü yukarıdaysa o aşağıdakiyle yukarıdan bir iletişim kuruyor. Hani, toplumsal yaşama çıktık ve hepimiz birbirimizle medeni iletişim kuruyoruz ve eşitiz, böyle bir iletişim düzeneği yok maalesef kapitalizm sistemi içerisinde ve dolayısıyla burada hiyerarşik bir durum var yani sürekli bir güç alanı içerisindeyiz. Şimdi, bu güç alanı içerisinde güç kaba bir biçimde mi dolanıyor yoksa daha inceltilmiş, daha örtük, daha insanı rahatsız etmeyecek, insanın benliğine böyle doğrudan saplanmayacak bir biçimiyle mi dolanıyor yani ehlileştirilmiş bir biçimde mi dolanıyor? Şimdi, eğer sizin toplumsal alanınızda güç...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Dikkat edin, böyle diyenleri haber yapıyorlar.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Anlamadım.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Gazetelere haber olursunuz.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ne için?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Böyle dedim diye ben haber oldum da.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ne için?

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Şiddetin ehlileştirilmesi konusunda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İnsanın ehlileştirilmesi.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Şiddetin değil, iletişimin yani sofistike iletişimden söz ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “İletişimin insanı ehlileştirilmesi” diyorsunuz.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – “Şiddetin ehlileştirilmesi” demedim ben yani öyle bir kavram yoktur benim lügatimde.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, notlarımızı alalım, daha sonra cevap verirsiniz.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Toplumsal iletişimin bir bölümü çok büyük güç uygulanımıyla sürer, bir bölümü de daha insani, daha inceltilmiş, daha örtük bir biçimiyle sürer. Yani medeni yaşam böyledir, herkes herkese istediğini söyleyip istediğini yapmaya başladığı zaman o zaman güç en kaba biçimiyle dolaşmaya başlıyor oluyor. Şimdi, bu gücün dolaşım tarzı her düzeyde, sadece kadına yönelik değil; çocuğa, doğaya, her boyutuyla bizim karşımıza çıkmaya başlar ve medya da bunu taşır, ister istemez taşır. Yani eğer toplumsal ilişkilerimizde güç bizi forse ediyorsa yani zorluyorsa, bizim sınırlarımızı ihlal ediyorsa, yaşama alanımızı ihlal ediyorsa, ne bileyim işte Covid’de patronlar emekçileri hemen çıkarıveriyorsa işten -herhangi bir hesap mercisi yok çünkü- veya aylığını kesiyorsa ya da onu zor çalışma şartlarında bırakıyorsa bu bir şiddettir çünkü insanı temel ihtiyaçlarını karşılayacağı ekonomik kaynaklardan yoksun bırakmaktır. Şimdi, bütün bunların içerisinde biz medyadan “Onu göstermesin, bunu göstermesin, şu şiddeti göstermesin.”i istiyoruz. Toplumsal yaşamda olan şiddet çok güçlüyse medya bunu kullanır, gösterir çünkü medyanın kendisinin zaten sektörel dinamikleri, ekonomi politiği şiddeti, cinselliği, işte, kanı, gözyaşını, bunları devamlı olarak değişik değişik biçimlerde üretmekle ilgili genel olarak endüstriyel bir tarzı var ve buna uygun ideolojik bir üretim yapıyor, insanları sürekli olarak kaygı ve tehdit altında da hissettirecek bir içeriği üretiyor. Dolayısıyla sizin medyada belli

İçeriklerin gösterilmemesine yönelik taleplerinizin bir karşılığı olmaz. Şimdi, medya yöneticileri ya da profesyonelleri yarın gelecekler. Alt düzeydekiler açısından değil ama medya karar vericileri açısından “İzleyici istiyor, okuyucu istiyor; işte, onlar bunu izliyorlar, okuyorlar, vermek durumundayız.” falan diyecekler ama nasıl verildiği önemli burada tabii. Yani yaşamda olan bir şeyin medyada da karşımıza çıkması doğal, yaşamda şiddet varsa medyada da karşımıza çıkar ama bunu nasıl gösterdiğinizin... Yani özendirici mi gösteriyorsunuz, gücün iyi bir şey olduğunu, sıra size gelirse ve eğer gücünüz olursa sizin de tepeleyebileceğinizi, bundan da bir fayda elde edeceğinizi mi gösteriyorsunuz yoksa daha farklı mı yani eleştirel bir biçimde mi, kadına, çocuğu, doğaya, yaşlıya, hayvana yönelik bu güç uygulayımından kaçınmamızı veya bunların insanlık dışı olan yönünü mü öne çıkarıyorsunuz falan.

Şimdi, bakarsanız eğer, burada, bana göre, benim bugüne kadar yaptığım araştırmalardan ve eğitimlerden anladığım şey, gazeteciler, muhabirler, sahada çalışanlar, haberi bizzat yapanlar aslında her şeyin çok farkındalar ve düzgün habercilik yapmak istiyorlar yani düzgün haber yazmak istiyorlar; bunların çoğu artık iletişim fakültelerinden ve meslek örgütlerinin eğitimlerinden de geçtiği için etik kodları da biliyorlar. Bahsettiğimiz bu çerçevede, düzgün haberini yapabilmeyi istiyor yani insani, insan onurunu, insanın değerini öncelikli gören ve dolayısıyla toplumu böyle kanırtmayacak yani şiddetin herhangi bir biçimini meşrulaştırmayacak, özendirmeyecek bir haber yapmak istiyorlar. Ondan sonra, o editörüne, haber temsilcisine ya da haber yöneticisine gidiyor, onlar biraz daha izletmek için, şu kareyi de koyalım, şurayı da koyalım falan... Demek ki burada, temelde ele alınması gereken şey, bu endüstriye, medya sektörüne yön veren, parasal dolaşımın yani maddi dolaşımın kararlarını veren o üst düzeydeki patronlar, onların karar vericileri, o kesim... Yazık, gariban muhabirlere ya da içerik üreticilerine gidip gidip “Siz niye böyle yapıyorsunuz?” demenin bir anlamı yok çünkü onların yakındığı şey, “Biz bunu zaten düzgün yapıyoruz, yapmak istiyoruz.” ama editöre gittiği zaman, başka bir haber olarak karşımıza çıkıyor. O zaman ne yapmak gerekiyor? İşte, medya çalışanlarını patronu karşısında, o kurumsal yapılar içerisinde güçlendirmek gerekiyor. En temel güçlendirme yolu da sendikalaşmasıdır yani meslek örgütlerinin, sendikaların güçlü olmasıdır; patronların karşısında, medya patronlarının karşısında çalışanları savunabilecek onların bir statüsünün olmasıdır, bir durumunun olmasıdır. Onun için biz eğer içerikte bazı şeylerin değişmesini istiyorsak bunun daha üst düzeydeki aktörlerle, onları hesaba katarak yapılması gerektiğini söylemek istiyorum.

Bir ikincisi -ikincisi mi üçüncüsü mü bilmiyorum, bakayım aldığım notlardan- ha, şimdi mesela, Türkiye’de medyada çok fazla araştırma vardır, kadına yönelik şiddet... Ya, biz 2008’de UNICEF için gidip yerel medya çalışanlarına gazetecilik eğitimi veriyorduk, etik kodları öğretmeye çalışıyorduk, hâlâ devam ediyor. Bu bitmez, bitmeyecek de zaten çünkü hem etik kodlar değişiyor hem toplumsal yaşam değişiyor; geçmişte normal gelen bir habercilik kodu, şimdi artık sakıncalı olabiliyor. Bunların sürekli güncellenmesi lazım ama Türkiye’de kadına yönelik şiddetin nasıl temsil edildiğiyle ilgili araştırmalarda epey bir yığına ulaştık. Artık bu araştırma yapılmasının bir amacı olmalı yani burada, şimdi mesela, eylem planlarında “araştırma yapılsın, yapılsın...” Zaten var olan araştırma yığından yararlanılıyor olsa aşağı yukarı üç yıl önceki, beş yıl önceki araştırmaların sonuçları tekrar ediyor; yani toplumsal yaşam öyle birdenbire pat diye değişmez veya medya temsilcileri de pat diye değişmez. Türkiye’de, artık iletişim fakültelerinde lisansüstü düzeyde yapılan ya da meslek kuruluşlarının yaptırdığı ulusal, uluslararası yüzlerce, binlerce araştırma var. TÜBİTAK destek veriyor, birçok üniversite araştırma birimleri destek veriyor.

Şimdi, bu araştırmalardan elde edilen etik kodları biz kiminle müzakere edeceğiz? Karşımızda muhatap yok çünkü bu araştırmaları yapan kurumlarla işte, üniversiteler ya da araştırma yapıları ile sektör arasında anlamlı bir karşılaşma düzlemi kuramıyoruz. Şundan kuramıyoruz; biz oraya, medya sektörüne istihdam için çocuklarımızı yetiştiriyoruz, orada çalışacaklar; buralardan böyle

araştırmalar gelince hoşlarına gitmiyor falan hangi okuldan mezunsan almıyorlar, başka b6l6mlerden alıyorlar. Çünkü İletişim fak6ltelerinde aşağı yukarı T6rkiye’de bu t6rden yani kadına y6nelik Şiddet, Şiddet ya da çocukların temsili, insan haklarının haberlerde nasıl savunulacağı falan bunlarla ilgili ortalama bir Şey oluşmuştur, standart, etik kodlar oluşmuştur; giderseniz, bilinen b6t6n b6y6k iletişim fak6ltelerinde, kamuya da 6zel bunlar okutulur 6nk6 bunlar artık evrensel geçerliliği olan kodlar falan ama bizim sekt6r6m6z b6yle k6ydeki medya gibi yani yerel, işte, T6rkiye’nin kendi gidişatına bakıyor, ondan sonra, g6 nasıl dolanıyor ona bakıyor falan -medya patronlarından ve karar vericilerinden s6z ediyorum- b6yle hiçbir biçimiyle bu kadar araştırma birikimini, bu kadar geliştirilmiş etik kodları falan bunları dikkate almaksızın g6n6b6rl6k, g6nl6k çıkarlarını kurtarmak için, o d6ng6y6, çıkar d6ng6s6n6 s6rd6rebilmek için toplumun daha b6y6k ve daha uzun erimli çıkarlarını 6zellikle kadınların, çocukların yani bu Şiddete doğrudan maruz kalan, toplumun g6ten d6ř6r6lm6ř ve zayıf kesimlerinin çıkarlarını ortadan kaldırıyor. Yani bunun çok ağır vebali var, çok b6y6k bir Şeydir ve bunun farkında değiller bu t6r bir içerik 6retiminin... Yani çok çok basit bir 6rnektir bu -hemen aklıma geldiği için, Şu anda irticalen konuşuyorum, kusura bakmayın- işte, dizi filmlerinin bir tanesinde 6 beş hafta 6nce -psikoloji ağırlıklı bir dizi, film furyası başladı, çoğunu izlemiyorum ki onların çoğunda işte, kadın karakterlerin epey bir g6ten d6ř6r6ld6đ6, zayıf bir biçimde temsil edildiği yazılıp çiziliyor, ben de bakıyorum -dizileri izlemediğim için, genel olarak bir bakayım dedim- hakikaten 6yle. İşte bir kadın karakterin, namusu için tıbbi muayeneye -tırnak içinde- “bekaret kontrol6”ne g6t6r6lmesi dizide g6steriliyor falan. Ne hakla yapıyorsun sen bunu? Yani bunu yapamazsın, bunu b6yle bir g6r6nt6 olarak taşıyamazsın, eğer geekse ya da bir Şey bir yere denk gelecekse bunu hik6yenin içinde başka biçimde anlattırsın. Ama medyada bir Şeyi g6stermek demek onu yeniden 6retmek demektir; yani tekrarlamak onu doğallaştırmak, yerleşikleştirmek; insanların zihninde, bilincinde, anlayışında, kavrayışında b6yle bir Şey de var. Evet, işte, hani bu toplumda b6yle insanlar da var falan... Bunun yapılmaması gerekiyor yani bunlar bu kadar mikrod6zeyde nasıl ele alınır, vallahi hiçbir fikrim yok 6nk6 burada eylem planlarında yazıyor; iş birliği yapılacak kuruluşlar yazıyor, etik ilkeler yazıyor.

BAŞKAN 6ZNER ÇALIK – iler Hocam, toparlayabilirsiniz...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Dolayısıyla, hani bu y6n6yle ben 6z6m6n nerede olduğunu bilmiyorum. Akt6rlerin birbirleriyle yani medya sekt6r6 olsun, 6niversiteler olsun karar verici birimlerinde belki birbirlerini muhatap alarak m6zakereci bir y6ntem geliştirmesi gerekiyor ama bu anlamıyla siyasi bir konu olduğunu bu nedenle s6yl6yorum. Bu kaynaklara kadınların, çocukların ve farklı toplumsal cinsiyet kimliğine sahip olanların T6rkiye’de, toplumsal yaşamda, insanca yaşamanın asđari kaynaklarına ulaşamaması ya da bunun tehdit altında olması ya da kendilerini g6vencesiz ve kayđı içerisinde hissetmelerinin sorumlu akt6rleri arasında maalesef ana akım medya da bulunmaktadır, diyorum ve Şimdilik bitireyim.

Teşekk6rl6r.

BAŞKAN 6ZNER ÇALIK – iler Hocam, çok teşekk6r ediyorum.

iler Hocam, Ankara 6niversitesi 1997 mezunu ve 1997’den itibaren y6ksek lisans sonrası da medyaya, medya sekt6r6nde çalışan evlatlarımızı yetiştiren bir akademisyenimiz.

Şimdi, biz bu kadar yazılı metinleri, yasaları çıkarıp m6mk6n olduğunca toplumda zihinsel bir değişimi sağlamaya gayret ediyoruz. Bunun için de bu yasal d6zenlemeleri topluma anlatacak ve bu yasal d6zenlemelerin toplumda yansımaları sağlayacak olan medya en 6nemli ayak dedik ama Kıymetli Hocam, sizin yetiştirdiğiniz 6đrenciler Şu an sizin Őik6yet ettiğiniz medya sekt6r6nde g6rev yapıyor. Dolayısıyla, biz burada, -ben bunları s6yl6yorum, sonrasında arkadaşlarım da sorularını s6yleyecekler, sizin cevaplarınızı o zaman alacağım- kadına y6nelik Şiddetin sona erdirilmesi için

çok mücadele ediyoruz; Nazan Moroğlu'yla yıllarca toplantılarda, ulusal, uluslararası platformlarda beraber çalıştık; yine, Gaye Hanımla hakeza öyle, Nevzat Hocamla hakeza öyle birçok platformda. Amacımız, bu toplumsal zihinsel değişimi sağlamak; dolayısıyla... Şimdi baktırdım, Türkiye Büyük Millet Meclisinde komisyon toplantılarına sadece 2 toplantıya... Türkiye Büyük Millet Meclisindeki katılımlara ki bu 2'nci toplantınız. Şuna üzıldüm: Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, aziz Meclis ve Gazi Meclis; dolayısıyla, hani "5'inci kez geliyorum ve ben burada ne anlatacağım, hazırlık yapmadan da geldim, beynimdekini söyleyeceğim." cümleleriniz Türkiye Büyük Millet Meclisini incitir çünkü biz...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Hocam, ben yirmi yedi yıldır iletişim akademisyeniyim ve kadın gazetecilere yönelik bir saha çalışmasının -iki yıl sürdü- bunun içerisinde yeni çıktım; müsaade edin de kafamda olsun yani. Bu kadar birikimi ben okumayayım, burada sizinle paylaşayım, dertleşeyim. Benim burada, yakındığım temel aktörlerin kimler olduğunu siz anladınız yani özellikle medya sektöründeki... Medya patronlarını, karar vericilerini çağırabiliyor musunuz? Umarım gelirler. Bakın, asıl onlarla şeyiniz, bizimle değil yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Üniversite her zaman doğrusunu yapar ve nereye ne zaman çağırılırsam giderim ben, anlatırım ama ben bunun karşılığını da görmek isterim. Sizin şahsınız da değil, ben komisyonların...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, başka bir şey söylemek istiyorum müsaade ederseniz.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ama siz bana çok ağır bir şey söylüyorsunuz. Bakın, ben Meclisin Türkiye'nin en önemli yasama organı olarak değerinin ve itibarının parlamenter yapı içerisinde her şeyden çok daha üstün olduğunu düşünüyorum her türlü güçten; onun için geldim zaten.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum, biz de bunu düşünerek sizi davet ettik.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Hazırlanmamamın nedeni, benim uzmanlığımın çok keskin olmasıdır, emin olun, çok güçlü olmasıdır.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, ben de yirmi yıldır ve burada gördüğünüz tüm arkadaşlarım -inanıyorum ki Gamze Hanım da Sayın Şahin de Selma Hanım da- kadın konusunu çalıştı. Ortada bir sorun var ve biz bu sorunu çözmek için çok güçlü bir irade ortaya koyuyoruz ve bu iradede de söz sahibi olacak, yeni bir şey söyleyecek... Çözüm için Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok ama sizin gördüğünüz... Ben yirmi yıldır çalışıyorum, iki yanınızda oturan insan yirmi yıldan fazladır çalışıyor; sonuç itibarıyla, söylemek istediğim şu: "5'inci kez geliyorum, ne söyleyeceğim!" cümleliz Meclisi incitir, bu vesileyle bir tane minicik söz söylemek istedim.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ben öyle demedim, umarım, dediklerim kayıtlardan deşifre edilir. Affedersiniz ama ne söyleyeceğini bilmeyen bir insanın burada ne işi var? Öyle mi geldi size anlattıklarım? Yani ne söylediğini bilmeyen bir anlatım mıydı?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, sözleriniz için çok teşekkür ediyorum.

Bu şiddet eğer devam ediyorsa herkes kendine düşen payı ki sivil inisiyatif de akademisyen de siyaset kurumu da üzerine düşeni mutlaka almalı. Tabii ki akademisyenlerimizin ve özellikle eğitimin bundaki rolünü hepimizin görmesi gerekir ve medya sektörü konusunda hepimizin sizin söylediğiniz cümleler üzerinden dikkat etmesi gerekir. Biz de mümkün olduğunca üst yöneticilerini davet ettik, sahiplerini değil ama üst yöneticilerini davet edip dinlemek istiyoruz.

Evet, ben sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü İstanbul Barosu Başkan Yardımcımız, Türkiye Barolar Birliği Hukuk Komisyonları Kurucu Başkanı Nazan Moroğlu'na vereceğim.

Kıymetli Nazan Hocam, ben TÜBAKKOM'un kurucusunuz diye biliyorum. Geçen gün bir arkadaşımız "TÜBAKKOM'un kurucusu mu?" diye sordu, o yüzden, tekrar size teyiden söylüyorum. TÜBAKKOM'un kurucusu avukat Nazan Moroğlu, aynı zamanda, akademisyen.

Nazan Hanım'la ilgili bir şey söylemek isterim: Kıymetli arkadaşlar, 2009 yılında Nazan Hanım'ın çıkarmış olduğu kitabı ders çalışır gibi çizerek çalışmışım.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – O zaman, biraz daha çalışmanız için sadece kadına yönelik şiddetle ilgili kitaplarımı getirdim Komisyona.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bütün notlarınızı ve birikimlerinizi dinlemek istiyoruz.

Ben sözü Kıymetli Başkanım Nazan Moroğlu'na veriyorum.

Nazan Hocam, buyurun.

3.- İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı-Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı Av. Nazan Moroğlu'nun, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemelerdeki eksiklikler hakkında sunumu

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri ve tüm katılımcılar; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Evet, kadına yönelik şiddet gerçekten çok büyük bir sorun, bununla baş etmek durumundayız. Nedenleri arasında tarihsel nedenleri var, kültürel nedenleri var, ekonomik nedenleri var şiddetin kaynağını oluşturan, politik nedenleri var ancak bir hukukçu olarak ben burada yasal nedenlerine değinmek istiyorum, zaten on beş dakikalık kısa bir sürede ancak satır başlarıyla bir şeylere değinebileceğim.

Kadına yönelik şiddet, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkisinden kaynaklanıyor. Bu bir toplumsal sorun ve aynı zamanda, Dünya Sağlık Örgütü'nün son defa yine altını çizdiği gibi bir halk sağlığı sorunu. Hiç fark etmiyor kadınlar açısından, eğitilmiş-eğitimsiz, varsıl-yoksul, çalışan kadın-ev kadını, doğrudan şiddetin mağduru olabiliyorlar kadın olmaları nedeniyle. Tabii, aile içi şiddet çocukları çok olumsuz etkiliyor, dolayısıyla geleceğe taşıyor ve bir kısır döngü hâlinde de devam ediyor eğer bir önlem alınmazsa.

İnsan hakları için yapılan çalışmalar, eşitlik çalışmaları bütün insanları kapsar, tabii ki kadınları da "Hiçbir ayrımcılık yapılmaksızın..." diye tanımlar İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. Ancak izlendiği zaman görülür ki o insan haklarının hepsinde -yaşam hakkından başlayın, çalışma hayatı, aile kurma- kadınlar tam anlamıyla bu haklarını kullanamaz, bazen de yasalar zaten el vermez. Dolayısıyla, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni hatırlarsak, 1948'de evrensel bir standart konulmuştur hakikaten eşitlik için ve ayrımcılık yapılmaması için ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra demokratik hukuk devletlerinin oluşması amacıyla yapılmıştır. Ancak bu bağlamda bütün dünyada yapılan izlemelerde kadınların insan haklarından eşit olarak yararlanmadığı, kanun önünde ayrımcılıkların hâlâ devam ettiği görüldüğünden -burada yine sadece satır başıyla geçeceğim- bildiğiniz gibi Birleşmiş Milletler bir karar verdi, dedi ki: "Biz bir kadının insan hakları sözleşmesi yapalım." İşte, bu sözleşmenin de adı "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi." Değerli arkadaşlar, dört yıl boyunca hazırlandı, çok kapsamlı bir yol haritası her alanda eşitliğe ulaştırabilecek ancak 1975 ve 1979 arasında

yapılan bu sözleşmede henüz kadına yönelik aile içi şiddet görünür bir sorun olmamıştı, dolayısıyla bu kapsamlı kadının insan hakları belgesinde kadına yönelik şiddetle ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak artık bir insan hakları sözleşmesi var kadınlar açısından, bu yolda çalışmalar devam etti. Şimdi burada bir şeyi sizlerle paylaşmak istiyorum: 1900'lerin başında temel yasalar yapılırken -Medeni Kanun, Ceza Kanunu, diğer yasalar- o dönemde yaşam biçimi nasılsa o yazıldı kanunlara çünkü biz hukukçular -burada hukukçu arkadaşlarım var- deriz ki: Hukuk kuralları olayların arkasından gider, ortaya çıkan ihtiyaç doğrultusunda düzenlemeler yapılır. İşte, orada, baktığımız zaman, belki de bugüne kadar neden bir türlü baş edemedi Türkiye diye; gelişmiş olan birçok ülke daha çabuk değiştirdiği için o eşitlik yolunu yürümeye başlamıştı, eşitlik yolunda yürümekle birlikte de şiddetin azaldığı bir gerçek.

Medeni Kanun'a bakalım, İsviçre'den aldık biz de 1926 tarihli Medeni Kanunu'muzu, o tarihlerde "Kişiler hukuku" bölümünde "Eşya hukuku" bölümünde, "Miras hukuku" bölümünde bir ayrımcılık yok ama aile hukukuna geldiğimiz zaman aile yapısı olarak yaşam biçimine bakılıyor "Erkek dışarıda kazanır yani ailenin ihaesini sağlar." hükmü konuluyor ve tabii, böyle olunca aileyi temsil yetkisi de ona veriliyor; kadına da aile içinde sadakatli, ona uygun, kadının ev içinde neler yapması gerekiyorsa o kurallar var. Hatta, öyle ki dışarıda kazanan, ekonomik güç olan, kanunda ailenin reisi olarak nitelenen erkek herhangi bir şekilde boşanma ya da evlilik birliği sona erdiğinde -ölümüyle olabilir- herhangi bir eşit paylaşma yani birlikte kazandıklarını eşit paylaşma kuralı da yok, mal ayrımıydı bildiğiniz gibi bizde.

Buradan hareketle Ceza Kanunu'na bakalım -burada hepsini söylemem mümkün değil bu kadar kısa zamanda- kadına ilgili bir madde varsa ayrımcı bir madde olarak düzenlenmiş hep yani cinsiyete dayalı ayrımcılık var. Örneğin, zina suçu var Ceza Kanunu'muzda o dönemlerde, iki madde var, biri erkeğin zinası, biri kadının zinası; kadının zinası için şöyle bir emare yeterli suç oluşabilmesi için -Tabii, bunların içinde yaşadık, bunları uyguladık- ama erkeğin zinası için kanunumuzda, birlikte yaşadığı herkes tarafından bilinecek, karı koca gibi birlikte yaşayacak gibi gibi çok unsur var, onun sonucunda anca bir suç oluşabiliyor. Mesela Medeni Kanun'da, diyelim ki, üniversite mezunu bir kadın bile eğer çalışmak istiyorsa evli bir kadın, kocanın yazılı muvafakatine ihtiyaç vardı; biz bu dönemlerden geçtik ve bu uygulamaların çok yakinen tanıyız.

Şimdi ne yapıldı? İşte, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'yle beraber; Türkiye de 1985 yılında onayladı ve taraf olarak da taahhütte bulundu "Yasalarda ne kadar ayrımcılık varsa bunlar kaldırılacak." diye. Tek tek maddelerde değişiklikler yapıldı, ancak, bakıyoruz, temel yasalar 2000'li yıllarda değişti, işte, bu Meclisin çatısı altında; hem kadın hareketi olarak hem kadın hukuku alanında ilk akademik çalışma yapmış olan kişi olarak hep içinde oldum, hep birlikte yol aldık bu süreçte.

Şimdi bakıyoruz, neler adım adım değişmeye başlamış? Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi var, orada "Dört yılda bir her taraf ülke, ülke raporunu hazırlar." diyor; neleri değiştirdiler, nasıl adımlar atıldı. Dünyada yine çok fazla bir ilerleme yok kadın haklarında; işte, burada bir sorun var, onun adı konuldu. İlk defa, değerli arkadaşlar, çok yakın tarih, 1992 yılında Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komitesininin 19 Numaralı... Çok da sarılırız buna çünkü net bir şekilde şiddeti tanımlar; devlete, sivil topluma, herkese yükümlülük verir "Nasıl kaldırılır." diye; bunların tabii, küçük hikayeleri de var. 1992 yılındaki bu Tavsiye Kararı çıkmadan önce Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna kadına yönelik şiddetle mücadele için bir yazılı belge hazırlamak üzere, gündeme konulması önerisi getirildi Birleşmiş Milletlerde ve bir imza kampanyası açıldı. Gaye arkadaşım onu çok iyi hatırlar, İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Bölümü, Türkiye'de ilktir bu merkezler arasında

ve bu merkez üstlendi ve Türkiye çapında imza toplandı; bütün ülkeler de topladı, ama en çok imzayı Türkiye toplamıştı ve 30 bin imzayla, hatta bir de plaket geldi Türkiye'ye. Şimdi, Türkiye, hakikaten gerek kadın hareketi gerek akademik alanda çalışanlar ve gerek Meclisteki çok duyarlı milletvekilleri, kadın erkek ki kadınlar çoğunlukta bunu söylemek gerekiyor tabii çünkü sorun bizim sorunumuz gibi hep algılandı, öyle değil; bu, bir demokrasi sorunu. Eğer eşitlik yoksa demokrasi yok, eşitlik yoksa sürdürülebilir kalkınma çok hayal gibi görülebilir ancak.

Şimdi, şunlara satır başıyla değineceğim: Yani dünyada da bu adımlar atıldı çok hızlı bir şekilde. 1993 yılında bir bildirge kabul edildi, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge. Bu bildirgede, dikkatinizi çekerim, ekonomik şiddet görünür değil, çünkü böyle bir şiddet türü olabileceği düşünülmemiş ve bildirgede yok ama İstanbul Sözleşmesi'nde var, örneğin, bizim 6284'te var. Demek ki, görünür oldukça çözüm üreten hukuk metinleri de kabul edildi.

Yine, 1994 yılında, İnsan Hakları Komitesinde Birleşmiş Milletlerin, kadına yönelik şiddetin sebepleri ve sonuçları konusunda bilgi toplamak, şiddetin önlenmesi için çözümler önermek üzere bir özel raportör tayini kabul edildi. Şimdi, Türkiye'nin bir avantajı oldu, gerek CEDAW Komitesinde gerek bu Komitenin ilk temsilcisi Türk hocalarımızdı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Feride Acar.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Feride Acar ve Yakın Ertürk; dolayısıyla, Türkiye'ye bütün bilgileri yansıttılar ve bu hareket içinde olanlar da benimseyerek yol almaya çalıştılar.

Yine, 1995 -bunu hatırlıyorsunuz- 4'üncü Dünya Konferansı ve bunun sonucunda çıkan deklarasyonda da “Kadına yönelik şiddet bir ana tema; sorun nedir? Hedefler ne olmalıdır? Çözüm nasıl getirilmelidir?” şeklinde Türkiye de bir ulusal eylem planını hazırlamıştı. Şimdi, o tarihlerden sonra Türkiye'de 1998 yılında, ilk şiddetle mücadele yasası kabul edildi, 4320 sayılı. O çalışmanın tam da içindeydim çünkü artık akademik çalışmayı da tamamlamıştım. Işıl Saygın Bakanımızın ruhu şad oluyordur bu mücadelelerin Meclis çatısı altında devam ettiğini gördükçe. Bu kanun çıktı, çok eleştirildi; biz hukukçular olarak dedik ki: “Elimizde bir kanun var, buna sarılalım.” Evet, sadece resmî nikâhlı kadını koruyor, evet sadece kusurlu eş hakkında bir yaptırım var. Adı, Ailenin Korunmasına Dair Kanun ama içeriğinde sadece eşleri düzenliyor; o da ayrı bir hikâye, geniş bir toplantı olsa anlatırdım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok eksikliğine rağmen o dönem için...

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Ama ilk yılında, 1'inci yılında -İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi de bunu tabii, çok önemseyerek hem anlattı, hem uyguladı- Türkiye'de 1.727 karar alındı, artık bir farkındalık oluşmaya başlamıştı. Sonra devam ediyoruz, Avrupa Konseyi de artık şiddetle mücadele adımlarını atıyor ve bu adımlar arasında -biraz önce Gaye arkadaşım bahsetti sanıyorum- Nahide Opuz Kararı çıkıyor; Türkiye'nin kadını nasıl koruyamadığına dair ayrıntılı bir İnsan Hakları Mahkemesi kararı.

İşte, 2011'e geliyoruz, İstanbul Sözleşmesi gerçekten çok değerli bir sözleşme çünkü bütün bu adımlardan alınan derslerin özümsemişi, sadece mağduru korumak değil, şiddeti geleceğe yönelik de önlemek için yapılmış bir sözleşme. Şimdi, başlangıcında -mutlaka okudu değerli milletvekillerimiz de- der ki: “Şiddetsiz bir Avrupa yaratmak üzere bu sözleşme hazırlandı.” Böyle olunca bütün dünyaya yansıtılamadı. Şimdi Avrupa Konseyi çok hazırlık içinde her ülkeye, 5 ülke verdi bütün dünya çapında; onları onaylatmak üzere ikna turları yapıyor. “Eyyvah.” dedi çünkü Türkiye, ilk imzalayan, ilk onaylayan ülke çıkıyorsa Avrupa'da da zaten tartışmalar başlar, dolayısıyla, böyle bir yol çiziyorlar şimdi kendilerine. Peki, Birleşmiş Milletler ne yaptı? Onu da izleyen arkadaşlarımız

vardır. Acaba dünya çapında uygulanacak bir sözleşme mi yapalım yoksa yine CEDAW Komitesinin yani Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesinin bir düzenlemesi olarak tavsiye kararı hâlinde mi çıkaralım? Onu seçtiler sonuçta ve 2017 yılında -Tabii, Türkiye'yi birincil bağlayan bir hukuk metni değil ama uymakla yükümlü olduğu bir hukuk metni sonuçta- tamamen İstanbul Sözleşmesi'nin hükümlerini 35 Numaralı Tavsiye Kararı'na geçirdiler de dediler ki: "Her dört yılda bir ülke raporu verecek olan ülkeler, 35 Numaralı Tavsiye Kararı'nı ne denli uyguluyor buna da değinecekler." Yani şimdi, "Biz İstanbul Sözleşmesi'nden çekildik" demekle uluslararası bütün dünyadan çekildik değil, ben o yanlıştan dönüleceğine inanan bir arkadaşımım. Danıştay'da şu anda, Baro olarak açtığımız davada da "Yok hükmünde olduğunun tespiti suretiyle iptali." dedik. Tabii, Türkiye'de ne gelir önümüze bilmiyoruz ama Birleşmiş Milletlerin bu metni de yine Türkiye'yi bağlayıcı ve aynı şeyleri getiren bir metin.

Şimdi, bir konuda daha dikkatinizi çekmek isterim. Pekin Deklarasyonu'na değindim, orada ayrı bir metin diye. Pekin toplantıları, beş yılda bir Birleşmiş Milletlerde izlenir, "Beş yıl içinde ne yapılmış, bu eylem planı ve deklarasyona uygun olarak ülkeler?" diye. İlk beş yılda, yani milenyum toplantısında, "21'nci yüzyıl için toplumsal cinsiyet eşitliği, kalkınma ve barış" konulu özel oturumda, erken ve zorla evlendirme ile namus cinayetlerinin kadınlara yönelik şiddet türleri arasında yer alması Türkiye tarafından teklif edildi ve sonuç belgesinde yer alması da sağlandı.

Türkiye, aslında, adımlar atmak istiyor ve sanıyorum benim bu alanda çalışmam kırk yıla yaklaşıyor, bir şeyi görüyorum: Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan günümüze hep bir devlet kararlılığı olmuştur "İleriye bir adım nasıl atılabilir?" diye. Kadın haklarından bahsediyorum; cumhuriyet devrimleri, Medeni Kanun, laik hukukun simgesi... Yüzde 99'u Müslüman olan bir ülkede "laik hukuk" demek, "laiklik" demek günün ihtiyaçlarına uygun yasaların değiştirilebilmesi, destek vermesi demek; dolayısıyla, hep devlet kararlılığı oldu ve umarım, şu son hukuk kazasından da geri dönülebilir.

Yine, bildiğiniz gibi, Birleşmiş Milletlerde Eylül 2015'te yapılan zirveye 193 ülke katılmıştı. Türkiye de onayladı oradaki bütün kararları -sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin benimsenmesiydi- 17 hedefti biliyorsunuz ama biri toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadın ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek. İşte, bu güçlendirme olursa zaten şiddetle de adım adım mücadele edebileceğiz.

Mağdur açısından, fail açısından çok çalışma yapılıyor; İstanbul Barosu çalışmasında -Burada, tabii, ayrıntıyı veremem ama Komisyona getirdim özel raporumuzu- 13.700 başvurunun 12.100'ü kadınlar tarafından yapılmıştı geçtiğimiz yıl, bir yıl içinde. Dolayısıyla, kadınlar haklarını öğrenince, artık kendilerini daha güçlü hissederek kullanmaya çalışıyorlar. Kanunlarımız el veriyor, artık eşitlik var. İşte, şimdi, zihniyeti değiştirme mücadelesi biraz önce sizin söylediğiniz gibi.

Şimdi, İstanbul Sözleşmesi tamam, bütün kanunlar tamam -biraz önce Gaye arkadaşım da değindi- Anayasa'daki o 10'uncu madde o kadar değerli ki devlete yükümlülük veriyor eşitliği sağlamak için, hatta "Özel önlem de al." diyor. Şimdi, bu kadar önemli bir anayasal desteğimiz de var, diyorum ki artık hukukçular olarak biz epey mücadele ettik, şimdi hayata geçirme zamanı, şimdi zihniyeti değiştirme zamanı. Nasıl yapılacak geleceğe yönelik? Millî Eğitime çok iş düşüyor. Biraz önce kısaca okuduğum gibi, eğer aile içinde şiddet varsa çocuk bu şiddeti görüyor ama şiddete katlanıyorsa birini güçlü diğerini güçsüz görüyor, gidiyor okulda başlıyor kendinden küçüklere; kısır döngü devam ediyor, bunu kırmanın yolu... Değerli Millî Eğitim Bakanı da burada sunum yaptı. 11 sunum yapıldı sanıyorum, 11 tutanak var; hepsini bastım ve dört gündür hepsini okudum. Şimdi, Millî Eğitim Bakanı şiddet algısı ve şiddet sıklığı ölçmenin önemine değiniyor, "Çünkü bu çok önemli sorunu anlayabilmek için veriye de ihtiyaç var." diyor, yaptıkları çalışmalarını anlatıyor. Evet, eğitimin her kademesinde, okul öncesi

eğitimden başlayarak bu zihniyeti değiştirme zamanıdır şimdi. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyi sanki "Her şey bitti." gibi algılatmaktan vazgeçmeliyiz yalnız. O öyle veya böyle tekrar onaylanır, belki iptal edilip zaten devam edecek; dolayısıyla, biz önümüze bakıp bütün bunları yapmalıyız.

Yalnız, iki-üç dakika daha izninizle...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Türkiye'deki kadının profilini görmeden, anlamadan zihniyeti nasıl değiştireceğiz, buna karar verip de yol almak mümkün değil değerli arkadaşlar. Okuma yazma bilmeyen, yani bugün 15 Haziran 2021, 1 milyon 682 bin kadın var, -bu, tamamen Aile Bakanlığının sayfasından aldığım- bir okulu bitirmeyen 4 milyon 600 bin kadın var. İlkokul mezunu, ilköğretim mezunu diye topladığımız zaman bunu, 21 milyon kadın en çok ilkokulu bitirmiş ama içinde okuma yazma bilmeyen de var; dolayısıyla, kadını en başta eğitimle de güçlendireceğiz, ekonomiye de katkısını sağlayacağız.

3-5 öneriyi yapabilirim ama onları eğer arzu ederseniz bunu tamamen yazılı bir şekilde de gönderebilirim daha sonra da, belki o daha derli toplu olur.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok memnun olunuz.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Bütün okuduğum tutanaklarda bir şeyi eleştirmek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayhay...

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Haklı eleştirim. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu... "Eşitlik" dediğiniz zaman biraz da görünür olması lazım; 11 Yönetim Kurulu üyesi var, sadece birisi kadın.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kesinlikle katılıyoruz, biz de eleştirdik.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Çünkü burada hakikaten... Tekrar sayfaya baktım "Değiştirdi mi acaba?" diye sabahleyin, yok değişmemiş ama burada isyan ediyorum. Biz, kadınlar hakikaten biraz daha mı bir şeyler yapmalıyız? Örneğin, İstanbul Barosunda seçimler geldiği zaman, teklif geldiğinde bu dönem dedim ki "Benim bir misyonum var; yönetim 5 kadın 5 erkek olursa varım." Öyle oldu. Birazcık bir şeyler yapacağız gibi geliyor onu bilemiyorum.

Evet, demokrasi istiyorsak kadın-erkek eşit olacak, kadın-erkek eşitliği zaten şiddeti önlemek için adımları attıracak. Sıra, zihniyetin değişikliği...

Bir şey daha okudum tutanaklarda: Mağdur açısından mağduru, hani faili aynı zamanda mağdur gibi olabilir, hukuk uygulanırken de olabilir ama faili "fail" diye nitelendirelim, mağduru "mağdur" diye nitelendirelim, kanun da böyle tanımlıyor. Fail ve mağdur açısından bir araştırma yapıldı -bu da Ipsos sosyal araştırmaların- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü hazırlattı. Değerli arkadaşlar, bu bende mevcut.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok önemli bir araştırma.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU –Harika bir araştırma yapıldı, Bakanlık bizi davet etti. "Açıklayacağız." denildi çünkü bire bir bütün uygulayıcılarla görüşüldü, faille görüşüldü, mağdurlarla, valilerle, mülki amir, hepsiyle görüşüldü; çok güzel bir sonuç çıktı. Türkiye, koordinasyonu sağlamalı, herkes bir şey yapıyor. Tutanaklarda da okuyorum; harikalar... Adalet Bakanlığı anlatıyor, diğerleri anlatıyor, harikalar yapılıyor ama koordinasyon kurulamadı. Evet,

bu çok önemli, belki bu Araştırma Komisyonu derlerken bundan da yararlanabilir, linkini gönderirim. “Koordinasyon kurulmadığı” denildiği için de, koordinatör de Bakanlık olduğu için bu rafa kaldırıldı ve açıklanmadı. Rapor şimdi elimizde.

Mücadeleyi sürdürmemiz gerekiyor. Bu bir politik mesele de değil, yani siyasi çekişme meselesi de değil, bu bir insan hakları meselesi. Örneğin, Medeni Kanun Mecliste görüşülürken şimdiki iktidardaki parti muhalefettydi. Mehmet Ali Şahin birçok şeyde aynen bizim gibi dedi ki: “17 milyon kadının emeği yok sayılıyor.” Mal rejiminden söz ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 2002...

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Evet.

Biz, bütün kadın hareketi teşekkür ettik ona; Adalet Bakanı olduğu zaman da çok ısrar ettik ama iktidara gelince unutuluyor. Onu da paylaşmak istiyorum. Sadece muhalefettyken kadın haklarını savunmak değil, insan haklarını savunmak değil, demokrasiyi savunmak değil her zaman savunmak. Biz, kadın hareketi olarak gerek akademik alanda gerek kurumlarda gerek aktivist olarak sokaklarda kadın haklarını bir demokrasi meselesi olarak savunuyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum.

İnanılmaz bir birikim, inanılmaz bir tecrübe ve konuya sadece kadın hakları ve insan hakları çerçevesinde bakmanız benim için çok kıymetli. Bu kimliğinizi tanıdığım için de ısrarla gelmenizi arzu ettim. Mevzubahis kadınsa siyaset teferruat. İktidar olsun muhalefet olsun hepimiz tüm milletvekili arkadaşlarımla bu sorunu çözmek için mücadele ediyoruz ve Anayasa’nın 10’uncu maddesi elimizdeki en önemli üst metin, altındaki metinleri de ciddi manada 6284’te Türk Ceza, Türk Medeni Kanunlarıyla güçlendirmiş vaziyetteyiz.

Kıymetli Hocalarım, şunu özellikle söylüyorum: Bu Komisyonun üzerinde çok önemli bir misyonu olduğunu düşünüyorum. Bu vesileyle ilk kez Millî Eğitim Bakanı kadın ve şiddetin yan yana geçtiği bir Komisyona sunuma geldi, Adalet Bakanımız, İçişleri Bakanımız, Aile Bakanımız koordinatör Bakanlık olarak geldi ve ben buradan iyi bir şeyler çıkacağını umut ediyorum ve sizlerin önerilerini de bu vesileyle çok önemsiyorum.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Belki soru gelirse önerilerimi de orada sıralamak isterim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayhay.

2008-2014 yılı Banu Ergöçmen, -Nüfus Etütleri- ve Aile Bakanlığının birlikte yapmış olduğu çalışma mağdur üzerinden faili tarif eden bir araştırma. Ipsos, bu anlamda daha güçlü; Ipsos’un Aile Bakanlığıyla yapmış olduğu araştırma bu anlamda daha iyi bir metin.

Özellikle 2000 yılındaki Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri’nde eğitimle ilgili, yoksullukla ilgili, kadınların -ki Gaye Hocam çok iyi hatırlayacaktır Binyıl Kalkınma Hedefleri’nde verdiğimiz mücadeleyi- sağlığa erişimi, anne-bebek ölüm oranlarının düşürülmesi konusunda katettiğimiz yol 2015’ten çok önceydi, OECD ülkelerinden önce Türkiye, bu hedefe erişti; sonrasında, 2015 yılında, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ni koydu ve bu 17 hedef içerisinde biz kadın-erkek fırsat eşitliğinin sürdürülebilmesi için, devam ettirilebilmesi için de sürdürülebilir kalkınma hedeflerine net odaklanmış vaziyetteyiz; irade ve idare mevcut.

Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi kıymetli sunumlarını yapmak üzere son sözü Üsküdar Üniversitesi Rektörümüz değerli Hocam Nevzat Tarhan'a bırakıyorum; Nevzat Hocam psikiyatrist.

Biraz evvel konuşurken de kendisiyle paylaştım, şiddet neden bir çözüm aracı olarak görülüyor Kıymetli Hocam? Hem kadına yönelik hem de güçlünün güçsüze uyguladığı şiddet açısından baktığımızda, bu vesileyle psikolojiyi anlamak adına sizin de engin tecrübelerinize binaen Komisyonumuzu bilgilendirmenizi arzu ederim.

Buyurun Kıymetli Hocam, söz sizde.

4.- Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan'ın, kadına yönelik şiddetin ve genel olarak şiddetin psikolojik yönleri hakkında sunumu

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Bu davetiniz için teşekkür ederim, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisinin huzurunda bu konuyu sunmak benim için onur meselesi; onu söylemek istiyorum.

Benim burada daha önceki katılımcı hocalarımızdan farklı düşündüğüm şeyler var ama önce sunumumu yapmak istiyorum, soru-cevap olursa farklı düşüncelerimi en sonra bırakayım isterseniz.

Ben büyük fotoğrafa bakarak başlamak istiyorum, hızlı bir dünya turuyla; daha sonra, olayın koruma boyutu var, önleme boyutu var, tedavi boyutu var, rehabilitasyon boyutu var. Bu çerçevede baktığımız zaman, psikiyatri, psikoloji profesyoneli olarak şu anda benim tespit ettiğim şu: Ailede bir yangın var. Ailedeki bu yangın, ailedeki kriz -istatistikleri de göstereceğim- bu şiddet bir sonuç mu sebep mi, bunu anlamak gerekiyor; sizin başlangıçtaki sorunuzdaki “Neden insanlar şiddete başvuruyor...”

Şimdi, cinsiyet eşitliği hareketini 90'lı yıllarda Kuzey Avrupa ülkeleri çok güzel başlattılar hatta şu anda oradaki anaokullarında kız çocuklarına pembe, erkek çocuklarına mavi giydirilmiyor. Böyle bir cinsiyet eşitliğini doktrin olarak, ideoloji olarak orada ciddi şekilde uyguladılar 90'lı yıllarda; onun bazı sonuçlarını gördük biz ailede. Bizde de özellikle “cinsiyet eşitliği” adı altında ortaya çıkan bu tartışma içerisinde “Biz aileyi mi kurban ediyoruz?” diye bir endişe oluştu; bunu da belirtmek istiyorum. Onun için, geçtiğimiz yıl üniversite olarak tamamen kendi imkânlarımızla “Aileler Üniversitede” diye proje yaptık; İstanbul Valiliği destekledi, Anadolu yakasında 2 kaymakamlık, Avrupa yakasında 2 kaymakamlık... Biz pandemiden önce başlamıştık, pandemi döneminde on-linena çevirdik, bitirdik, raporlarını sunduk; sonuçlarını, Gaziantep Belediyesi aldı, kendisine uygulattı, aynı şekilde Tuzla Belediyesi de “ilk eğitici eğitimi” tarzında psikologlara... Yani ailelerle ilgili çalışmalara başladık.

Aileyle ilgili dertli bir kimse olarak konuşuyorum, şiddetin ailedeki sonuçlarını sahada gören bir kişi olarak konuşuyorum; sadece hukuk açısından değil, sadece kadın hakları açısından değil, aile açısından konuya bakmamız gerektiğini düşünüyorum.

Şu şekilde ilerlemek istiyorum: Koruma konusunda neler var? Şu istatistik doğru mu diye inceledim, maalesef şu andaki ulaştığım bilgilere göre doğru. OECD'nin ortalamasına göre -2019 raporu- kadına yönelik şiddette ya da birlikte yaşadığı kişiye, partnere yönelik şiddette Türkiye dünya 1'incisi; OECD'nin 2019 tarihli raporu, altında kaynak var. Şimdi, şu şekilde bir rakam veriliyor: “Hayatımda partnerimden şiddet deneyimi yaşadım.” diyen kişi oranı Türkiye’de dünyaya göre yüzde 38 gibi bir rakam, ondan sonra ABD geliyor, ondan sonra Yeni Zelanda, Finlandiya, İsveç, Norveç gibi hani böyle geliri yüksek ülkeler geliyor. Türkiye burada neden 1'inci; bir kere bunun araştırılması gerekiyor.

İkincisi, bütün şeye rağmen, dünyada şiddetle ilgili benzer bir çalışma var, yalnızlık çalışmaları. 2018’de Manchester Üniversitesi ile BBC’nin birlikte yaptığı bir çalışma ve bunu yayımladılar; gençlerde “Çok yalnızım.” diyenlerin oranı yüzde 40, 75 yaş üstünde yüzde 27. Bu çalışmanın üzerine

-bu intiharların artmasıyla ilgili bir çalışma- İngiltere’de Yalnızlık Bakanlığı kuruldu, işte, Covid döneminde mart ayında Japonya’da Yalnızlık Bakanlığı kuruldu, orada da intiharlar artmış pandemiden sonra.

Şimdi, bir de Türkiye’de evlilikle ilgili istatistikler... 2001 ile 2018 arasındakilere ulaştım. Evlilik hızı yüzde 1,6 artmış bu on yedi senede ama boşanma hızı yüzde 54 artmış. Ayrıca, ailenin kırılma hızıyla ilgili çalışma, aile yapısında yaşanan çarpıcı değişimler, tek kişilik hanelerin ve tek ebeveynli ailelerin artışı, hane büyüklüğünün küçülmesi, kırılan hane sayısındaki artış... Şu sarı olanlar 5 kişilik haneleri gösteriyor. Türkiye’de 5 kişilik hane sayısı görüyorsunuz, 1994’ten 2016’ya kadar gittikçe azalıyor yani Türkiye’de çekirdek ailenin şu andaki seyrini, hane kırılma hızını, hane büyüklüğünün seyrini burada görebiliriz.

Burada da “cinsiyet eşitliği” adı altında “kadın-erkek eşitliği” ya da “fırsat eşitliği” adı altındaki hareketi ilk kabul eden ülkeler var. Bu ülkelerde de şunu görüyoruz: İsveç ve Norveç’te şu andaki evlilik dışı doğum oranları bunlar. 2016 yılı istatistiği; İzlanda’da yüzde 69, Norveç’te yüzde 56, İsveç’te yüzde 54, Finlandiya’da yüzde 44, Fransa’da yüzde 59, Türkiye’de yüzde 2,9 bu evlilik dışı doğan çocuk oranı. Çocukların yüzde 50’den fazlası bakımevinde büyütüldüğü için anne baba ismi kullanılmıyor, “ebeveyn 1, ebeveyn 2” deniliyor ve anne yerine de “bakım verici” kavramı kullanılmaya başlanmış; böyle bir durumda yetişen çocukların önümüzdeki yıllarda nasıl olacağıyla ilgili dünya yeni bir deneme yaşıyor şu anda. Biz de eğer yirmi-otuz sene sonra böyle olmak istiyorsak, aile yapımız açısından, aile modeli açısından böyle olmak istiyorsak ona göre politikamızı belirlememiz lazım, olmak istemiyorsak da ona göre politikamızı belirlememiz lazım. Ben burada bilimsel, istatistiksel bilgileri sunuyorum, aile politikalarını belirleyenlerin karar vermesi gerekir burada.

Şimdi, bu, dünyadaki 8’inci sınıftaki öğrenciler, 10’uncu sınıftaki öğrenciler ve 12’nci sınıftaki öğrenciler arasındaki bir “meet up” oranı yani “Hemen hemen her gün arkadaşlarımla beraber oluyorum.” deme oranı; bu oran 2015’ten sonra ciddi şekilde düştü, düşüyor dünyada; bu da bilgisayarın, sosyal medyanın getirdiği bir değişiklik yani şu anda ciddi şekilde nesil değişiyor. O yalnızlık çalışmasının ilginç sonuçları da vardı. Mesela, bu yeni yetişen sosyal medyada yüzde 40 “Yalnızım.” diyen gençler aileyi ayak bağı gibi görüyor, “Niçin evleneyim ki dünyaya bir defa geldim.” diyor, böyle bir nesil geliyor şu anda. Bu dijital nesil aileyi ayak bağı görüyor, bir de “Ben niye mortgage’a gireyim on sene borçlanayım, kafama göre yaşamak istiyorum, hayatımı yaşamak istiyorum.” diyen bir gençlik geliyor. Şimdi, böyle bir gençlikle bizim aile gibi bir kuruma gerek yok. Mesela, ben çift terapisi eğitimi veren, yani aile sorunlarıyla uğraşan bir kimse olarak bazen özellikle Amerika’dan eğitim almış psikolog arkadaşlar geliyor ailede ufak bir kriz olduğu zaman şöyle diyorlar: “Aile kutsal değil birey kutsaldır; bırak hayatımı yaşa.” Şimdi, şiddete karşı çözüm olarak bunu bulmuşlar, evliliği hemen bitir çözümü ve istatistiklerde de gözüküyor bu. Şimdi, yani şiddete karşı çözüm bu mu, yoksa evlilikle ilgili, aileyle ilgili değişen dünyada kavramlar var; o kavramları mı yeniden yapılandırmak gerekiyor, buna karar vermemiz, yani dünya değişiyor çünkü, dünya değişiyor böyle bir değişen dünyada aile gibi bir yapıya gerek var mı, yok mu? “Yüzde 50 başarısız olan bir yapıya yatırım yapılmaz.” diyor şu anda birçok gelişmiş ülkeler. Mesela, Meksika iki yıllık evlilikler çıkarmış “Yani evliliklere, aileye ne gerek var; nikahsız beraberlikler yeterli.” diyor. Biz eğer böyle bir politika belirleyeceksek ona göre ilerleyelim; bu da bir seçimdir yani sonuçta politika belirleyicilerin seçimidir, bunu belirlemek gerekiyor.

Burada diğer bir ilginç istatistik, 1950 ile 2000 yılları arasında dünyada ABD her şeyi ölçüyor -iyi ki de öyle yapıyor- bu istatistikte mutluluk puanları ölçmüşler toplumdaki mutluluğu, çok mutluyum diyenlerin oranı. Bu oran hemen hemen sabit 1950 ile 2000 arasında fakat gelir 20 bin dolardan kişi başı gayrisafi hasıla 35 bin dolara çıktı yani bu “Parayla saadet olmaz.” lafını ya da Amerikalıların meşhur

söylediği “Para, saadeti satın almaz.” lafını gösteren bir istatistik. Bu da yani çözüm olarak ekonomik düzelmeyi görenler için bu sosyal ve psikolojik düzenlemelerin ne kadar önemli olduğunu göstermek için.

Burada, yine, ABD’de de devrim yapan bir istatistik, 2002 yılında yayınlandı bu. ABD çocukları savunma fonu Amerikan gençliğinin bir günlük kesitini veriyor. Ben bunu daha önceki 2015’te yayınlanmayan bu birinci kadına yönelik şiddet komisyonunda da bu raporu sunmuştum, o zaman bazı vekillerimiz şey dediler: “Bu istatistiğin kaynağını gönder.” Onlara gönderdim o zaman, kaynağı var bende yayınlanmış ve bunun üzerine bak 25 yaşın altındaki 3 çocuk AIDS nedeniyle ölüyor, 25’ine HIV bulaşıyor, 6 çocuk bir günde intihar ediyor, 18 yaşın altında 342 çocuk şiddet suçundan tutuklanıyor, ergen annelerden 107 bebek doğuyor, 2.833 çocuk okulu terk ediyor bir günde, 6042 çocuk tutuklanıyor, 135 bin çocuk okula silah götürüyor ABD’de bir günde; bunun üzerine federal hükümet harekete geçiyor, 2005 yılında Seligman ve ekibine, Penn State Üniversitesinde 5 milyon dolarlık bir bütçe veriyorlar, araştırıyorlar “Neden bu gelirlere birlikte mutluluk artması olmuyor?” diye o, 2005 ile 2008 arasında çalışma yapıyor 2008’de raporluyor, 2009’da kongresi yapılıyor bunun. Kongre pozitif psikoloji kongresi olarak, mutluluk kulübü kongresi olarak geçiyor ve hâlen devam eden bir kongre.

Burada, ABD’deki durumla ilgili şeyler sunmak istiyorum, şöyle: Şimdi “Kaliforniya Sendromu” diyorduk, bu, popüler psikiyatri tanımı. Birincisi, insanların yaşam amacı hedonizm oldu, zevk peşinde koşmak oldu. Zevki ego ideali olarak seçmek bu varoluşçu hümanizmanın getirdiği, nihilistik hümanizmanın getirdiği dünyadaki değerler değişimi. Nihilistik hümanizma “Değerlere gerek yok, insan merkezli bir yaşam.” dedi bütün doğayı bile köleleştiren bir anlayışla insanı merkeze alan bu anlayış ciddi şekilde dünyada bir küresel zihinsel dönüşüm yaptı. Bu zihinsel dönüşümün sonucunu, meyvelerini şu andaki gelişmiş ülkelerde görüyoruz.

İkincisi, egosentrizm çıktı, narsisizm çıktı. Şimdi, şu anda hocalarımızın anlattığı o böyle eşinin özgüvenini düşüren erkek tipi var mesela şiddet uygulayan. O erkekler çoğu zaman narsist erkekler yahut da bazen kadında da olabiliyor ama erkekte güç elinde olduğu için daha fazla oluyor. Çok haklı bir şekilde biz erkeklerin şiddetinin sonuçlarını yaşıyoruz yani kadınlarımız şimdi eskisi gibi değil hakkını arayabiliyor; böyle olunca şiddet daha görünürde oldu, işin bu tarafı. Bu narsistik kişinin elinde bir sembolik bıçak vardır. Sembolik bıçağı alır karşısındaki eşine genellikle şöyle der: “Ben olmasam sen hiçbir işe yaramazsın, ben varsam sen değerlisin; ben yoksam değerli değilsin.” Karşı tarafın özgüvenini yerlere serer. Ondan sonra da “Bütün bunları ben senin iyiliğin için yapıyorum.” der, kendine bağlar yani kadın-erkek ilişkisini köle-efendi ilişkisi gibi yapmak ister. Bu zihniyet asırlardır geliyor, ataerki kültürün etkisiyle geliyor.

Bu, 1960’larda dünyada ciddi bir dönüşüm yaşandı, kadının özgürleşme hareketi, feminist olarak da bilinen aktivistler... Betty Friedan var mesela, bu aktivistlerden birisi. Betty Friedan’la 90’lı yıllarda bir röportaj yapılıyor “Bir kadının konforu nerededir?” diye soruyorlar, “Bir kadının konforu sadakate de dayalı tek eşli beraberliktir.” diyor mesela burada. Şimdi, burada feminizm hareketinin şöyle evrilmesi düşünülüyordu: Kadın-erkek hak ve fırsatlar biyolojik olarak eşit değil -çünkü ben size bir kitap sunmaya çalıştım orada bilimsel kaynaklarını anlatıyorum- ama haklarda, fırsatlarda tamamen eşit olmak zorunda tamamen; biyolojik olarak eşit değil çünkü birinde testosteron hormonu var birinde östrojen hormonu var, birinde annelik ormanı var erkekte annelik hormonu yok. Bütün bunlarda biyolojik olarak farklı yaratılmışız ama hakta ve fırsatta işte insan haklarında, adil yargılamada, çalışma hakkında, seyahat hakkında her şeydeki o eşitliğe ilkesel olarak kimse karşı çıkamaz, çıkmamalı zaten

ve bu kadın özgürleşme hareketi iyi bir noktaya gelmişken birdenbire kadın-erkek ilişkisini kadın-erkek savaşlarına dönüştürdü bu. Ben İstanbul Sözleşmesi'ni de o bakımdan biraz hayretle okudum ve bu sözleşmenin kaldırılmasını değil de revizyonu yönünde diye bir yazı yazmıştım 2020'de.

O dönemde şöyle bir durum ortaya çıktı: Kadın-erkek eşitliği adı altında kadın-erkek kimlik savaşlarını teşvik ediyor farkında olmadan. Bu böyle rekabetçi bir feminizm hâlbuki tamamlayıcı bir feminist hareketi olsa kadın ile erkek ilişkisini birbirini tamamlayan bir ilişki olması gerekirken rekabetçi, güç savaşları. “Benim dediğim, senin dediğin; benim param, senin paran; benim annem, senin annen...” Ne oldu? Evde ego savaşları oldu, ego savaşları olunca güçlü olan zayıf olanı ezmeye çalıştı. Bu şekilde hangi aile yürür ki? Yürümez. Onun için, burada biz sebebi düzeltmeden sonuçlarının üzerine gidersek sadece oyalanırız yani onu söylemek istiyorum. Bu, dünyadaki mutsuzluk, depresyon, suç, şiddet ve bağımlılık sirkülasyonunun bu şekilde geldiğini söyleyebiliriz.

Şu anda, bak, Harvard 2015'te pozitif psikolojiyi ders olarak koydu -en sonunda kaynaklarını vereceğim- ve burada sağda bakınız, neler öğretiliyor derste? Mesela, paylaşımcılık öğretiyor, yardımseverlik öğretiyor, insan değerlerini öğretiyor, minnettarlık eğitimi öğretiyor. Bu, modüllerine yazılmış, 2015'te ders olarak koymuş ve çığır açan ders olarak anons etmiş. Şu anda da bu bir sene içerisinde de bu dersi halka açtı Harvard ve 2018'de bunu, Yale Üniversitesi mutluluk dersini popüler ders olarak koydu, geçtiğimiz mart ayında da New York Times haber yaptı, 3,3 milyon kişi bu dersi almış ABD'de. Yani çünkü bu derste ne öğretiliyordu? İnsani değerler öğretiliyordu küresel olarak varoluşçu felsefenin, egzistansiyalist varoluşçu felsefenin öne sürdüğü, böyle, hayatın anlamı yoktur absürdizm tarzında absürt felsefenin ortaya çıkardığı akım dünyayı şu anda insani değerleri terk eden anlamsız bir dünya var gibi bir akım var. Bu akımla biz psikiyatri profesyoneli olarak bununla dertliyiz yani bu böyle bir akım insana zarar vermeye başladı ve bunun da işte çözümü de bu bilim. Sorun çıkarsa da çözüm de üretiyor iyi ki de üretiyor.

Bak, Bristol Üniversitesi -bu İngiltere'den- intiharın artışına karşı İngiltere'de mutluluk derslerini koyuyor 2019'da. Biz Üsküdar Üniversitesi olarak 2013'te koymuştuk bunu. Harvard'tan önce koyduğumuzu da bu arada not düşelim. Evet, şimdi, burada biraz önce bahsettiğim Harvard'ın pozitif psikolojiyle ilgili linkleri, Yale Üniversitesinin linkleri burada. Halka yönelik eğitim programı uygulanıyor. Biz kadına yönelik şiddet konusunda, aile içerisindeki şiddet, çocuğa da şiddet var çünkü çocuk, hayvana şiddet uyguluyor; anne, çocuğa şiddet uyguluyor; erkek, kadına şiddet uyguluyor, böyle bir kısır döngü var. Bunun için, şiddetin hak arama, sorun çözme yöntemi olarak görüldüğü bir kültür dünyada eski bir kültürdür. Bu, statükocu, anakronik anlayıştır yani gelenekleri eski zamanda yaşamak gibi, kronolojisi bozuk bir düşünce tarzıdır. Şu anda, kronolojisi bozuk yani ataerkil kültürlerden değil, anaerkil kültürlerden değil, çocukerkil kültürlerle kayış da var burada. Bunun işte ifrat tefritleri de var. Biz buna karşı, kişiler arası şiddet, kadına yönelik şiddet, farkındalık ve önleme projesi başlattık. Komisyondan davet gelmeden önce biz bu proje taslağını yazmıştık, “propose”nu yazmıştık, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Hocamız Gökben Hızlı yürütücü. Şiddet Araştırma Uygulama Merkezimiz var bizim, üniversite ilk kurulduğunda ilk kurduğumuz şeydir bu Şiddet Araştırma Merkezi, Sevil Atasoy Hoca Müdürlüğünü yapıyor ve Üsküdar Üniversitesi Çözüm Odaklı Kadın Sorunları Araştırma Uygulama Merkezi var, Müdürü de Hocamız. Bunlarla birlikte, şu anda, NPİSTANBUL Hastanesi de bizim paydaşımız, 20 psikiyatri uzmanı, 30'un üzerinde psikolog kadrosuyla bu projeye ilgili bir çalışma yaptık. Proje taslakları şöyle... Ben süremizi iyi kullanmak adına ayrıntıya girmiyorum ama farklı kurumların bir arada çalışmasıyla bütüncül bir yaklaşım yani Sayın Başkanımızın ilk başta söylediği, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı da dâhil.

Burada sorunu biliyorsunuz, bu konuda çok yazılı metin var, bunun üzerinde durmuyorum. 40 küsur slaydı size sundum, arzu edenler için orada ayrıntıları var. Araştırmaların kısıtlılıkları var kesitsel olarak da teorik arka plan açısından da. Bu nedenle, biz örneklerin seçilmesinden sorunun duygusal boyutundan fiziksel boyutuna kadar öncesi ve sonrasıyla ilgili geniş kapsamlı düşündük. Buradaki teorik temellerini de araştırdık “Kuramsal yapısı ve çözüm önerileri nelerdir?” diye. Genellikle şu andaki çalışmalar hep mağdur üzerinden yapılmış. Hatta, hiç unutmam, 6284 sayılı Yasa çıktığı zaman İstanbul’da bir belediye şiddeti önlemeyle ilgili –İstanbul Sözleşmesi de çıkmıştı o zaman- bir kadın sığınmaevini açıp –yasal olarak onlara da yükümlülük vermiş- bunu herkese duyurmak istiyordu. Ben dedim ki: “Ya, kadın sığınmaevinin adresinin belli olmaması lazım.” Onun üzerine, başkan –isim vermeyeceğim tabii- konuyu erteledi, bir daha çağırmadı. Yani adresi belli olduğu zaman oraya sığınan kadını hemen bütün aile gidip darbedecek. Onun için belli olmaması lazım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, toparlayabilirsek...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Tamam, toparlayayım.

Burada bu projenin teorik modeli, psikodinamik modeli var, mağdur kuramı var –mağdur kuramı 2 şekilde- travmatik bağlanma kuramı var bu teorik temellerimizde, stres kuramı var.

Faille ve mağdura şiddet temelli iletişim. Yani biz şunu amaçladık burada, iş birliği modeli şöyle: Aile ve Sosyal Politikalar, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve üniversite. Bununla birlikte, TÜBİTAK da bununla ilgili bir sosyal proje açtı, oraya da başvurmayı düşünüyoruz ama Komisyonumuzun burada vereceği ışıkla biz daha güçlü olarak bu projeyi bizdeki ekiple yapmak istiyoruz. Yani bu tamamen sosyal sorumluluk amacıyla desteklenebilirse...

Sadece önleme, koruma, tedavi değil, rehabilitasyon önemli. 6284 sayılı Yasa’da rehabilitasyonla ilgili ŞÖNİM merkezleri var, onu söylüyor. Onun açılıp aktif çalışmasıyla ilgili somut adım...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Rehabilitasyonda birazcık sıkıntımız var.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Mesela, bağımlılıkta da rehabilitasyon merkezi bekliyorduk fakat öyle bir rehabilitasyon merkezi çıktı ki adres olarak sadece Yeşilay’ı tarif ediyor. Çok rekabetçi olmayan, adil rekabetin olmadığı bir yerde başarı olmaz ki hukuk güvencesi olmayan yerde başarı olmaz ki. Bırakalım üniversiteler özgür olsun, kendi rehabilitasyon merkezini açsın. Devlet burada fırsat eşitliği tanınması lazım, hak eşitliği tanınması lazım. Bir üniversite olarak biz rehabilitasyon merkezi açamıyoruz. Yasal dayanak olarak sadece “Şu kadar senelik vakfa verilir” diye garip bir yönetmelik çıkardı Sağlık Bakanlığı. Onun için, burada çok ciddi şey var.

“Zihniyet değişikliği” diyoruz ama zihniyet değişikliği önce bürokrasiden başlamalı Sayın Başkan. Bürokraside zihniyet değişikliği olmadan... Türkiye’de politikacılar daha esnek ama bürokratlar müthiş statükocu, imza atmaktan korkan bir bürokratik yapı var. Bürokraside zihniyet değişikliği yapmadan biz ne siyasette... Çünkü onlar kendi tapulu malı gibi görüyorlar o makamı, siyasetçi gelip geçici gibi görüyor. Bürokrasiye “Yeter!” diyecek, bürokrasiye “Yürü git.” diyecek yaklaşımlar gerekir. Toparlıyorum.

Şu anda biz risk gruplarını oluşturduk, şiddetin faili risk grupları, toplum eğitimi. Şiddet mağdurlarının psikoeğitim modülleri var, onların hepsini yazdık, elimizde.

Burada işte aile içi şiddet olayıyla ilgili çeşitli gruplar, mağdur, aile çalışması, köken aile çalışması, fail. Daha sonra da bununla ilgili yol haritası.

Son olarak da şunu göstermek istiyorum. Burada 2021-2022 arası on sekiz aylık süreçte projenin 2021 Haziran-Temmuzda yazımı ve en sonda da çalışmanın eğitimi, takibi, pilot çalışması, alan uygulaması, odak grup toplantıları, proje raporu yazımı, şiddetle mücadele ulusal planının yazımı gibi. Yani yaptığımız çalışmada böyle bir şeyimiz... Projeyle geldik size, teorik bilgilerle değil. Umarım, faydalı olmuştur.

Kaynakları da göstereyim.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Nevzat Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Aile bizim toplumumuzun en temel taşı. Aileyi oluşturan kadınlarımız erkeklerle birlikte güçlü bir aile ortamı için... Herkes –biraz evvel içeride konuşurken- huzurlu bir eve gitmek ister. “Huzurlu ev cennet, huzursuz ev cehennem.” derler. Herkes cennete gitmek ister. Cehennemi hiç kimse arzu etmez. Ama o huzursuzluğun yaşandığı ortamda, en çok korunaklı olmamız gereken ailemizde eğer kadınlar şiddet görüyorsa ve şiddetin en fazlasını da evin içerisinde görüyorsa Kıymetli Hocam, buraya ayrı bir başlık açmamız gerekir. Aileyi güçlendirebilmemiz için kadınımızı güçlendirmemiz ve kadını güçlendirdiğimizde ailemizi ve toplumumuzu güçlendireceğimizi de bilmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Sunumdaki önerinizi çok beğendim. KAŞİF çok önemli ve güzel bir proje. Özellikle, Komisyonda konuştuğumuz arkadaşlarımız da milletvekillerimiz de katılacak, aile içi olayda mağduru inceliyorsunuz, faili inceliyorsunuz, aile çalışması yapıyorsunuz ve köke iniyorsunuz ve farkındalık ve önleme projesinde Komisyonumuz sürecinizi ve sonundaki çalışmalarınızı da takip edecek.

Ben sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Eğer müsaadeniz olursa on dakika ara verelim –ihtiyaç molası- soru-cevaba öyle geçelim, olur mu arkadaşlar?

17.30’da toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.19

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.40****BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)****BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)****SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)****KÂTİP: Esin KARA (Konya)**

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, ben, sunumlarını yapan bütün kıymetli hocalarıma teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun çalışma usulü gereği sunumlar sonrası soru cevaba geçmek istiyorum ve söz talep eden milletvekillerimize söz talep etme sırasına göre söz veriyorum. Mümkün olduğunca sözlerimizi kısa tutmayı gönülden arzu ediyorum.

İlk söz Sayın Taşcier, buyurun, söz sizin.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI**A) GÖRÜŞMELER**

1.- Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi Kurucu Başkanı Prof. Dr. Nevin Gaye Erbatur, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çiler Dursun, İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı-Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonları Kurucu Başkanı Av. Nazan Moroğlu, Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, öncelikle, değerli hocalarıma çok kıymetli sunumları için her birine ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum. Ama onların sorularına, soracağım sorulara geçmeden önce şunu ifade etmek istiyorum, geçen hafta yaşanan toplantı üzerine de aslında bunu ifade etmek istiyorum. Bunu normalde açmayacaktım ama Çiler Hocanın sunumu üzerine hani Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılmış bir incinmeden bahsettiniz yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesine yapılmış bir söylem olarak. Ben öncelikle şunu ifade edeyim, Çiler Hocanın sunumundan ve ifadesinden şunu anladım: “Evet, birkaç kez geldik Meclise, aynı şeyleri söyledik ama sorun zaten belli, en başından beri medyanın kadına yönelik şiddetin artırılmasıyla ilgili bir önemli rolü var ama çözüm yok. Bu nedenle, 5 kere de gelsem, 10 kere de gelsem çözüm üretilmediği sürece ben aynı şeyleri söylemeye devam edeceğim ama çözüm üretilmediği sürece kadına yönelik şiddet ısrarla devam edecek.” Benim Çiler Hocanın ifadesinden anladığım bu. Ama sizden beklerdim ki Komisyon Başkanı olarak, geçen hafta İstanbul 2 No.lu Barosundan gelen Başkanını “Gidin, Genel Kurulda siyaset yapın.” söyleminin asıl Meclis iradesine saygısızlık olduğu ve bu nedenle incindiğinizi orada da söylemenizi talep ederdim. Çünkü biz, burada, Meclis Araştırma Komisyonu olarak bir konuda karar verebilmek için bilgi toplamak amacıyla bu soruları soruyoruz. Daha önceki 11 oturum boyunca çok daha ağır eleştiride bulunduğumuz konuklar oldu ama hiçbirinden haddini ve saygı sınırını aşan ve Meclis iradesini yok sayan böyle bir ifade duymadık. Dolayısıyla da ben tekrar hem bunu kınamak istiyorum hem de sizin bu anlamdaki tavrınızın da eksik olduğunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, Nevzat Bey'den başlamak istiyorum ben. Yani aslında şöyle: Hangisinden önce soru soracağıma karar veremiyorum çünkü gerçekten bir şeyi yorumlarken hem bir bilim insanısınız hem bir insan psikolojisinden çok iyi anlayan bir meslek dalındasınız, bazı şeyleri neye göre yorumladığımızı çok merak ederek bu sorularımı sormak istiyorum.

Bir, ben daha önceki konuşmalarınızdan ve paylaşımlarınızdan da birkaç örnek alarak bugün bu sorularımı soracağım. “Ev hanımlığı meslek olarak özendirilmelidir. Kadının çalışması aileyi olumsuz etkiliyor, bu nedenle, zorunlu değilse çalışmamalı.” Şimdi, ben şunu merak ediyorum: Sizce bir ailede çocuk bakımı, ev işi kadının görevi midir, yoksa aile içerisinde paylaşılması gereken görevler midir? Bu sorunuzu merak ediyorum. Diğerlerini de soracağım.

İki, “İstanbul Sözleşmesi kadın kavramını 18 yaş altındaki kızlar için kullanarak rastgele cinselliği teşvik ediyor.” Bu doğru olamaz. Ben, sözleşmeyi okudum ve 18 yaşın altındaki kız çocuklarını rastgele cinselliğe teşvik ettiğine dair bir maddeyi okuyamadım. Acaba ben mi gözden kaçırdım, hangi madde olduğunu bana söylerseniz sevinirim.

Yine, “Eş yerine partner uygulaması, ifadesi, evlilik dışı ilişkileri özendiriyor.” ifadesini kullanmışsınız. Tam tersi, evlilik dışı ilişkileri desteklemez çünkü bu metin bir insan hakkı sözleşmesi ve kişilerin evli olması, beraber yaşaması, insan olmalarından dolayı kazandıkları bir haktr ve bu onlara şiddet uygulanması gerektiğini göstermez. İstanbul Sözleşmesi tam da bunu söylüyor yani bir kadın evli de olsa, beraber de yaşasa bu onun kendi tercihidir ve şiddet uygulaması gerekmediğini ifade eden bir kavramdır. Ben, buradan “partner” kelimesinin, burada kullanılan “partner” kelimesinin evlilik dışı ilişkiyi nasıl desteklediğini anlayamıyorum açıkçası. Bir psikiyatrist olarak da size şunu söylüyorum yani size gelip şunu söyleyen mi var, “Hocam, ben İstanbul Sözleşmesi’ni okudum, oradan evlilik dışı ilişkiye kendimin teşvik olduğunu hissettim.” diyen ya da “Farklı bir cinsel yönelime beni teşvik etti.” diyen, söylemleri olanlar, hastanız mı var da bu yorumu çıkardınız? Bunu merak ediyorum.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sizce nedir? Bunu merak ediyorum. Hiç eve geç geldiği için, şort giydiği için şiddet gören bir erkek tanıdığımız oldu mu?

Beş, “100 öğrenciden 47’si kız öğrenci, kız çocuklarını okutmanın arka planında evlilik karşıtlığı var. Evlilik yürümezse bir meslek sahibi olsun algısı var.” gibi katıldığımız söyleşide bir ifadeniz var, oradan aldım. Peki, yapılan araştırmalarda da eğitim düzeyi arttıkça kadınların şiddetten daha az mağdur olduğunu gösteriyor. Siz, bu söylemi söylerken kız çocuklarının okumasına karşı olduğunuz için mi söylediniz, yoksa okuyan kadınlar daha az şiddet gördüğü için bundan duyduğunuz olumsuz bir rahatsızlık mı var? Onu merak ediyorum.

Altı, “Feminizm kadının özgürleşme hareketidir.” diyorsunuz, “Ego savaşları oluyor.” diyorsunuz. Peki, sizce aile içinde yaşanan sorunda uzlaşması gereken kadın mıdır? Ya da sizce “Bir tokattan bir şey olmaz, erkek bir şey söylediğinde kadın kendini sorgulamalıdır.” diyen bir bakış açısına mı sahipsiniz?

Bir diğeri, boşanmaların arttığını sunumunuzda ifade ettiniz. Bu politikalardan dolayı mı yoksa... Yapılan araştırmalar 1’inci sırada boşanmaların sebebinin yüzde 46’yla ekonomik sorunlar olduğunu söylüyor. Yani boşanmaların sebebi politikalar, kadını özgürleştirici politikalar değil, ekonomik sorunların olduğunu ben söyleyemiyorum, yapılan çalışmalar söylüyor.

Yine, “Gençler ‘Niye evleneyim?’ diye bir söylem içerisinde.” diyorsunuz. Yine, yapılan araştırmalar şu anda gençlerin aile kurabilmek için ekonomik nedenlerle buna yanaşmadıklarını, bir gencin “Ben, en az 30 yaşına geldiğimde ancak ailemin bana sunduğu fırsatları yakalayabiliyorum.” dediğiyle ilgili bir araştırma var. Bununla ilgili ne düşünüyorsunuz?

“Aile değil, birey kutsal.” dediniz, işte, “En ufak bir tartışmada boşanma teşvik ediliyor.” dediniz ama yine yapılan araştırmalarda ve burada yapılan sunumda kadınların boşanmaya çok zor karar verdiğini ve en son çare olarak bunu gördüğüyle ilgili de ben bir açıklama yapmış olayım size. Hani bu tabloyla ilgili düşüncelerinizi merak ediyorum.

Onun dışında, Çiler Hocaya da hemen...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanımcığım, toparlar mısınız.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – 4 konuk olunca Sayın Başkan... Bunlar önemli çünkü...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ama bunların hepsine hocalara da cevap verebilme fırsatını vermemiz lazım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tabii tabii verirler, hiç o yönden sıkıntı yok Sayın Başkan.

Çiler Hocama da -şunu merak ediyorum- söylemek, ifade etmek istiyorum, sizlere de daha önce ben iletmıştim: Bu kadına dizilerdeki şiddet karnesiyle ilgili 2 çalışma yaptık, en çok rating alan 10 diziyi bir hafta boyunca izledik ve bütün dizilerde kadını aşağılayan, kadını 2’nci sınıf vatandaş olarak gören, kadına şiddeti normalmiş gibi algılatan bir... Yani olmayan sahne yok, bütün dizilerde bu var. Ama dikkat çektiğimiz de şu: Biz bu verileri yayınladığımızda RTÜK’e en çok şikâyet edilen filmin senaristi dedi ki: “ Bir, eğer bu kişiden yani bizim yayınladığımız dizilerden örnek alıyorlarsa psikiyatriste gitsinler, psikolojik sorunları vardır. 2: Ben o sahnede kadının parmaklarını kırdığım zaman reytingim 2 kat artıyor.” Geliyoruz bu işin uygulama boyutuna, en çok şikâyet alan dizi olmasına rağmen ve bir kız çocuğu RTÜK’ü arayıp “Oradaki sahnenin aynısını babam anneme uyguluyor, lütfen bu diziyi kaldırın.” demesine rağmen bugüne kadar tek bir ceza almamış. Neden? Çünkü iktidara yakın bir kanal. Dolayısıyla, burada sorun bir cezasızlık algısının varlığı olabilir mi? Bunu söylerken şundan da tereddüt ediyorum, biz bunu bir öneri olarak getirdiğimizde maalesef yetkililerin bunu sansür olarak algılayacağından da endişe ediyorum. Bizim amacımız kadına yönelik şiddeti önlemeye çalışmak iken bunun sansür olarak kullanılıp farklı bir fırsata çevrilmesi mümkün müdür? Bunu merak ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, on ikinci dakika.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hemen bitiriyorum Sayın Başkan.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bakın, Sayın Başkan, bugün 2 üyemiz yok, 2 de diğer üye yok; kırk dakika yani...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanımcığım, o zaman birer saat sizin sunumlarınızı dinleyelim; yapmayın gözünüzü seveyim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, bugüne kadar hiç bir saat soru sormadık, en fazla on beş dakika.

Müsaade ederseniz tamamlayacağım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Nazan Hocam, eksiklik olarak bir namus kavramı eksikliği yani töre kavramı var ama 6284’te namus kavramı olmadığıyla ilgili siz de ifade ettiniz, geçen hafta Yargıtaydan hâkimler buradaydı, mesela sadakat yükümlülüğü hâlâ bir indirim sebebi yani ben bunu merak ediyorum, sadakat yükümlülüğü kanunlarımızda var ve bir indirim sebebi diyor ama bir öldürme sebebi olabilir mi sizce? Boşanırsınız, en ağır tazminatları ödersiniz ama bu bir indirim sebebi olmalı mı? Aile ara buluculuğuyla ilgili sizin değerli tecrübeleriniz çok kıymetli, bunu merak ediyorum ve son olarak da Anayasa 10’uncu maddeyi her fırsatta söylemlerimizde kullanıyoruz ama bildiğim kadarıyla İngiltere’de bir anayasa yok ama uygulamada hiçbir sıkıntılarını yok. Bizler en iyi anayasayı

yapsak da en iyi kanunları yapsak da uygulamada geri dönüş alamadığımız süreçte aslında dediğiniz o zihniyet noktasına geliyoruz... Yani bunu söyleyip bu konuda bir değerlendirmeniz olursa çok teşekkür ediyorum.

Gaye Hocam, ağzınıza, yüreğinize sağlık; büyük bir keyifle dinledim sizi de. Sorum yok ama yine faydalanmak istediğim fikirleriniz olacaktır ilerleyen süreçte.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Sayın Taşcier, teşekkür ediyorum.

Sayın Hacı Ahmet Özdemir, buyurun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Efendim, benim birkaç sorum var. Nevin Gaye Erbatur Hocamızın ve “meslektaşımız” demeyeceğim ama daha önceki dönemde Mecliste görev yapmış duayen siyasetçimizin “2006 yılında yayınlanan genelge aslında pek çok şeye çözüm sağlar ama bu genelge maalesef uygulanmıyor.” şeklinde bir ifadesi oldu. Bizim burada da daha önce dinlediğimiz bakanlıklar, kurum, kuruluş ve yetkililer ise bu genelgenin uygulanması noktasında çok ilerlemiş olduğumuzu bize anlattılar. Kendisi konuyu takipte acaba biraz geri mi kaldı, yoksa “Gelişmeler yeterli düzeyde değil.” tespitinde mi bulunuyor? Yani bu konudaki kanaatini ben merak ediyorum.

Şimdi, ataerkil toplum üzerinde çok duruluyor, benim sosyolojik bilgilerime göre anaerkil toplumları mercek değil, mikroskopa aramanız lazım tarih boyunca, bir amazonları ben hatırlıyorum biraz rijit bir toplum olarak üstelik. Anaerkil toplumlar mümkün merteye azdır, ataerkil toplumlar vardır; hatta ben Türk toplumunun sosyolojisiyle alakalı size söyleyeyim: Kadın 40 yaşına girinceye kadar yani erkek çocukları yetişinceye kadar ataerkil bir toplum olduğumuz, ondan sonra pekâlâ anaerkil bir toplumla evrimleştiğimizi de bir sosyolojik tespit olarak söyleyebiliriz. Batı anaerkil bir toplum mudur benim ikinci sorum, yoksa ataerkil bir toplum mudur? Batı'nın dağınıklık döneminden toparlanma dönemine, feodalite-burjuvazi ayrışmasına, serflerden, lordlardan paganizme, paganizmden antichristianisme, oradan ikonoklastizme, oradan Hristiyanlığı benimseme, uyarlama dönemine geçişine, daha sonra reform hareketlerine gidişine, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'ndaki sıkıntıları yaşamasına, cinselliği önce tabu olarak görmesine, daha sonra hippy hareketleriyle falan cinsel özgürlüklerin tanımlanmasına ve ondan sonra da bugün sizin belki de ilk defa duyacağınız bir başka evreye gelmesine de dikkat çekmek istiyorum; şöyle bir tabir de başladı: “Gender-fluid” yani akışkan cinsiyet, aynı ilişkide cinslerin, rollerin değişmesi şeklinde bir noktaya geldi. Aşama aşama geline bir noktada Batı'nın bulduğu çözümler ve hukukta bizim onlardan sürekli tercüme yapıp metin oluşturmada geldiğimiz noktayı siz nasıl görüyorsunuz?

Çiler Hanım benim hemşehrimmiş, çok yakın çıktık, hatta aynı mahalleden çıktık; dedim “Ya, biz termal bir kaynaktan besleniyoruz, yumuşacık olmanız lazım termal etkisiyle, nasıl oldu?” “Vallahi öyleyim ben ama nasıl oldu ben de bilemiyorum.” dedi hemşehrim. Ondan sonra da şöyle bir çelişkinizi yakaladım, “Ne olur sorun, ben cevaplayayım.” dedi; o istediği için soruyorum. Güzel şeyler söyledi, bir iletişim hocası olarak çok beğendiğim, benimsediğim cümleleri oldu. “Medyanın şiddeti üretme gibi endüstriyel yönü vardır.” Cümle kendisine ait. “Sizin medyadan şiddeti ayıklama talebiniz medya tarafından karşılık bulmayacaktır, eğer yaşamda şiddet varsa medyada şiddetin olması kaçınılmazdır. Biz öğrencilerimizi iyi yetiştiriyoruz, etik değerlere uygun biçimde medyacılık yapmayı istiyorlar fakat patronların onlardan -işte az önce ratinglerden bahsedildi- ratinglerinin seviyesiyle alakalı talepleri dolayısıyla bunu yapıyorlar.” dedi ama bir yerde ben ona da karşıyım yani sizin söylediğinize temelde katılıyorum yani o anlamda bu uygulamaya karşıyım. Bir şeye de kızdı, dedi ki: Medyada işte, Masumiyet Apartmanı'dır, ötesidir, berisidir; psikolojik dizilerde namus anlayışı çerçevesinde bekaret

kontrolü yaptırır... “Nasıl yaptırırın kardeşim!” şeklinde ciddi bir itirazı oldu, doğru ama yukarıda söylediği endüstriyel olarak baktığı medyanın temel anlayışıyla arada bir çelişki oldu. Onu bize acaba nasıl açıklayacak?

Şimdi, Nazan Hocam, epeyce ben bekledim, “şiddetin yasal sebepleri” diye başladı, kendisine de bire bir ifade ettim “Zaman kısıtlılığından dolayı geledim.” dedi. Sadece dünyadaki yasal ve daha çok sözleşmeler çerçevesindeki gelişmeler hakkında bizleri bilgilendirdi, sebeplere inemedi.

Ben Nevzat Tarhan Hocamı özellikle hakikaten bekliyordum ve inanılmaz güzel şeyler söyledi, benim az önce söylediğim yani az önce albayımızla konuştuk dedi ki: Jandarmanın 182’nci yıl dönümü. Cumhuriyetin 88’inci yıl dönümü, Jandarmanın 182’nci. Bana kalırsanız yüz seksen iki bile azdır, biz hedayinabit bir toplum da değiliz, devlet de değiliz; kökleri çok derinlerde bir gücü temsil ediyoruz. Son kurduğumuz devletin adı “Türkiye Cumhuriyeti” devletidir, ondan önce bizim altı yüz yıllık bir devletimiz vardı, ondan önce üç yüz yıllık bir devletimiz vardı, ondan önce şu kadar, ondan önce ne kadar, milattan öncesine kadar gider ve kadın erkek ilişkileriyle alakalı bizim de dünyaya söyleyecek sözümüz var, uygulamalarımız var; niye biz sadece başkalarının söylediklerine teslim olalım?

Nevzat Hocam, ben özellikle sizin şu konudaki kanaatlerinizi merak ediyorum, sorunun kaynağı olarak şunu söylüyorsunuz: “Türkiye’de kadına yönelik şiddetin nedenleri, risk faktörleri ve şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri alanında yeterli bilimsel çalışma yoktur.” Bence bu çok önemli bir tespit. Biz, şimdi, şu ana kadar sadece yapılan çalışmaların işte, Hacettepenin, diğerlerinin onlar üzerinden istatistik olarak yürütürüz ama siz “Onların yetersiz olduğunu, sebeplere inmediğini.” söylüyorsunuz. Ben Freud’dan falan biraz çalışmıştım, size o tip sorular soracaktım ama şiddete bakış ve müdahale önerileriyle ilgili o kadar çok kuramdan bahsediyorsunuz ve o kadar çözümden bahsediyorsunuz ki bu işin çok katmanlı olduğunu, çok karmaşık olduğunu ben anladım. Sizin bu konudaki görüşünüz nedir? Yani şiddet neden kaynaklanıyor ve biz bu şiddeti nasıl çözebiliriz? Bu noktada bize, bir psikiyatrist olarak, akademisyen olarak neler söyleyeceksiniz?

KAŞİF’e değindiniz, o ayrı bir şey. Ama Gaye Hanım, biraz beni cesaretlendirdi. Çok uzun zamandır söylemeyi düşündüğüm bir meseleyi burada dile getireyim: Kırsal kesimde yetişmiş bir insanım, şehirde yetişenlerin de çok farklı olduğunu zannetmiyorum. Ev hanımlığı bir meslek olarak görülüyor. İngilizcede “housewife” bizde ev hanımı. Halbuki ev hanımlarının ekonomiye katkısı şu ana kadar hiçbir yerde çalışılmadı, dünyanın hiçbir yerinde, Türkiye’de de çalışılmadı. Yani ev hanımlarının yaptığı iş, pekâlâ ağır bir işçilik, bir meslek olarak değerlendirilebilir mi?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ev erkeklığı de meslek olabilir ama.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Efendim?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ev erkeklığı de meslek olabilir.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Olsun efendim, benim ona bir itirazım yok.

Şimdi, ben ev hanımlığını küçümseyen anlayışı eleştirmek için söylüyorum. Yani eğer öyle bir şey varsa tashih edelim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – “Eve hapseden anlayışı” dedik.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Eve hapsetme olarak da nitelendirme, bu bakış açıları farklı olabilir.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, sözleriniz varsa...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ben bu konuda Nevzat Hocamın fikirlerini de merak ediyorum. Ev hanımlarının ekonomiye katkısı, ev hanımlarının yıpranmışlığı ve ev hanımlarının ekonomik bağımsızlığı açısından ev hanımlığının bir meslek olarak tanımlanmasının ve değerlendirilmesinin yararı yahut zararı konusundaki görüşlerinizi merak ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hacı Ahmet Hocam, toparlarsan...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Son cümlemdi Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hadi bismillah.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ederim.

Saygı için özel bir dakika verebilirdim yani.

Çok teşekkür ediyorum.

Ben ev hanımları demiyorum, evin mühendisleri diyorum. Onlar üreten kadınlarımız, güçlü kadınlarımız.

Evet, Habibe Hanım, söz sizde.

Buyurun.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim.

Ben öncelikle çok teşekkür ediyorum, gerçekten birbirinden değerli, kıymetli bir sunum yapıldı.

Ben, burada, özellikle Gaye Hocama soracağım. 2006 Başbakanlık Genelgesi çok iyi hazırlanmış bir genelge hatta İstanbul Anlaşması'ndaki şiddetin önlenmesiyle ilgili bire bir uyuşan maddelerin varlığından bahsedildi. Neden o zaman genelgenin uygulanması noktasında bugüne kadar kadın örgütleri ısrarcı davranmadılar? Yani bunu bir sorgulamak lazım. Yani şu an İstanbul Anlaşması üzerindeki ısrarcılığa açıkçası anlam veremiyorum. Madem, bu ısrarcılık aynı içeriğe sahip 1 genelge ve 1 uluslararası sözleşme varken neden genelge üzerinden bir ısrarcılık, takip olmadı da İstanbul Anlaşması üzerinden bu derecede, çatlak oluşturacak şekilde, neredeyse toplumu kamplaştıracak şekilde bir ısrar var? Bunun ortaya konulması lazım.

Çiler Hocam da özellikle “Yaşamda olanın medyada olması gayet doğaldır.” dedi. Bu gerçekten benim için de güzel bir tespiti. “Bunun nasıl verildiği önemli.” diyerek ekledi, etik kodlardan bahsetti. Peki, bu etik kodların belirlenmesi ne şekilde oluyor ve bu belirlenen etik kodların takibi ne şekilde yapılıyor? Yani bu da önemli. Bence medyayla ilgili asıl sorgulamamız gereken, bu etik kodlar nasıl belirleniyor, takip sürecini hangi kurum kuruluş yapacak? Bununla ilgili de bir yol haritasının çizilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Bir diğeri de ben, özellikle burada, Gamze Vekilime söylüyorum; şiddeti pompalayan kanalları iktidarla ilintilendirdiniz. Oysa, yani muhalif kanallar şiddetten aridir diye bir şey söz konusu değil yani şiddet şu an, emin olun, bütün kanallarda. Yani bunu iktidarla da ilişkilendirseniz, muhalefetle de ilişkilendirseniz hepsinde çok ciddi bir şekilde işleniyor, konu ediliyor. Yani “Bu iktidara yakın da bu niye kaldırılmadı da...” şeklinde bir görüş arz etmek bana göre sığ...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yanlış anlaşılma olmuş galiba, şunu söyledim: En çok şikâyet edilen o dizi ve tek bir ceza yok.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Yani dedim ya birçok kanalda buna benzer...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – ATV'deydi.

ESİN KARA (Konya) – Eşkıya Dünyaya Hükümdar Olmaz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yok, Sen Anlat Karadeniz.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Yani bütün kanallarda var, yani emin olun, hepsinde var. Yani ben bunu daha önce medya okuryazarlığı dersinde öğrencilerimle bir çalışma yaptığımda emin olun, bütün kanallarda aynı şey çıktı.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Diğerleri için demiyorum, buna hiç getirmedim yani itirazım ona.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Neyse ben yine en son..

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, herkes sizi konuşurken dinledi, lütfen, siz de dinlerseniz mutlu olurum.

Evet, Habibe Hanım.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Ben bir de en son, bu CEDAW anlaşmasıyla ilgili konuşmak istiyorum.

CEDAW özellikle 1981’de kabul edildi ama Türkiye’de yürürlüğe 1985’te girdi. Ana teması, kadına karşı ayrımcılığa son verilmesiydi ama Türkiye 1985’te bunu kabul etmesine rağmen o tarihten itibaren Türkiye’de çok ciddi anlamda kadınlara karşı ayrımcılıkta bir nirvana yaşandı. Yani ben mesela, 1987’de başörtüsünden üniversiteden atılan bir genç kızdım. Ondan sonra, yine aynı şekilde 28 Şubat döneminde kız çocuklarına, kadınlara yönelik başörtüsü... Kamusal alanda yine ayrımcılığa maruz kaldık. Biz yine bu anlı şanlı kadın örgütlerinin hiçbirinin çıkıp da “Ya, bu kadına karşı bir ayrımcılık, kadın haklarına, insan haklarına aykırı.” uygulamalar şeklinde herhangi bir maruzatına veya bir beyanatına da rastlamadık. Ben, burada, özellikle bu uluslararası anlaşmalar konusunda, bir ikiyüzlülük -tırnak içerisinde söylüyorum- bir ikiyüzlülük seziyorum, bu açıkçası bizi incitiyor.

Yine, İstanbul Anlaşması’yla ilgili özellikle Hırvatistan’ın koyduğu şerh -Nevzat Tarhan Hocamla bire bir örtüşüyor- özellikle İstanbul Anlaşması’yla ilgili koyduğu şerh benim için çok önemli. “Cinsiyetçi ideolojilerin gelişmesine zemin hazırlar.” şeklinde bir şerhi var. Dediğim gibi, bu anlaşmaya da özellikle kadın-erkek cepheleşmesi kutuplaşması noktasında dikkatli yaklaşılması gerektiği kanaatindeyim diyorum, teşekkür ediyorum.

Başkanım uzun mu oldu?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım, çok teşekkür ederim.

CEDAW’la ilgili olarak CEDAW, Türkiye raporlarında başörtüsüyle ilgili cümleleri dercetmek imkânsızdı. En son Fatma Benli Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmeden, Birleşmiş Milletler toplantılarında son raporda -tarihi yanlış hatırlıyor olabilirim- baş örtüsü, kadına yönelik ayrımcılık olarak ilk kez CEDAW raporuna o zaman girdi -hafızam beni yanıltmıyorsa- ki ondan önce de Feride Hocayla da Yakın Hocayla da bunlarla alakalı konuşmalarımızı yapmıştık. Küçük bir hatırlatma yapmış olduğunuz.

Teşekkür ediyorum.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mutlu Hanım, buyurun.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Çok teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayati Bey, çok enteresan senin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Evet, Hayati Bey, performans göremedik.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Peki, efendim, tekrar yakayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam, bir sonrakin de size vereyim.

Mutlu Hanım, buyurun.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum.

Kıymetli hocalarım, kıymetli meslektaşım, Nazan Hocamız, hepiniz hoş geldiniz.

Çok kıymetli sunumlarınız oldu, gerçekten çok teşekkür ediyorum. Çok aydınlandık, çok faydalandık. Bu noktada meslektaşım olması hasebiyle Nazan Hanım'ın sunumunu çok iyi dinledim, orada bir noktada kendisi İstanbul Sözleşmesi'nin devreden alınmasıyla beraber ortada yankılanan şeyi ifade etti ve ona özellikle vurgu yapmak istiyorum. Yani İstanbul Sözleşmesi ortadan kalktı, şiddetin her türlü yasal dayanağı alındı ve sonuç itibarıyla cezasız kaldı algısı yaratıldı ve uzun zamandır bu algı üzerine de çeşitli mecralarda sistematik olarak bir şey veriliyor, pompalama yapılıyor açıkçası. Ben buna külliyen karşıyım. Esas itibarıyla siz de çok güzel ifade ettiğiniz, kanunlar genelgeler, diğer anlaşmalar; bizim iç hukukumuzda esas itibarıyla şiddetin yasal dayanaktan yoksun olması mümkün değil. Sizin bu konudaki görüşlerinizi... Ayrıca İstanbul Sözleşmesi'nin dünyaya şamil bir sözleşme olmasını temenni ettiğinizi söylediniz ama Avrupa'da da imzalamayan ülkeler var -mesela, İngiltere hâlen onaylamadı, gecikti, niye geciktiği sorgulanıyor- veya şerh koyan ülkeler var. Bu noktada, onların yasal dayanakları ya da kendi dayanakları hakkında sizin düşünceleriniz nelerdir?

Bir de çok nezaketli bir şekilde sonunda "Önerilerimi sorarsanız ben iletacağım." dediniz, ben de önerilerinizi soruyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Hepinize teşekkürler, saygılar sevgiler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Aydemir, teşekkür ediyorum.

Sayın Arkaz...

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli katılımcılara hoş geldiniz diyorum, saygılar sunuyorum efendim.

Dünyanın her yerinde kadın olmak zor, kadınların hareket alanı kısıtlı, erkekler kadar özgür değil; bu gerçek. Burada daha çok konuşup tartıştığımız kadınlarımıza yönelik şiddeti sonlandırmamız için en önemli çözüm alanı olan eğitim yolunu tercih etmemiz lazım. Ancak bu yol uzun bir yol, ilerlerken kadınlarımız çeşitli sorunlarla karşılaşılıyor. Kadınlarımızın en büyük sorunlarından bir tanesi eğitimidir dedim, eğitilmiş kadınlar öz güvenli olmakta, bağımsız karar verebilmekte ve kendilerini savunabilmektedir. Dünya çapında bakıldığında, eğitim alanında kadınların son yıllardaki yükselişi devam ediyor fakat ne yazık ki hâlen kız çocuklarını okutmak istemeyen aileler var, bunları görüyoruz. Unutmayalım ki bu ülkede kadınların eğitimine gerekli önem verilmezse kalkınma sağlanamaz çünkü insanı kadın yetiştiriyor, kadın annedir. Kız çocuklarımızı küçük yaşta evlendirirken değil en iyi eğitimleri alırken kendisine ve ülkesine faydalı, başarılı bireyler olarak görmek istiyoruz. Yani kız çocuklarını erkenden evlendirmek yerine ailelerin eğitim vermesi gerekiyor, bu da çok büyük bir sancı maalesef.

Dünyada her 3 kadından 1'i hayatı boyunca mutlaka şiddete maruz kalıyor, 5 kadından 1'i tecavüze uğruyor. Şiddet hem birey olarak kadını hem de ailesini, dolayısıyla toplumu güçsüzleştiriyor. Yeryüzündeki işlerin büyük çoğunluğu kadınlarla yükseliyor, buna rağmen birçok yerde hâlen kız çocuklarına miras bırakılmıyor, aile mülkleri erkekler tarafından paylaşılıyor maalesef. Ekonomik olarak özgür olmayan kadınlar da gördükleri şiddetten kaçmanın yolunu bulamıyorlar. Kadınlarımızı şiddetin mağduru olarak değil en iyi işlerde çalışırken ekonomik olarak bağımsız, eğitilmiş ve özgür bireyler

olarak görmek istiyoruz. Bu noktada devletimizin aldığı önleyici ve koruyucu tedbirlerin faydasını hissediyoruz. Ayrıca kanunlarımızın, kadına yönelik şiddetin engellenmesine dair hassasiyetinin de farkındayız.

Sözlerimi bitirirken Gaye Hocama sorumu sormak istiyorum ayrıca bütün hocalarımı da tekrar çok teşekkür ediyorum. Mevcut tedbir ve kanunlarımızın yanı sıra, kadına yönelik şiddetin engellenmesine ve kadınlarımızın sorunlarının çözülmesine dair kısa ve uzun vadede önerdiğiniz çözümler nelerdir?

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum Sayın Arkaz.

Sayın Taşcier “Sen Anlat Karadeniz” dizisiyle ilgili bilgileri istedim, ceza verilmiş mi, bir bakalım dedim. “6112 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinin (1)’inci fıkrasının (ş) bendinde yer alan ‘Şiddeti özendirici ve kanıksatıcı olamaz ilkesinin ihlali nedeniyle ticari iletişim gelirinin yüzde 2’sinden 5’ine kadar idari para cezası verilir.’ hükmü uyarınca idari para cezası uygulanması gerektiği ve ihlalin ağırlığı göz önünde bulundurularak 1 milyon 18 bin 60 TL idari para cezası uygulanmasına ve ‘İkinci tekrarı hâlinde yayın lisansının iptaline karar verilir.’ hükmü uyarınca işlem tesis edileceği, hususun yapılacak tebligatta bildirilmesine karar verilmiştir.”

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tarih ne Başkanım?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sizin raporunuzun tarihi neydi?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – İşte, onunla karşılaştıracam.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sizin bendeki raporunuzu açtım, tarihi göremedim, raporunuza bakıyorum, tarih yok.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Siz söyleyin, ben şimdi bulacağım tarihini.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – 2018’in sonu yani 2019.

Semra Hanım, buyurun.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Öncelikle, kadına yönelik şiddetle mücadelede uzun süre emek vermiş, çalışma yürütmüş misafirlerimizi burada görmek gerçekten güzel, sunumlarınız için de ayrıca teşekkürler.

Nezvat Bey’in sunumundan kimi yerlere değineceğim. Sunumunda “erkek şiddeti” tanımına dair herhangi bir kavram göremedik yani erkeğin uyguladığı şiddete dair. Evet, kadına yönelik bir şiddet uygulanıyor ama o şiddeti kim uyguluyor, bu önemli. Bizler söyleyelim: Erkekler uyguluyor bu şiddeti. Kadına yönelik şiddetin neden ortaya çıktığı, sonuçlarının ne olduğu, mesela, şiddetin neden babaya, arkadaşa, patrona değil de kadına yönelik yapıldığı aslında nedenlerini çok net ortaya koyuyor; patriarkal sistem. Sunumunuzda evlilik ve boşanma oranlarını vermişsiniz.

Evet, çiftler ilişkilerinde kimi durumlarda boşanmaya gidebiliyor, yaşadıkları sıkıntılarda boşanmaya gidebiliyor. O zaman, dönüp nedenlerine bakmak lazım, kadınların ev içerisinde nasıl bir hayat sürdürdüklerine dönüp bakmak lazım. Kadir Has Üniversitesinin yaptığı bir çalışma var iki yıl öncesine ait, 23 ilde 18 yaş üstü 1.025 kişiyle yapılan görüşmede çıkan sonuçlara göre kadınların yüzde 64’ü şiddeti hayatlarındaki sorunların birinci nedeni olarak görüyor, ikinci neden olarak ekonomik sıkıntıları ve üçüncü neden olarak da kadın-erkek eşitsizliği gibi kimi nedenleri söylüyorlar. Ayrıca, kadınların yüzde 77’si boşanmaların çoğunun erkek şiddetinden kaynaklandığını söylüyor ve boşanma davalarının yüzde 70’inden fazlası kadınlar tarafından açılıyor, bu da yine, İstanbul Gaziosmanpaşa

Adliyesinde karara bağlanan 552 boşanma dosyasına binaen söyleniyor. Yani aslında etrafında dönüp durduğumuz meseleye baktığımız zaman, erkek şiddeti sorunu olduğunu görüyoruz “erkek şiddeti” kavramını kullanmamanızın nedenini bu yüzden soruyorum.

Kendi alanınız doğrultusunda, evet, belki kimi çıkarsamalar yapıyorsunuz ve bunu psikolojik olarak açıklamaya çalışmak, aslında şiddet uygulayanların rehabilite edilmesinin gerektiğini söylemek tek taraflı bir neden. Evet, psikoloji etkili olabilir ama tek faktör olarak değerlendirmek doğru değil diye düşünüyorum. Siz de kadını, kimi çalışmalarınızda olduğu gibi sevgi dolu, şefkatli ama mantıklı olmayan varlıklar olarak tanımlıyorsunuz, durum böyleyken, apaçık bir şekilde eşitsiz bir dünya varken meselenin sadece psikolojiyle açıklanması doğru değil.

Şiddete bakışla ilgili 12 ayrı kuramdan bahsetmişsiniz ve hepsinde de bireyin kendi iç çatışmaları, çocuklukta travmaları, sosyoekonomik durum, stres gibi teorilerden bahsetmişsiniz. Yine, şiddet hâlleri gelip kadında patlıyor. Yani dediğimiz gibi, neden bu psikolojik travmalar hep en yakınındaki kadına şiddet olarak yöneliyor; neden babasına, arkadaşına veya patronuna yönelmiyor? Ayrıca, gayet sağlıklı, sosyal, işi gücü yerinde olan insanlar da kadına şiddet uygulayabiliyor ve sadece ev içerisinde olmuyor, ev dışında da bu şiddeti görüyoruz. “Her bir bireyi psikolojik vaka olarak ele alıp biz insanları iyileştireceğiz ve bu şiddeti ortadan kaldıracacağız.” demek, aslında toplumu hasta olarak görmek anlamına geliyor. Bir de tabii, aile içerisinde olmayıp şiddete maruz kalanlar da var, bunu da görmek lazım. Kaldı ki uzun vadeli planlarınız içerisinde şöyle bir şeyi de ifade etmişsiniz: “Failleri cezaevine değil de rehabilitasyon merkezlerine göndermek.” Bir cezanın etkin uygulanmamasından bizler bahsediyoruz ve bu cezasızlık politikasıyla erkeklerin daha çok şiddet uyguladığından bahsediyoruz aslında. Bu da aslında bunu görmeyen bir noktadan bakmaktır. Şimdi Üniversitenin sitesinde yazan kimi yazılarımız var, buralarda da kimi kavramları kullanmışsınız, kitapta da kimi kavramlar var onlara da değineceğim. “Kadın beyni dişildir, üstün tarafı şefkat kahramanı olmalıdır. Empati yönünden erkekte üstündür, duygusal okuryazarlığı daha yüksektir, korkuya direnci azdır, bu nedenle de anneliği daha iyi yapar, çocuğu daha iyi korur, konuşma becerisini geliştirir ve bir çocuğu daha iyi büyütür.” demişsiniz. Bu aslında toplumsal cinsiyet rollerini, kadına verilen roller ve erkeğe verilen roller diye sınıflandırmaktır aslında. Bizler tam da şunu söylüyoruz: Kadına yönelik şiddetin en temel nedeni aslında bu toplumsal cinsiyet rolleridir, toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir ve siz de bu söyleminizle aslında bunu yaratmış oluyorsunuz, yaratan bir ortama götürmüş oluyorsunuz. “Erkek beyni erildir; mantık, muhakeme, analiz, hesaplama yönünden kadın beyninden bir adım öndedir. Bunun için daha atak ve atılgandır.” Bence buradaki hiçbir kadın bu söylemi de kabul etmez, kabul de etmememiz gerekiyor, bu rollere büründürmemek gerekiyor toplumu. Öncelikle kadın-erkek eşitliğini kabul etmeyen söylemler bunlar, kadın-erkek eşitliğinden bahsettik. Kadının tipi olarak duygusal, şefkatli; erkeği ise mantıklı, akıllı olarak tanımlamak doğru değil, toplumsal cinsiyet eşitliğine baştan karşı koymaktır aslında.

Şimdi İstanbul Sözleşmesi’ne dair de kimi söylemlerinizi olmuş. Daha doğrusu az önce hani, “Çekilme değil de kimi değişikliklerin yapılması yönünde.” bir ifade kullandınız ama aslında daha önce söylediğiniz söylemlere bakınca sözleşmeyi kabul etmediğinizi gösteriyorsunuz. Kadın-erkek eşitliği kavramını, sözleşmede olan kavramı kabul etmediğinizi söyleyen cümleleriniz var. Yine, partner kavramı, yine evlilik dışı ilişkilere maruz kalan kadınlar da var, hani partner kavramı derken sadece aile içerisinde yaşanmıyor bu şiddet. Şiddet kavramına, cezai yaptırımlara yine oradaki kavramlara yönelik kimi söylemlerinizi olmuş ve toplumsal cinsiyet rollerini savunarak şiddetin temellerinin aslında bu roller olduğunu söyleyen sözleşmenin bu maddelerini de kabul etmediğinizi farz eden cümleler kullanmışsınız. Aslında sözleşmeyi kabul etmeyen söylemler bunlar ama bir yandan da erkek şiddetini;

kıskançlık, paranoya şiddeti, patolojik aşk şiddeti, kriminal kişinin şiddeti, klinik vakaların şiddeti gibi kavramlarla görünmez kılarak, erkek şiddeti tanımını reddetmiş oluyorsunuz aslında. Soruna kökten olan yanlış bir bakış açısı aslında bu İstanbul Sözleşmesi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Semra Hanım, toparlar mıyız lütfen?

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Toparlıyorum.

“Toplumsal cinsiyet eşitliğini dayatan kültürel-psikolojik bir savaş olarak görmektedir.” diyorsunuz. Şimdi, bir de psikolojik savaş uzmanlık alanınız da var sanırım, bundan önce SADAT’ın o danışmanlığını yapmışsınız. Yani bilmiyorum, internette yaptığımız araştırmalarda o da çıktı. Psikolojik savaş danışmanlığı yapan bir uzmanın hani, kadına yönelik şiddete ne gibi bir katkısı olacak o da ayrı bir mevzu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Semra Hanımcığım, bence sunuşlarıyla çok ciddi katkıları oldu ve lütfen katılımcılarımızın uçakları var saat 19.00’da ve eğer sorularımızı bitiremezsek cevaplarını alamadan göndereceğiz ve dolayısıyla...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bir daha çağırırız.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, bakın, ben sabaha kadar çalışırım sonra siz perişan olursunuz.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Henüz sekiz dakika oldu, daha...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Başkanım siz öyle diyorsunuz da biz “Tamam.” diyoruz...

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Ben devam edeyim istiyorsanız?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sonra cuma günü çalışalım; cumartesi, pazar çalışalım. “Tamam.” demiyorsunuz, “Eve gideceğiz.” diyorsunuz...

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Bence ben devam edeyim o zaman...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Semra Hanım.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Şimdi, bu kitabı yeni elimize geçti. Tabii, birçok şey var, hepsine değinmek imkânsız, bütün arkadaşların da okuması gerekiyor çünkü çok fazla kavram var. Şimdi, mesela, “Erkeklerden çok şikâyet etme...” üzerine bir söyleminiz olmuş, “Kadınlar, erkeklerden şikâyeti çok severler.” demişsiniz. Hayır, biz şikâyeti sevmiyoruz. Yani onu söyleyeyim, biz şiddet...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ya siz sevmiyor olabilirsiniz, biz seviyoruz.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Kadınlar evde şiddet gördüğü için şikâyetçi oluyorlar ve kadın ve erkek...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Ben cevap verebileceğim değil mi Sayın Başkanım?

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Evet evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Semra Hanımcığım, toparlayın lütfen.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Bir iki örneğe daha değineceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Örnek değil de sorunuza alalım lütfen ya.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Kitabı okuyun bence en sonunda bilgi verin...

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – Birkaç kısmı işaretledim onlara değineceğim.

“İlişkinin duygusal boyutunda kadın, maddi tarafında ise erkeğin rolü vardır.” Yani kadına ev içi roller biçiyorsunuz, erkeğe de dışarı rollerini biçiyorsunuz, ekonomik kısmı erkeğe bırakıyorsunuz. Bu da yine kadını eve hapseden söylemler. Yine, hemşirelik mesleğini kadınlara uygun görüyorsunuz, “Kadınlar hemşire olmaya daha uygundur.” gibi bir söyleminiz vardı, yine bu meslekleri kadın ve erkeklere göre ayırma, yine aslında toplumsal cinsiyet rollerinin verdiği sonuçlardır.

Şimdi, erkek şiddetini nasıl tanımlıyorsunuz? Aile içi şiddet derken tam olarak neyi kastediyorsunuz? Erkek şiddetinin rehabilite yöntemiyle bitirilebileceğini düşünüyor musunuz? Faillerin cezaevinde değil de rehabilite merkezlerine yönlendirilmesinin ne gibi katkıları olacak, bu durum erkek şiddetinin faillerini daha da cesaretlendirmez mi? Aile içerisinde olmayan kadınlara, yani evli olmayan kadınlara uygulanan şiddete dair bir çözüm öneriniz var mı? Aileyi sizin deyiminizle rehabilite etmek bir çözüm olacak mıdır? Mutluluk derslerinde ne gibi konular işliyorsunuz? İnsanların mutsuz olmasının erkek şiddetiyle ilgisi olduğunu düşünüyor musunuz? Üniversitenizde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair eğitimler veriliyor mu? Kadın sığınakları hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce en güvenli sığınak, kadınların en şiddet gördüğü ortam evleri midir? “Aileler Üniversitede” adlı projeniz var onu da inceledim ama şu an fırsat yok ona değinemeyeceğim. Projeniz başladı mı? Başladıysa geri dönüşleri nasıl oldu? Kadına yönelik şiddeti azaltığına dair bir veri var mı elinizde?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Güzel, teşekkür ediyorum.

Ya bu kadar soruya cevap verebilirsek...

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – İlk defa bu kadar uzun konuşuyorum ama onu da söyleyeyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Fark ettim, fark ettim. Filiz Hanım’ın eksikliğini fark ettirmeyeyim diye Semra Hanım.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) – O yüzden lütfen tolerans sağlayın.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, geçen defa söyledim, nazar değdirdim yani.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Parti grupları haklarını yedirmiyor, gelmeyenlerin yerine konuşacak.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yapmayın ne olur arkadaşlar ya.

Yelda Hanım...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli katılımcılar, hepiniz hoş geldiniz. Sunumunuz için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

2 sorum olacak. İlk sorum, Nevzat Tarhan Hocama. Sayın Hocam, sunumunuzda “Kadına yönelik şiddeti önleme politikaları üretilmekte ve önleme çalışmaları yapılmaktadır. Ancak bunların başarısı sınırlı olmaktadır, kadına şiddetin yaygınlığı her geçen gün artmaktadır.” ifadelerine yer verdiniz. Olumlu sonuç alamamızın ve şiddetin artışının somut nedenleri var mıdır? Şiddetin önlenmesi için, zihniyet değişimi için nereden başlamalıyız, ne öneriyorsunuz?

Diğer sorum Nazan Hanım’a. Sunumunuzda yasal nedenlerden kaynaklanan kadına yönelik şiddetin sebeplerinden bahsettiniz. Siz bir hukukçusunuz ve yıllarca kadın çalışmış ve kadın hukuku komisyonları kurucu başkanısınız Nazan Hanım. Sizce ülkemizde şiddetin kaynağı yasalar değil, uygulamalardan mı kaynaklanıyor? Yasal boşluk mu var? Hukuki yönden yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç var mıdır? Bu konuyla ilgili sizin şahsi görüşünüzü bir kadın ve bir hukukçu olarak merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tuba Hanım, buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Çok kıymetli hocalarıma sunumları için teşekkür ediyorum, hoş geldiniz diyorum.

Nazan Hocam sunumunuzda “Kadınların özellikle ekonomik bağımsızlıklarının olmaması, karar alma süreçlerinde yeterince yer alamaması, kadınları şiddete karşı zayıf ve korumasız konuma düşürüyor ve çoğu kez şiddete katlanmaya yol açıyor.” ifadelerini kullandınız. Ekonomik ve toplumsal sebeplerle kadınların şiddete sessiz kaldığı, katlandığını hepimiz kabul ediyoruz. Bu zamana kadar yapılan sunumlarda da buna vurgu yapıldı. Kadınların ekonomik özgürlüklerini artıracak, ekonomik hayatın içinde daha fazla olmalarını sağlayacak projeler üretiyoruz. Bakanlıkların kadınlara pozitif ayrımcılık yapan destekleri devam ediyor, kadın kooperatiflerimize bizzat öncülük yapıyoruz. Ancak özellikle medyaya baktığımızda, ekonomik olarak çok iyi durumda olan kadınların, göz önünde bulunan kadınların, mesleğinde ilerleyen kadınların, çok çok iyi eğitime sahip olan kadınların şiddete uğradığını görüyoruz.

Öncelikle Nazan Hocama sormak istiyorum. İstanbul Barosunun şiddete uğrayan kadınların ekonomik durumlarıyla ilgili bir çalışması oldu mu?

İkinci sorum, Nevzat Hocama. Ekonomik durumu iyi olan, kendi kendine yetecek gelire sahip ve eğitimli kadınların şiddete katlanma nedenini sormak istiyorum.

Bir diğer sorum medyaya alakalı. Medyada alaylı bir bakış açısının hâkim olduğunu, medyada oyunun kurallarını bu bakış açısının koyduğunu biliyoruz. Üniversitelerde, iletişim fakültelerinde eğitim alan öğrenciler mezun olduktan sonra aldıkları eğitimi bir kenara bırakarak, isteyerek ya da istemeyerek bu kurallara tabi oluyorlar. Kadının medyada bir figür olmasının, sadece belirli temsillerde kullanılmasının nedeni de medyanın temellerinin atıldığı yıllarda bu alaylı bakışın hâkim olması. Medyayı sadece patron yönetimine bağlamayı doğru bulmuyorum. Yazılan her haberi, kullanılan her görüntüyü, dizilerdeki her sahnenin kurum içi denetimden geçtiğini de zannetmiyorum. Tabii ki alanın uzmanı sizsiniz ancak medyada asıl üzerinde durulması gereken konu, dört yıl boyunca iletişim fakültesinde eğitim alarak mezun olan bir kadının medyada çalışmaya başladığında haber metni yazarken, reklam filmi çekerken, fotoğrafta, kamerada kadın vücudunu ön plana çıkarmaya başlamasının, kadına yönelik şiddeti normalleştirecek senaryolar yazmasının, kullandığı dille kadınlara şiddeti kabullenmelerini öğretmelerinin nedeni nedir? Eğitimli kadınların bile bu dili kullanmaya başlamasını nasıl açıklıyorsunuz diyorum.

Çok teşekkürler Hocam.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ederim Tuba Hanım.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Evet, teşekkür ederim Başkanım.

Herhâlde en son konuşmacı benim...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Sana zaman ayırdık Suzan Hanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Değil mi? Teşekkür ederim, sağ ol. Senin üstte kalanı kullanacağım.

Evet, değerli hocalarım, öncelikle, Komisyonumuza hoş geldiniz, değerli sunumlarınız için çok teşekkür ederiz.

Ben, öncelikle, Gaye Hocama bir soru sormak isterim Mecliste kadına yönelik şiddet konusunda önemli çalışmalar yapmış bir milletvekili ve akademisyen olarak, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizin milletvekili olduğunuz dönem ile bu dönemde kadına yönelik şiddet konusunda yapılanları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Daha sonra, Nevzat Tarhan Hocam, bir açıklamayla sorumu sormak istiyorum size. Açıklamalarınız, temelinde kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle uğradığı ayrımcılığı açıklamaya yetmiyor ve ne yazık ki şiddet uygulayanların birçoğu da referanslarına dikkat çektiğiniz biyolojik farklılıklar üzerinden tanımlanan bir üstünlük algısı üzerinden oluyor. Biyolojik ve duygusal açıdan farklılıklar üzerinden yaptığınız vurgular tam da toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının “toplumsal” dediği kısma işaret ediyor. Yani biyolojik değil, toplumsal olarak belirlenenlere bir itiraz ve oradan da doğru bir eşitlik talebi var bu kavramın. Toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde biyolojik bir farklılığa değil, toplumsal bir eşitlik anlayışına oturuyor. Kadınlara kültürel olarak verilen cinsiyetçi roller nedeniyle kamusal alandan, yaşamın her alanından dışlanmasına karşı çıkıyor. İstanbul Sözleşmesi de toplumsal cinsiyeti şöyle tanımlıyor: “Herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler...” Bu anlamda, temel sorunumuz toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılmaması ve bu konuda direnç noktalarının oluşturulmaması. Yani ev kadınlığı, kadınların ideal kariyeri değildir. Kadınlar da eşit haklar çerçevesinde iş hayatında yer alabilmelidir. Siyasette, yaşamın diğer alanlarında bu direnç noktaları nasıl aşılabılır? Eşitliği sağlamakla yükümlü kurumların görevini yapması ve bunun ruhuna toplumsal cinsiyet eşitliğini işlemeyle ancak mümkün olabilir diye düşünüyorum. Sizin düşünceniz nedir? Bu çerçevede eşitlik için atılan adımları, Medeni Kanun, 6284 sayılı Yasa, CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi hakkında ne düşünüyorsunuz? İstanbul Sözleşmesi, ilk defa şiddeti toplumsal cinsiyetle ilişkilendiren en kapsamlı metin.

Bir yazınızda, kadın ve erkek eşitliğinin net olarak tanımlanmadığından bahsetmişsiniz. “Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması” başlıklı 4’üncü maddeden haberiniz var mı mesela? 4’üncü maddeye göre şöyle diyor: “Taraflar herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.” Bir de sözleşmenin tam adı “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi.” Ancak bu demek değildir ki sözleşme ayrımcılık yapıyor, sadece kadınları koruyor. Sözleşme, insan hakları konusunda temel metinleri referans aldığını belirtiyor. “Herkesin” diyor ve “özellikle kadınlar” diye ekliyor çünkü şiddete en çok maruz kalan kadınlar ve şiddet uygulayanların ezici bir çoğunluğu da erkekler. Bu araştırmalarla da ortaya konmuş durumda. Bu sözleşmeden eşitliğin tam tanımlanmadığını nereden çıkarıyorsunuz, onu merak ediyorum.

Ayrıca, sunumunuzda “Kadına yönelik şiddete ilişkin yeterli bilimsel çalışma yoktur.” gibi bir anlam çıkardım. Oysa teorik arka plan konusunda İstanbul Sözleşmesi... Bakanlıkların ve STK’lerin birçok çalışması var, bu raporlara da bakıp bakmadığınızı merak ediyorum. Sunumunuzda “Şiddet görenin bazı psikolojik özellikleri saldırıyı cazip hâle getirir.” diyorsunuz. Şiddetin hiçbir şekilde gerekçesi olamaz diye düşünüyorum. Şiddet uygulayanı değil, şiddet göreni sarıp sarmalamak gerekir. Bu tarz öneriler muğlak olduğu kadar şiddeti uygulayanı da daha da cesaretlendirecektir diye düşünüyorum. Gaye Hanım da vurguladı; şiddet, eşitsiz güç ilişkilerinin sonucudur. Mesele de bu eşitsizliği güçlendirmek değil, ortadan kaldırmak olmalıdır.

Bu arada, Sayın Hocam, Ahmet Hocam biraz önce “Biz neden başkalarının mevzuatlarına teslim olalım?” dedi. Ulusal bazda yasalar ile uluslararası sözleşmelerin, şiddetin sonlanması üzerindeki etkisi ve katkısı soruyorum Sayın Nazan Hocama. Şiddeti önlemek için tam da bugün ne eksik, ne önemli, önemli gördüğünüz eksiklikler nedir ve acil olarak yapılması gereken çözüm önerileriniz var mıdır? Biraz önce...

Bir de bir şey eklemek isterim -sevgili arkadaşım gitti ama- İstanbul Sözleşmesi’ni imza konusunda şerhlerimiz, çekincelerimiz elbette olabilirdi ancak bu çekincelerimiz ve şerhlerimiz, basiretli bir davranış olarak imzadan önce tartışılması gereken işlerdi. Hırvatistan imzadan önce bu şerhi koydu ve benim bildiğim genellikle mülteciler konusundaki şerhlerdi. Oysa biz bu sözleşmeyi imzalarken bizim devletimiz övgülerle bayram havası içerisinde imzaladı, ülkemiz için bir onur olduğundan bahsetti, ifade etti. Bugün ne değişti? Bu sözleşme imzalanırken acaba devletimiz, milletimizi, toplum yapımızı, ülkemizi tanımıyor muydu yani yeterince bu konuda anlamamış mıydı? Neden imzadan çekildik?

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Suzan Hanım, Nazan Hocamın uçağa yetişebilmesi için bitirirseniz ona cevap hakkını vermek istiyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Peki, tamam.

Ben bütün sorularımın vazgeçiyorum ama bir dilek ve temennide bulunmak istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Haydi bismillah.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Şimdi, biraz önce Çiler Hocam bir temenniyle başladı, onu vurgulamak istiyorum çünkü yanlış anlaşıldığını düşünüyorum. Bir temenniyle başladı, bu çalışmalarını özellikle Meclisi önemseydiğini ve bu yüzden bu toplantı davetine geldiğini çeşitli şekillerde bugüne kadar çalışmalarını, bilgi birikimini, bilimsel çalışmalarını Meclise sunduğunu ve hâlâ şiddeti konuşuyor olmaktan da üzüntü duyduğunu ve bunun kararlılıkla tedbirlerin alınması ve sonuçta mağduru ki bu çoğu kez kadını korumak ve yol haritasını çizmek gerektiğini söyledi, ben böyle anladım. Her seferinde de aynı çözüm önerisini sunduğunu ve bir ilerleme beklediğini, bunu bir temenni olarak ileri sürdüğünü düşünüyorum. Burada da vurgulamak istediği şey şuydu: Kararlılık ve iradeyle buna uygun bir politika şart...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Suzan Hanım, tercümanlığınız için teşekkür ediyorum.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, ben bir şey rica ediyorum, bir şey söyleyeceğim. Kendimi tutuyorum tutuyorum ama bu Komisyona zarar veriyoruz. Nasıl zarar veriyoruz? Hem siz Başkan olarak hem de Komisyonumuzun bütün değerli üyeleri yıpranıyor. Bu bir araştırma komisyonu Sayın Başkan. Araştırma komisyonunda buraya gelen insanları bırakın her türlü fikrini, ifadesini ortaya koysun. Burayı küçük bir Meclise çevirdik, yani ellerin çokluğu ya da oyların çokluğu konumunda “mı” gibi bir araştırma komisyonu yapmayalım.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Ama bunu söylerseniz Suzan Hanımcığım...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, lütfen, sözümü bitirmeme izin verir misiniz?

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Bakın, Komisyonumuza “‘mı’ gibi Komisyon” dersiniz buradaki uzmanlara, katılımcı olan milletvekillerimize, sunum yapmaya gelen arkadaşlarımıza haksızlık yaparsınız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, bir şey ifade etmeye çalışıyorum. Sayın Başkanım, söylemek istediğimi ben söyleyeyim izin verin.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Haksızlık yaparsanız müdahale ederim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkanım, müdahale edin ama ben...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Lütfen sözlerinizi tamamlayın.

Buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Gelen, sunuma katkı sunan bütün arkadaşlarımız, hocalarımız, değerli bürokratlarımız tam da bunun için geliyor. Ne yapılıyor? Ne yapılmak isteniyor? Ne eksiklerimiz var o sunumlardan çıkartacağız ve biz bu soruları sorarken istişare etmek istiyoruz. Verdikleri cevaba karşılık da belki yeni bir alan yaratacaklar. Ortak aklı üretmezsek şiddeti sonlandıramayız yani ortak aklı üretmek zorundayız. Burada kıyasen söylediğim de şu: Başka komisyonlara da katılıyoruz, orada neler olduğunu görüyoruz ama burası bir Bütçe Komisyonu vesaire değil, Kadına Şiddetin Önlenmesi ya da Şiddetin Önlenmesi Komisyonu. Olağanüstü bir şey ve ben...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hanım, misafirimizin on dakikası var ve Nazan Hocam “Uçağa yetişeceğim.” diye bana not gönderdi, bakın, burada. Ben yoksa sizi en az on dakika, hiç müdahale etmeden, sözünüzü kesmeden dinliyorum, biliyorsunuz. Bugün müdahale etmemin sebebi katılımcılarımızın uçaklarının olması.

Teşekkür ederim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Peki, ben endişemi dile getirdim, bütün Komisyonumuz adına bu endişeyi duyuyorum. Bunu söyleme gereği hissettim, artık takdir sizin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun, konuşun, mikrofonunuz açık.

Bekleyelim...

Nazan Hanım, uçağınızı rötarlandırabilir miyiz?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Hayır, ben bitirdim.

Teşekkür ederim.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Başlayabilir miyim?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Nazan Hanım.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Çok kısa kısa cevap verebileceğim.

Anlaşılan bu Komisyonunda belki biraz daha fazla zaman tanımış olmanız daha doğru olacaktı. Soru-cevapları on beş dakika, yirmi dakika değil de belki ikişer ikişer mi alsaydınız bilmiyorum.

Şimdi, ben sırayla değineceğim. 6284’te “namus” kavramı yok. Aynı zamanda, 2005 yılında Ceza Kanunu’nda düzenlendiği tarihte de sadece töre saikiyle olursa ağırlaştırılmış yani nitelikli hâl oldu. Oysa o tarihlerde tam da namus konusunda, namusa dayalı indirimler yapılmaması konusunda Birleşmiş Milletlerde de bir karar çıkmıştı. Kadın hareketi burada çok diretti “Namusu da oraya saik olarak ekleyin.” diye ama olmadı.

Anayasa konusu... Bizim bir anayasal düzenimiz olduğu için Anayasa’daki eşitlik çok önemli; onu da zaten 3 adımda gerçekleştirebildik, hatırlayacaksınız, Avrupa Birliği sürecindeki uyum yasaları çerçevesinde. Bu 10’uncu maddedeki 2010’da tamamlanmış şekliyle biz talep etmiştik, 2001 yılındaki Birinci Uyum Paketinde. Hatırlayacaksınız, orada 41’inci maddeye indirdiler; “Aile toplumun temelidir, eşler arası eşitliğe dayanır.” Sonra, bu “Özde değil, sözde bir eşitlik.” diye epey mücadele edildi, 2004’te tekrar yapıldı. Sonuçta, “Pozitif ayrımcılık eksik bırakıldı.” çağrılarını yapmıştık ama 2010 referandumunda o tamamlandı. Dolayısıyla, bir hukukçu olarak da çok önemli buluyorum Anayasa’nın 10’uncu maddesini şu hâliyle.

Aile ara buluculuğu konusunda... Son yargı reformu strateji belgesinde de açık bir şekilde “Şiddet olan yerde ara buluculuk olmayacağı” ifade ediliyor ama gündemden bir türlü düşmüyor aile ara buluculuğu. Bu konuda somut bir önerim var: 6284 sayılı Kanun’a -zaten şiddetle mücadele yasası- bir madde eklenmesi, alternatif çözüm yollarının bu konuda uygulanmayacağına açık bir şekilde düzenlenmesi bu tartışmalara son vermiş olur. Kaldı ki anlaşmalı boşanmalarda dahi -tabii, çok somut görüyoruz bu olayları- mutlaka bir tarafa bir baskı var, en azından ekonomik şiddet türünde. Dolayısıyla, aile hukukunda ara buluculuk doğru değil, bir tarafı hep baskı altında tutmanın bir çözüm yolu gibi olacak. Nitekim, çok yanlış bir düzenlemeyle Ceza Kanunu’nda belli cezalar uzlaştırmaya tabi tutuldu. Bir yaralama suçunda da kadına yönelik şiddeti çok açık bir şekilde ifade ediyoruz, buna rağmen, yine, şiddet uygulayanla şiddet uygulanan uzlaştırmacıya yollanıyor. İşte, bu iki konuda hem Ceza Kanunu’nda değişiklik yapılmasını hem de 6284’e eklenmesini öneriyoruz.

Bir meslektaşım vardı, o “İstanbul Sözleşmesi feshedildi.” dedi, doğru. Ben şunu söylemiştim: Anayasa’ya aykırı bir şekilde ve hukuken yok hükmünde olan bir kararla feshedildi, umarım buradan geri dönülür yargı sürecinde. Yoksa benim yaygınlaştırma temennim yoktu, Avrupa Konseyinin böyle bir çalışması olduğuna değinmişim. Şimdi, belli ülkelerde İstanbul Sözleşmesi’nin onaylanması için grup çalışmaları yapılıyor ve siz de bunun içindesiniz, tanıksınız.

“Şiddetin nedenleri tüm yönleriyle araştırılmalı” zaten Komisyonun başlığı ama burada on beş dakikada ya da bir saat de verseniz ben ayrıntılara ancak kısa kısa değinirim. Ekonomik nedenleri var, toplumsal nedenleri var, sosyal nedenleri var ama yasal nedenleri de vardı. İşte, o konuda biraz önce soru soranlar gittiler ama kayda geçecek.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yoklama dolayısıyla.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU –Biliyorum.

“Yasalarda var mıydı ayrımcılık, bu mu şiddete yol açıyordu?” sorusu vardı. Evet, yasalarda vardı ve şiddete yol açıyordu; bazılarında ekonomik şiddet, bazılarında psikolojik şiddet... Mesela “kadının soyadı” konusu... Bugün “soyadı” kavramı “kişisel bir hak, mutlak bir hak” olarak düzenlenmiştir ancak kadın olduğu zaman, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık olarak, Medeni Kanun çerçevesinde eşinin soyadını almak zorundadır, tabii, bu da bazı kadınların ihtiyacını karşılamadığı için... İşte, tam da Anayasa’nın 10’uncu maddesine değinerek bu haklarını sadece yargı sürecine başvuranlar kullanabiliyor. Böylece “bir psikolojik baskı” ya da “şiddet” diye nitelendirebiliriz.

“Yasalardaki eksikliklerden kaynaklanıyor.” Buna kesinlikle katılıyorum çünkü eşit paylaşım konusunda edinilmiş mallara katılma rejimi getirildi -biraz sonra Gaye arkadaşım da ona değinecek- bu, çok doğru bir şey oldu; birlikte kazandıkları her şeyi eşit paylaşabilmek. Ancak, yine, Mecliste -gerçekten toplumsal cinsiyet eşitliği ya da kadın-erkek eşitliği bakış açısı başka bir şey, gerçekten siyasetüstü, o anda iktidarda hangi parti olduğu fark etmiyor- sizler de hatırlayacaksınız, yürürlük kanunu 10’uncu maddeye bir ifade eklendi. Oysa edinilmiş mallara katılma bütün evlilikler için yürürlüğe girecekti ama bir önerge verilerek o tarihte, denildi ki: “2002 sonrası sadece uygulanabilecek, ondan sonra evlenenler ya da kırk yıllık da evli olsa 2002’den sonra neyi kazandırsa paylaşabilecek.” İşte, bu, tam da bir ekonomik şiddet, zaten bundan kurtulması için mücadele etmiştik. İşte, Mehmet Ali Şahin’i o vesileyle anmıştım biraz önce. Yasalardaki eksiklikler ve bazen de hiç düzenleme yapılmaması... Mesela, 6284’te alternatif çözüm yolları keşke kanunda olsaydı zaten tartışmayacaktık bunları.

Baro şiddete uğrayan kadınlarla ilgili ekonomik olarak tabii ki destek veremez çünkü kurallara göre görev yapar. Ancak şiddete uğrayan kadınların adli yardıma başvurusu durumunda fakirlik belgesi aramadan... Çünkü şiddet mağduru bir kadın bazen her şeyini bırakıp çıkıyor, hakkını arıyor.

Dolayısıyla, 1998’de 4320 sayılı Kanun geldiğinden itibaren İstanbul Barosu olarak hiçbir belge aramadan, fakirlik belgesi aramadan, yani bir şeyi kanıtlamasını beklemeden hemen avukat ataması yapıyoruz çünkü adalete erişimleri çok önemli.

Uluslararası sözleşmeler şu açıdan çok önemli: CEDAW geldikten sonra, bildiğiniz gibi, birçok yasada adım adım maddelerde değişiklik oldu, belki toptan, temel yasalar daha gecikerek oldu ama çok sayıda... Mesela, evli kadının çalışabilmesi için kocasından -o tarihteki Medeni Kanun’daki kavramıyla- yazılı muvafakat alması Anayasa Mahkemesine götürüldü ve iptal edildi; birçok hüküm, Ceza Kanunu’ndaki zina hükmü de “Bu eşitliğe aykırı.” diye yürürlükten kaldırıldı. Bu nedenle, uluslararası sözleşmeler çok önemli, iç hukukta yasal düzenleme yapabilmemiz için de çok önemli bir dayanak, bütün yasalarda bunun temelini görüyoruz. 2 neden var bizim uluslararası sözleşmelerden vazgeçmemek için çağrılarımızda. İkincisi de bazen iç hukukta, yasalarda eksik bırakılıyor; belki kasten, belki daha bir erkek egemen zihniyetle, Meclise hâkim olan anlayışla. O zaman, Anayasa’nın 90’ıncı maddesinde deniliyor ki: “Eğer yasalardaki eksik nedeniyle insan hakları bağlamında hakkına kavuşamıyorsa uluslararası sözleşme hükümleri, iç hukuk normu olarak uygulanır.” Dolayısıyla, uluslararası sözleşmeler iki açıdan çok önemli; hem kanunların yapılması hem de eksik kalan yerlerde de sözleşme hükmüyle tamamlanması.

Kısaca öneriler: Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin çok etkin bir şekilde çalışması, ihtiyaca uygun sayıda da kurulması önemli. İstanbul’da bir tane var 16 milyon nüfuslu İstanbul’da. Destek hizmetlerinin gecikmeksizin verilmesi. Bazen valiliğe geçici maddeyi destek için kararı götürdüğümüzde “Bir ay sonra bizim vakıf yönetim kurulunun toplantısı var.” ifadeleriyle arkadaşlarımız karşılaşıyor. Fail için mutlaka rehabilitasyon açısından Sağlık Bakanlığıyla her ne kadar protokol olsa da bu işlemiyor. Verilerin toplanması çok önemli. Verileri toplamadıkça biz neye, nasıl destek vereceğiz, nasıl baş edeceğiz? Bunları bilemiyoruz, tabii bunun yanında da hukuk okuryazarlığı dediğimiz yani hukuk bilgisini yurttaşların edinmesi, haklarını öğrenmesi, kullanması biz demokratik ülkenin vazgeçilmez kriteri diye düşünüyorum.

Bir de “CEDAW ikiyüzlülük” şeklinde bir soru vardı. Bir hukukçu arkadaşınız olarak diyeyim, her zaman şunu savunduk: Gerek içinde bulunduğum kurumlarda gerek içinde bulunduğum derneklerde hukuk kurallarına yansıyan hakları biz savunmalıyız. Dolayısıyla, nerede bir ihtiyaç var, değişiklik yapılmalı, şu meslekte kıyafet budur, değiştirilir hayatın olağan ihtiyacı içinde ama hukuk zedelenmesin. Türkiye’de hukuk zedelendiği için zaten birçok sorunu beraber yaşıyoruz. Dolayısıyla, hukuku savunmalıyız ki herkes insanca, demokratik, huzurlu bir ülkede yaşayabilsin.

Çok teşekkür ediyorum ilk sözü verdiğiniz için.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Ama insan hakkı, hukukun önündedir.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – İşte ama bunun için mücadele ediyoruz biz de.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Biz de insan haklarını korumak için mücadele ediyoruz.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Hepsi, insan hakları, hukukun üstünlüğü hepsi bir bütün demokrasi için. Nerede ihtiyaç varsa orada mücadele edip nasıl şiddet için kadınlar mücadele etti, ekonomik şiddet görünür bir konu değildi ama fark edildi ve kurallara yansdı. Her konuda mücadele edip ama hukuku delmeyelim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Bir tane bilgiyi demin tarihi hatırlamadığımı söylediğim bilgiyi kayıtlara geçmesi için söyleyeceğim.

Daha öncesinde, CEDAW başörtüsü mücadelesinde mağdur edilen kız çocuklarımızın eğitim özgürlüğü elinden alınmıştı. Bununla ilgili sivil toplum örgütleri bu konuda çok mücadele verdiler ve sadece CEDAW üniversitedeki eğitimleriyle ilgili uluslararası mekanizmalar başörtüsü yasağının sadece yüksek öğretimde kalkması gerektiğine dair CEDAW raporda bir değerlendirme yaptı. Sonrasında, 2010 yılında nihai raporda sadece yüksek öğretimde değil aynı zamanda kadınların eğitim, çalışma, politik yaşama katılım ve gündelik hayatta ayrımcılıkların kaldırılması gerektiğini değerlendirdi. Bu vesileyle 2010'a kadar bu ayrımcılık maalesef devam etti CEDAW gözüyle. Türkiye gözüyle de bunu engellemiş olmaktan çok büyük mutluluk duyuyorum.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Tabii, Türkiye’de çok geç değişti yasalar. Bugün, biz zihniyet değişikliği için mücadele edelim diye hepimiz çağrıda bulunuyorsak bu nedenle. Medeni Kanun örneğin değişseydi aynı Almanya’daki gibi 1975 yılında, insan hakları bağlamında...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, son yirmi yılda çok önemli yasal düzenlemeler yaptık.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Bizde anca 2000’li yılların başından itibaren yapıldı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyoruz.

İSTANBUL BAROSU BAŞKAN YARDIMCISI NAZAN MOROĞLU – Hepinize kolay gelsin. Tabii, üzülmemek elde değil çok talihsiz bir dönemde bu komisyon çalışmasını yapıyorsunuz, bir yandan İstanbul Sözleşmesi’nden vazgeçilmiş hani buna rağmen kurulmuş olsaydı çok daha anlardım diye düşünüyorum çünkü “İç hukukumuz yeterli, bunları işte hayata geçireceğiz, bakanları da çağırdık.” demeniz mümkündü. Yine de öyle böyle bu mücadele hepimizin.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hocam, katılımınız için çok teşekkür ediyorum.

Hocam, ayaklarınıza sağlık. Hocam, kusura bakmayın kalkamıyorum, kalktığımda komisyon toplantıyı bitiyor.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ben sizin adınıza uğurluyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Suzan Hocam, zahmet olmazsa ya.

Teşekkür ediyorum.

Evet, hemen ikinci sözü, bu defa pozitif ayrımcılığı Nevzat Hocamdan yana kullanıyorum.

Hocam buyurun.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Ben epeyce not aldım. İnşallah özetleyebilirim cevapları. Bir kere şu konuda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hocam, eğer yetiştiremezsek yazılı da alabiliriz. Verilemeyen cevapları yazılı da...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Tamam, ben o zaman özet olarak vereyim, yazılı olarak da daha sonra notlarımı yazıya dökerim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Olur.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Şimdi, burada benim sunumumun ya da benim bu konuda benim hakkımda niyet okunduğu kanaatindeyim, söyleyeyim. Yani benim söylemediğim şeyler söylemişim gibi bana soruldu, ben buna çok şaşardım. Benim yazmadığım şeyleri yazmışım gibi söylendi bana

çok şaşırdım. Yani çünkü benim mesela ev hanımlarıyla ilgili yazdığım yazılı metinlerin, kitapta geçen metinlerin dışında internette benim söylediğim bir cümlenin üzerine 5-10 tane daha cümle ekleyip o kadar çok sosyal medya vesaire var ki bunlar bana ait değil.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sizin Yeni Akit gazetesine verdiğiniz röportajdan aldım ben.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Tamam, oradakilere şeyim yok yani.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Oradan aldım yani.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Tamam, oradakilere cevap vereceğim ama yani mesela ev kadınlığı konusundaki benim buradaki tezim şöyle: O kitapta da bu kitapları ben size okuyup eleştirin veya görüş almak için size sunmak istedim yani onun için ve 2005'te bu kitabı ben yazma ihtiyacı hissettim ve şu an en çok ilgi, benim kitapların içinde en çok ilgi çeken kitap olduğu için de bu konuyu tartışma ortamı içerisinde...

Bu kitabı yazmamın sebebi -kayıtlara geçmesi için söylüyorum- 2003'te New York'ta bir kadın imam çıktı, namaz kıldırmaya çalıştı, hatırlarsınız. Şimdi, bunun üzerinde ya dedim ben neden bir kadın imam çıktı da böyle tam da şeyden sonra bu 11 Eylül olaylarından sonraydı. Neden böyle bir şeye ihtiyaç oldu diye psikolojik savaşa ilgili bana bağlantı kurdu ya bir arkadaşımız. Yani oradan ben dedim ki: Bu şey yani şu anda bizim toplumlarımıza, Orta Doğu toplumlarına, bizim medeniyet coğrafyamızdaki toplumlar üzerinde bir operasyon var. Bu operasyon kadın üzerinden yapılacak. O hâlde, kadının biyolojik yapısını, psikolojik yapısını, sosyolojik yapısı -ve hukuksal bu konudaki düzenleme ayrı tabii- üzerinde ciddi bir araştırma yaptım o zaman. Kadın-erkek biyolojik olarak eşit mi, psikolojik olarak eşit mi, sosyolojik olarak eşit mi? Neden? Kadının rolleriyle ilgili belki literatürdeki ilk kitaptır bu, böyle derli toplu, sosyal rolleriyle ilgili ve kadının şu anda biyolojik olarak kadın ve erkek eşit demek matematiğe karşı çıkmak gibi. Yani matematiğe karşı çıkıyorsanız çıkabilirsiniz ama biyolojik olarak kadın beyni erkek beyninden farklı. Bunu ilk söylediğimde ve o kitap yazıldığı zaman baya, şey böyle meslektaşlar arasında da sorgulandı ama sonradan bununla ilgili hiçbir meslektaş, kadın beyni, erkek beyni arasındaki farklılık konusunda biyolojik kanıtlara itiraz etmedi, etmiyor. Varsa da bir tane yazılı, bilimsel çalışma söylesinler çünkü öyle yani kadın ve erkek beyni farklı yaratılmış. Bunlar; bu cinsiyet rolü değil ama. Bak, biyolojik olarak, şimdi hormonal olarak farklı çünkü konuşma becerisi farklı, empati becerisi farklı, çoğu farklı, doğamız farklı, biyolojik doğamız.

Şimdi, 3 türlü kadını cinsiyetini biyolojik olarak ele aldığımız zaman biyolojik olarak eşit değil ama psikolojik olarak, sosyolojik olarak eşit olan yönler var, eşit olmayan yönler var, farklılıklar var. Mesela, burada benim biyolojik olarak söylediğim şeyleri sanki bunlar biyolojik değil de ben uydurmuşum gibi, böyle anlaşılmış. Hâlbuki kadınla erkeğin beyninin çalışma sistemi farklı. Bilime karşı mı çıkılıyor, ben anlamıyorum?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hocam, zaten “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı biyolojik farklılığı kabul ediyor, geleneksel rolleri kabul etmez.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Tamam, işte onu söyleyeceğim.

Buradaki rollerde şu var: Biyolojik cinsiyet ayrı, toplumsal cinsiyet ayrı. Toplumsal cinsiyet sonradan öğreniliyor, biyolojik cinsiyet genetik olarak geliyor, cinsel kimlik sonradan öğreniliyor. Mesela, burada literatüre girmiş vahşi çocuk olguları var. Bakın, mesela, literatürde “feral child” diye geçiyor, Ukraynalı Oxana Malaya vakası var. 3 yaşında ormanda kaybolmuş bu çocuk. Ormanın kenarında bir evde yaşıyorlar, anne, baba ikisi de alkolik olduğu için çocukla ilgilenmemişler, çocuk köpeklerin arasında büyümüş. Çocuk bulunduğu zaman 10 yaşında. Bulduğu zaman bakıyorlar ki “Bu çocuk kız mı, erkek mi? Köpeklerin arasında bu 10 yaşındaki çocuğun ne işi var?” diye araştırılıyor.

Bakıyorlar ki anne ihmalle, tamamen fiziksel ihmal, duygusal ihmal, böyle bir çocuk, Oxana Malaya vakası. Bu vaka gibi 50'nin üzerinde vaka birikti şu anda literatürde. Bunlar vahşi çocuk vakaları. Bunlar cinsiyet rolünü sonradan öğrenmiş yani genetik olarak gelmiyor, sosyal roller kültürel olarak geliyor. Ona annelik rolünü, babalık rolünü, erkek rolünü, kız rolünü toplum öğretiyor. Eğer bizim “Cinsel rolleri öğretmeyelim.” tarzında bir politikamız varsa bu yazılmalı, cinsiyet eşitliği bu anlama geliyorsa açık açık söylenmeli. Cinsiyet eşitliği demek “Biz çocuklarımıza kız ve erkek rollerini öğretmeyelim, bunu tamamen bırakalım, 18 yaşından sonra bunlar bu rollere karar versinler.” diyorsak bu da bir seçimdir. Kuzey Avrupa ülkeleri bu seçimi yapmıştır. Eğer biz kültürümüzü reddediyorsak, kültürel aktarımı, kültürel endokrinizasyonu reddediyorsak bu da bir seçimdir ama benim buradaki görüşüm “toplumsal cinsiyet rolleri” dediğimiz zaman... Şu anda biyolojik doğamıza uygun iki rol var, kadın rolü, erkek rolü. Bu rolleri toplum, anne, baba öğretiyor. Bu öğretme devam etsin mi, etmesin mi, bunun kararını vermemiz lazım.

Sözleşme’de cinsiyetle ilgili tanım net değil. Nazan Hocamız burada çok güzel bir şey söyledi “Eşitlikçi olmayan güç ilişkisi.” dedi. Bu yazılsa İstanbul Sözleşmesi’ne toplumsal cinsiyeti tanımlamaya yeter. Bu yok. “Eşitlikçi olmayan güç ilişkisi.” dese... Burada bütün rol kavramını belirsiz bırakmış, belirsiz bıraktığı için herkes kendisi gibi anlıyor, muz gibi, insan ne yerse ona benzetiyor. Böyle bir cinsiyet rolü...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kadın ve erkek ifadesi var Sözleşme’de. Nasıl cinsiyet tanımlanmıyor, ben bunu anlamadım.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Cinsiyet, ne kastettiği belli değil.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kadın ve erkek.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Ama “rol” diye neyi kastediyor?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Toplumun biçtiği rolleri. Yani çocuğun bakımı sadece kadının görevi olmaması lazım.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Toplumun biçtiği roller, tamam. Amerika’da toplumun biçtiği roller farklı, akışkan cinsiyet rolleri farklı. Mesela, akışkan cinsiyeti biz kabul edeceğimiz için?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama bunlar evrensel kavramlar, kişiye göre olmaz ki.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Lütfen, sözümü bitireyim, ben sizi sonuna kadar dinledim.

Amerika’da şu anda açık evlilikler var. Kadın, erkek evli, ikisinin de sevgilisi var, bunu “açık evlilik” diye onaylıyor. Biz de onaylayacaksak Meclisimiz karar versin, açık evliliği yasallaştırın.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kimse ilgilenmiyor.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Var işte. Ne münasebet!

2014’te –ben onu gazeteden kestim, sakladım ve sosyal medyada da paylaştım- Almanya’da bir mahkemeye bir şikâyet geliyor. Bir babanın kendi kızından 4 çocuğu olmuş, kendi kızından. Bu, mahkemeye “Suç.” diye intikal ediyor, mahkeme bakıyor, ikisinin de ruh sağlığı yerinde, 18 yaşından büyük kızın da, babanın da yerinde. “Bu, suç mu, değil mi?” diye bir etik komite belirliyorlar. Etik komite çoğunlukla “Bu, suç değildir.” diyor, ensesti yasallaştırıyor. Biz eğer öyle bir karar vereceksek, ensestin önünü açıyorsak, buyurun, isteyen yapsın bunu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Allah korusun Nevzat Hocam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Şu anda buna doğru gidiyor. Bunlarla ilgili hiçbir kısıtlama yok, önlem yok. Toplumun kültürel kimliğini de korumak önemli. Psikoloji 3 kelimedede toplanıyor; akıl, beyin, kültür. Kültür olmadan psikoloji olmaz. Biz toplumun kültürünü yok sayarak Avrupa kültürü karşısında aşağılık rolleri içerisinde öykünmeci bir yaklaşımı doğru bulmuyorum. Kendi kültürümüz, kültürel köklerimiz bizim çok sağlamdır, ona sahip çıkmamız gerekiyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, siz yanlış anladınız. Ev arkadaşlığıyla enesti aynı kefeye koyacak açıklamayı yapmadı hocamız. Söylediği, enest ilişkiyi normalleştiren Almanya’da etik komite “Evet.” diyor ve enest ilişkini yasak olmaktan, ceza olmaktan çıkarıyor.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Çıkartıyor, işte biz de ona gidiyoruz, onu diyorum ben.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hocanın söylediği “Avrupa her türlü özgürlüğü tanıyor. Eğer siz de bu konuda, buna bile ‘Evet.’ diyecekseniz biz psikiyatristler olarak çalışalım.” diyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biz buna buna...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – “Evet.” deyip dememekte özgürüz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – ...kesinlikle “Hayır.” diyoruz. Enesti asla ve asla meşru gösterecek hiçbir şey söz konusu değil.

Hocam, buyurun, sözlerinizi tamamlayın.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Tamam.

Ben burada “Enesti istiyorsunuz.” gibi düşünmedim. Biliyorsunuz, bilimde geleceği tahmin edebilme vardır. Biz şimdi, şu anda eğer böyle bir kararla, toplumda kültürel değişimle ilgili bir karar veriyorsak gelecekte bizi bu bekliyor, ben bunu demek istiyorum.

Burada ev kadını rolüyle ilgili “Ev kadını meslek olarak tanınmalı.” derken ev kadının yükü o kadar fazla ki... “Ev kadını” derken “ev hanımlığı” derken aslında orada annelik var. “Annelik” kavramının ihmal edildiği gibi bir anlam çıkıyor. “Ne iş yapıyorsun ki sen?” Bize vaka olarak geliyorlar. Bütün gün, yirmi dört saat bitmeyen bir meslektir ev hanımlığı, 7/24 sürüyor. Bir erkeğin dışarıda çalışmasından çok daha fazla bir yük var üzerinde ve bu gözükmüyor. Burada ev kadınlığının iş yükünün ortaya çıkması için yazdığım cümleleri sanki kadının eve hapsedilmesi gibi bir anlama gelmesini ben tamamen bir yanlış anlama olarak düşünüyorum.

“Kadın okumalı mı?” diye bir soru soruldu. Kadının okumasına, eğitimine karşı çıkmak şu anda akla karşı çıkmaktır ve bilime karşı çıkmaktır, matematiğe karşı çıkmaktır. Yani böyle bir şeyi ben ne düşünüyorum ne hayal ediyorum ne de söyledim, savundum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Diyanet TV’de videonuz var Hocam, orada bizzat kendim dinledim, belki unutmuş olabilirsiniz.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Gönderin, oradaki bir cümleyi alıp her şeye geri kayabilir.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Yok, aynen ben cümleyi okudum. “Okutmanın arkasında evlilik karşıtlığı var.”

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gamze Hanım, lütfen...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Nasıl bir şey?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – “100 öğrenciden 47’si kız öğrenci. Okutmanın arkasında evlilik karşıtlığı var.” Aynen bu cümleliz.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – İşte bak, oradaki sözün öncesini, sonrasını bilmeden ben şu anda bir şey diyemem. Ben şu anda, kız çocuğunu okutmanın son derece haklı bir gerekçe olduğunu... Belki, orada şöyle olmuştur: Şu anda kız çocuklarını okutma oranı çok yüksek, bütün üniversitelerde falan hiç yoktu çünkü daha özgürleştiler; bir. İkincisi de “Kız çocuğunun elinde mesleği olsun, bir meslek sahibi olsun.” diye yani şu anda boşanma çok arttığı için anne, baba bilerek teşvik ediyor, haklı da. “Herhangi bir şekilde kötü bir evlilik yaparsa mesleği olsun.” diye onun için okutuyorlar, öyle bir konunun içinde belki geçmiştir yoksa kadının eğitime karşı çıkmak gibi bir kavramı düşünmüyorum ki kullanayım. Onu düzeltmek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Akıl dışılık.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Gamze Hanım’ın diğer sorusu “18 yaşından aşağı yaştakilere sözleşmeli kadın.” denir diyor. Bizim çocuk ergen psikiyatri bölümümüz var. Oraya 18 yaşın altındaki bir kız çocuğu geldiği zaman “kadın” diye ona hitap edemeyiz biz. Nasıl deriz onu ya? Kadın genel bir kimliktir, o yaştaki çocukların alt kimliği kızdır. Neden bu ayrım yapılmış, ben...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – “Kadın” kavramı bir cinsellik algısı mı yaratıyor Hocam?

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Şu anda ona ayrı bir rol veriliyor. Böyle durumlarda sanki benim oradaki o eleştirim de İstanbul Sözleşmesi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Nevzat Hocam, sizi destekleyen bir şey söyleyeyim.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çocuk tanımı 18 yaş altı olarak belirlenmiş vaziyette.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – 18 yaşın altında birisine “kadın” demek, bence İstanbul Sözleşmesi’nin bir majör hatasıdır.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Cinsellik algısı yok orada.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kız çocuğu.

HABİBE ÖÇAL (Kahramanmaraş) – Ama kadın kimliği...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Yok, yok sözleşmede.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Kadın ve erkek yani kız kavramını kullanmıyorlar.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Var, işte, Türkçe tercüme, Türkçeyi okudum ben.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar, saat yedi buçuğa geliyor.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Şimdi, bu toplumsal cinsiyete dayalı şiddet yahut erkek şiddeti tarzındaki bir soru... Ben, şu anda meslek hayatımda erkek şiddeti sonucu mağdur olan kadın ve ailelerle uğraştığım için benim en çok da mesela, yaptığım programlarda bakıyorum “Sen, kadını tutuyorsun.” diye eleştiri alıyorum. İlk defa burada, bazı vekillerimiz tarafından “Sen, kadını tutmuyorsun, erkek söylemiyle söylüyorsun.” anlamına gelecek sözler duydum, burada da üzüntülerimi oradan belirteyim. Yani ben şu anda toplumda kadın rolünün sosyal dâhil olmayla artması konusunda toplumsal bu konudaki dirençlerin önlenmesi... Bir kadının ev hanımlığı rolünün ne kadar önemli olduğunu, bir çocuk yetiştirme, bir fabrika kurmaktan daha mı önemsizdir? Ya bir çocuk yetiştirmek, bir yerde müdürlük yapmaktan daha mı önemsizdir? İyi çocuk yetiştirmeyi bir görev olarak görmeyen anlayışı eleştirdim ben. Burada iyi bir anne, iyi baba olmak, anne rolü, baba rolü... Yani evde en çok rastladığımız bizim aile sorunlarında eş rolleri, kadın-erkek rolü, anne rolü, baba rolü, iş adamı rolü, iş kadını rolü; bu roller karışıyor. Yani erkek sadece iş adamı rolüyle “Her şeyi hallettim.” diyor yani

burada “Yediğin önünde, yemediğin arkada, rahat sana batıyor.” diyor ve kadının evdeki üretimini görmüyor. Bununla ilgili ben mücadele eden birisi olarak bu şekilde anlaşılacak beni şaşırttı, onu söylemek istiyorum.

Bu diğer konu da, en çok bize gelen sorunlarda ekonomik neden gibi gözüküyor. Burada Semra Hanım söyledi onu, ekonomik neden gibi gözüküyor ama o ekonomik... Bir şeyin tek görünen nedeni vardır, görünmeyen nedenleri vardır. Genellikle, ekonomik gibi gözükene nedenin arkasında en büyük şey bir evlilikte duygusal ihmal oluyor. Yani evlilikte duygusal ihmal varsa, eşi ona değer vermiyorsa... Mesela, evliliğin ilk romantik dönemi oluyor, romantik döneminde özellikle 2 tarafın da birbirine böyle sevgi yatırımını yaptıkları dönem. Romantik dönem bitiyor, bütün evliliklerde olan bir şey, güç ve kişilik çatışması dönemi oluyor. Bu 2'nci dönemde eğer kişiler şanslıysalar yahut da çözüm üretirlerse bu güç çatışması dönemini geçip o bağıllık dönemine geçiyorlar. Bu, her evlilikteki klasik böyle seyirdir. O romantik dönemden sonra, o bağıllık dönemine geçiş için çatışma olurken kadın kendini çocuklarına veriyor, erkek kendisini işine veriyor, birbirlerine yatırım azalıyor. Yani evliliğe yatırım yapılması gerekir. Yani eğer bir evlilikte aileye yatırım yapılmazsa anne rolü... Erkek sadece iş adamı rolüyle yetiniyor, kadın da sadece annelik rolüyle yetiniyor; cinsel roller evde ihmal ediliyor. Bu gibi nedenler var. Biz, rol paylaşımına bakıyoruz, hangi rol paylaşımında sorun varsa onu güçlendirmeye çalışıyoruz. Ya, bu şey de terapi tekniği olarak kullandığımız bir şey. Bu nedenle, bizim burada yani rollerde, annelik rolünü küçümseyen ya da yok sayan bir cinsellik yaklaşımı... Sadece çocuğun büyütülmesi anneyle ait değildir ki babanın da rolü var. Mesela, eğer evliliğin başında çalışıyorsa kadın da erkek de böyle durumlarda erkeğin ev işine yardım etmesi evliliğin ilk başında konuşulması gerekir. Ya, genellikle ne oluyor? Kadın fedakâr olduğu için, evlilikte bütün gün çalışıyor, akşam çocuklara bakıyor, eşine geliyor, hizmet ediyor, bakıyorsun yıllar geçmiş, ondan sonra erkek diyor ki: “Bir çiçekle bahar olmaz.” başlıyor, farklı merak, maceraların peşinde koşuyor; evlilikte en çok yaşanan sadakatsizlik böyle oluyor. Ya, bunun için buradaki rolleri pekiştirmek gerekiyor, anne rolünü, baba rolünü, kadın rolünü, erkek rolünü, annelik, bütün bu rollerin öğretilmesi gerekiyor. Yani biz aile çalışmasında bunu yapmaya çalıştık.

Bu nedenle, bu dizideki psikolojik travma konusuna da değinmek istiyorum. O dizi talihsiz bir dizi yani ben söyleyeyim. O diziden sonra bana da birçok böyle medyadaki çeşitli medya kuruluşları geldi “Sizin de örnek vakalarınız vardır, bence benzer dizileri yapalım.” diye. Bu, etik değil. Yani bir hastanın size mahrem olduğu sunuları üzerine bire beş katarak sunmak, anlatmak, travmayı küreselleştirmek bu, ailede yaşanan travmanın küreselleştirilmesidir. Bu dizilerin gece on ikiden sonra izlenmesi lazım, isteyen o saatte izlesin. Yani bu, özellikle psikolojik olarak kırılgan kişiler o dizilerle ilgili ciddi özdeşim kuruyorlar yani ciddi o dizilerdeki rollerle özdeşim kurup bunu yaşamaya çalışıyorlar. O dizilerin dünyada bu kadar özgür kullanıldığı, Türkiye kadar özgür kullanıldığı bir devlet yoktur herhâlde. Çünkü travmayı öğreten, küreselleştiren, ikincil travmalara, üçüncül travmalara neden olan dizilerdir. Yani bu dizileri ben bu nedenle olumsuz olarak görüyorum.

Diğer bir, daha sonra işte, söylemeye çalıştığım, burada, medya şiddeti üretmenin endüstriyel yönü, işte, Çiler Hocam da bu konuya değindi. Yani medyanın yaşamsal gıdasıdır konuyu yansıtmak, o onun kaçınamayacağı bir şey. Böyle bir durumda bizim medyayı suçlamak yerine ya da patronları suçlamak yerine böyle durumlarda... Mesela, İngiltere’de çocuklara şiddet gibi bir şey olduğu zaman medya kesinlikle isim ve görsel vermiyor, kullanmıyor. Özgürlük yok mu orada? Niye biz de rahat kullanılıyor bunlar, görüntüler? Gerçi eskiye göre epeyce gelişmeler var yani RTÜK uyarıya çalışıyor, gerekeni yapmaya çalışıyor. Ya, “Medya adına her şey yapılabilir.” tarzındaki bir yaklaşım burada işte o dizilerle ilgili... Onları hep insani bulmuyorum.

Diğer taraftan, mesela, ben, özellikle rehabilitasyonu şu açıdan önemişiyorum, orada da gene ben ifade edememişim kendimi herhâlde. Rehabilitasyon şöyle...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Hocam, birazcık ön yargıyla arkadaşlarımız yaklaştılar gibi geliyor bana da.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Ben, artık eksik ifade ettim herhâlde. Ben, eksik ifade ettim diye düşünüyorum yoksa...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Sizi tanıyan insan olarak insan hakları ve kadın hakları konusundaki hassasiyetinizi, aileye hassasiyetinizi biliyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hiç ön yargı yok, gayet hocamın söylemlerinden...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Buyurun Hocam.

Sözlerinizi Hocam, toparlayabilirsiniz...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Napolyon’un bir sözü var: “Bana bir cümle söyle, sizi onunla idam edeyim.” demiştir. Bunu ben bir gün senatoda söylediğim zaman ondan sonra söz alan kardeş, arkadaş dedi ki: “Bu laftan sonra konuşmak zor ama.” diye başlamıştı. Yani öyle gerçekten, bir cümlemizi alıp her şey şey olabilir, istediğiniz tarafa çekilebilir. Yani benim oradaki...

Mesela, rehabilitasyondaki maksadım şu: Şimdi, evden uzaklaştırma alınıyor, üç ay, altı ay, 500 metre. O uzaklaştırmayı aldıktan sonra kahveye gidiyor ya da arkadaşlarının arasına gidiyor, “Oo!” gülüyorlar ona, daha çok öfkeleniyor, gidiyor, silah çekiyor. Ya, bu, olgu olarak geliyor. Şimdi, faillerle ilgili çalışma doğru dürüst yok Türkiye’de, hep mağdurlarla ilgili yapılan çalışma var, faillerle ilgili yok. Faillerle ilgili çalışma, İstanbul Emniyet Müdürlüğüyle bir çalışma başlattık, yeni emniyet müdürü bunu hiç-aradık, aradık, cevap bile vermedi. Yani failer üzerine çalışma gerekir. Yani failerin çoğuna bakıyoruz, fail olarak suç işleyenlerin çoğu ya madde bağımlısı ya kriminal vakalar yahut da böyle şey, sabıkalı vakalar. Ya, bu vakaları alıp da “erkek şiddeti” deyip erkek cinsiyetine indirgemek burada son derece cinsel kimlik üzerinden kimlik savaşları yapmaktır. Cinsiyet eşitliği, kimlik savaşlarına dönüşürse bunun kurbanı aile olur ve kurban çocuklar olur. Yani “cinsiyet eşitliği” demek kimlik savaşları demek değil, cinsiyet eşitliği oturup uzlaşıp konuşmak demek. Ya, oturup uzlaşıp konuşma... Mesela, “Ombudsmanlık sistemi şiddet olan yerde olmaz.” dedi hocamız. Şiddet olduktan sonra çok geç; ombudsmanlık sistemi daha önce olmalı, daha önce ombudsmanlık sistemi olmalı ki şiddete varmasın. Ya, ombudsmanlık sistemine karşı çıkmak demek şiddeti destekliyor demek değil; hakemlik sistemidir bu. Ticari ombudsmanlık yüzde 70 önlemiş şu anda; bu, ciddi bir rakam. Aynı şeyi biz şeyde de bunu görebiliriz yani bu ailedeki hakemlik sisteminin, ombudsmanlık sisteminin ailede kurulmasını. Burada, bakanlıklar arasında bir türlü uyum oluşmadı.

Ben, Genel Kurul dolayısıyla erken keseceğim, yazılı olarak da bildiririm.

Yani “Eğitilmiş kadınlar şiddete neden katlanıyor?” gibi bir Tuba Hocamızın sorusu olmuştu. Buradan yani eğitilmiş kadınlar, şu anda kadının biyolojik doğası gereği -kültürel öğrenme de bunu besliyor- yani evliliği çocuklarını kendinden daha çok düşünüyor ve fedakârlık rolünü benimsiyor ama kendini ezdirmemesi lazım yani kadın-erkek ilişkisi; ezen-ezilen ilişkisi, köle-efendi ilişkisi olmaması gerekir. Böyle ilişkiyi savunan görüşlerin burada bulunduğu sanmıyorum. Bu nedenle aile içerisindeki kadına yönelik şiddet, erkek şiddeti değildir; bu, tamamen ahlaki bir sorundur, “kadın” “erkek” diye kimlik üzerinden şiddeti konuşmak burada sorunu manipüle etmektir. Şiddet, şiddettir; kadını, erkeği; dişi, erkeği olmaz. Şiddete karşısanız ilkesel olarak karşı durmanız gerekiyor yani hayvanlara da şiddet öyle... “Erkek şiddeti” tabiri, kimlik savaşlarına götürdüğü için ben itiraz ediyorum yoksa kadın-erkek şiddetinin desteklenmesi gibi bir anlamı buradan çıkarmamız gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK - Kıymetli Hocam, çok teşekkür ediyorum.

İnşallah daha geniş bir toplantıda sizin üniversitedeki projenizi dinlemek üzere üniversiteye gelelim, orada detaylı konuşalım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bu arada Hocam, İstanbul Sözleşmesi’nde “güç ilişkileri” tanımı var, 1’inci maddede tanımı var.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – Eşitlikçi olmayan güç ilişkisi.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Evet, “tezahürü olduğu” diye devam ediyor.

PROF. DR. NEVZAT TARHAN – “Tezahürü olduğu...” tamam, orada toplumsal cinsiyet tanımı olarak onu kabul edeceğiz...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK - “Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı da Hocam, size atıfta bulunarak... Biyolojik farklılıklarımız var, toplumsal cinsiyet rollerimiz ya da toplumsal cinsiyet eşitliğini ben hukuk önünde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması olarak niteliyorum. Toplumun biçtiği roller üzerinden eşitlememiz gerekiyor. Kadın ve erkek hukuk önünde eşit olmalı, insan hakları yönünden eşit olmalı, eşit haklara ve eşit fırsatlara sahip olmalı. Biyolojik olarak, evet, farklıyız; fitrat... Ben hep şöyle tarif ediyorum: Kadın ve erkeğin fitratları farklı yani doğdukları an biyolojik olarak farklılıkları var ama fırsatları aynı olmalı, aynı fırsatlara sahip olmalıyız. Bunun için hepimizin üzerine düşen roller var.

Gaye Hocam, söz sizde.

Buyurun Kıymetli Hocam.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Söylemek istediğim çok şey var çünkü çok fazla kavram kargaşası var, o kavram kargaşasını mutlaka ortadan kaldırmak lazım yani tüm konuşmalarda -daha önce de bu konuşulmuş- bu kavram kargaşalığı bizim aklımızı çok karıştırıyor. Dolayısıyla, bunları tek tek, tek tek konuşmak lazım. Eğer vaktim kalırsa onlarla ilgili de bir şeyler söyleyeceğim.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Hocam, hızlı toplarsanız istirhamım... Yedi buçukta toplantımızı tamamlayalım istiyoruz.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Tamam, hızlıca bana sorulan sorulara cevap vereyim.

Şimdi, önce bana “‘Genelge uygulanmıyor.’ dediniz.” dendi, böyle bir şey söylediysem yanlış söylemişim, böyle bir şey söylemek asla istemedim, ben genelgeyi savunuyorum, genelgenin uygulanmasını istiyorum yani “Uygulanmıyor.” demedim, dediysem bu yanlış olmuş, düzeltilsin. Ben mutlaka bu genelgenin uygulanmasını istiyorum, onun için hepinize tekrar dağıttım, onun için dedim ki: “Lütfen tutanaklara geçsin, bu genelge güzel bir genelge, biz bu genelgeyi uygularsak sorunları çözebiliriz.” Ama yanlış anlaşılırdysam bunu mutlaka değiştirelim. Bu genelge uygulanmalı.

Şimdi, onunla bağlantılı olarak İstanbul Sözleşmesi’ne atıf yaptılar. Evet, bu genelgedeki her şey, hatta bu genelgedekinin daha Azı İstanbul Sözleşmesi’nde var, bu genelge daha kapsamlı çünkü İstanbul Sözleşmesi diyor ki: Kadınların şiddetsiz bir yaşama haklarını sağlamamız lazım.” diyor, “Şiddeti önlemek için program ve destek.” diyor, “Toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili eğitim yapılmalı.” diyor, kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklıyor, İstanbul Sözleşmesi “Şiddet mağduru kadına ekonomik destek verilmeli.” diyor, “Çocuklar yararına çalışılmalı.” diyor, “Mağdura tıbbi, adli destek olmalıdır.” diyor,

“Ücretsiz telefon hattı olmalıdır.” diyor, “Psikolojik danışmanlık verilmelidir.” diyor “Bu şiddetle ilgili kuruluşlara bildirim yapılmalıdır.” diyor, “Tehdit, korkutma varsa cezalandırılmalıdır.” diyor, “Kolluk kuvvetleri hızlı koruma vermelidir.” diyor İstanbul Sözleşmesi; bunların daha genişini bu genelge söylüyor arkadaşlar ve bu genelge bunlarla ilgili Türkiye’deki kurumlara, bakanlıklara görev veriyor “Bu görevleri yapın.” diyor. Bakın, mesela diyor ki 5’inci sayfasında “Kadına yönelik şiddet konusundaki çözüm önerilerinin yaşama geçirilmesinde koordineli çalışılması gereken kurumlar...” Bunu 2006’da diyor, ne kadar önemli. 2006’dan bu yana bunların hayata geçirilmesini bekledik, hâlâ bekliyoruz ve bunlar lütfen yapılınsın, buradaki her şey yapılırsa zaten... Bir arkadaş sordu bana “Kısa ve uzun vadede ne öneriyorsunuz?” diye, ben diyorum ki “Bu genelgedeki her şey yapılınsın biter.” Yani bu genelge yazmış zaten dolayısıyla, ben “Aman uygulansın.” diyorum, başka bir şey demiyorum.

BAŞKAN ÖZNR ÇALIK – Gaye Hocam, bizim tutanakları okuyorsanız...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Okuyorum, hep okuyorum, merak etmeyin.

BAŞKAN ÖZNR ÇALIK - ...üstüne basa basa “2006 bizim yeni politika belgemiz, yeni politikaların belirlenmesi için en önemli belgedir.” diye üstüne basarak söylüyoruz ve tüm yasal düzenlemeleri ve uygulamaları da bunun üzerinden götürüyoruz.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Tabii, bildiğim için de size söylüyorum ve bakanların bu konuda yapılan çalışmalarla ilgili verdiği örnekler var, sayılar var; mesela o sayılar yetersiz yani mesela diyor ki: “75 bin kamu görevlisine farkındalık eğitimi verildi.” Bu sayı, az bir sayı bence. “106 bin 389 din görevlisine eğitim verildi.” diyor bence 2006’dan bu yana hepsine biz bu eğitimi vermiş olmalıydık, ikinci tekrara başlamalıydık çünkü bu eğitimler UNFPA’in ve UNICEF’in desteğiyle yapıldı, Avrupa Birliği projeleriyle yapıldı; Avrupa Birliği bu konuda bizim Hükümetimize destek verdi ve o zaman bu eğitimlerin tekrarlanması da istendi. Dolayısıyla, bu tekrarlar da yapılmalı.

Şimdi, bana gelen ikinci soru ataerkil toplumlarla ilgili, şöyle dendi: 40 yaşına kadar ataerkil, sonra anaerkil yani bu her zaman tabii geçerli değil ama şöyle bir şey var bizim toplumumuzda: Kadınlar, yaşlanıp şişmanladıkları zaman ve menopoza girdikten sonra biraz daha egemen olabiliyorlar, sözleri geçiyor ama gençken ataerkil yani bu ama ben hiçbir şekilde “Batı anaerkil.” filan demedim böyle bir şey “Batı anaerkil mi?” diye sorulmuş, yok öyle bir şey. Ben “Dünya ataerkil.” dedim yani ben dünyanın pek çok ülkesine gittim -Öznur Hanım da biliyor- milletvekili olarak pek çok toplantıya katıldım, her yerde biz kadına yönelik şiddette aynı şeyleri konuşuyoruz, dünyanın her yerinde aynı şeyler var, aynı şeyler; kadın-erkek ilişkisinde bu sorunu çözmüş ülke maalesef yok, en gelişmiş ülkelerde bile bu sorun devam ediyor. İşte, onun için diyoruz Hocam, bu, kadın erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinden kaynaklanıyor, bütün dünyada böyle oluyor. Onun için bu eşitsiz güç ilişkisini eşit ilişkiye getirmek lazım. Burada kimse “Biyolojik olarak kadın ile erkek eşittir.” demiyor, yok böyle bir şey, bunu istemeyiz, hangi kadın erkek olmak ister, ben memnunum kadın olmaktan. Yani kadınlık ve erkeklik biyolojik olarak bizim... Çok güzel, herkes memnun hayatından; Öznur Hanım’ın dediği gibi, memnun olmadığımız şu: Biz eşit olarak haklarımızı kullanmıyoruz, özgür değiliz, kadınlar özgür değil, eşit hakları yok. Hak eşitliği istiyoruz, kanunun önündeki eşitliğin uygulanmasını istiyoruz, uygulamadaki eşitliklerden söz ediyoruz, eşit işe eşit ücret istiyoruz, böyle artırabiliriz bunu yani bu sizin de gördüğümüz bir şey, ailede eşitlik istiyoruz yani erkekler de...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hocam, özgürlükten kastınız nedir “Özgür değil.” derken?

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Yani “Özgür değil.” derken şunu kastediyorum: Şimdi, kadın ve erkek evlendi, evlilik birliği oldu; şimdi, evlilik birliğinde kadın eğer özgür iradesiyle çalışabiliyorsa, özgür iradesiyle arkadaşlarıyla görüşebiliyorsa, özgür iradesiyle istediği gibi giyinebiliyorsa bu özgürlüktür ama bunu yapamıyorsa, erkek onun giyimine karşıyorsa, ailesine karşıyorsa, ailesiyle görüştürmüyorsa, onun çalışmasına karşıyorsa -siz yoktunuz, ben bunları anlattım- o zaman özgür olmuyor kadın; bunu anlatmak istiyorum. Şimdi, dolayısıyla ben “Batı’nın bulduğu çözümler en iyidir.” de demedim. Herkes, her ülke kendine göre çözümler bulacak. Biz de Ceza Kanunu’muzu, Medeni Kanunu’muzu Avrupa’dan almışız ama kendimize göre değiştirdik sonra yani Türkiye’deki gerçekler neyse, bizim ihtiyaçlarımız neyse bu Parlamento, Türkiye Büyük Millet Meclisi eksiklikleri gördü, onları değiştirdi ve o konuda çok önemli adımlar atıldı, bunları hiç kimse yadsıyamaz. Bakın, bugün Ceza Kanunu değiştikten sonra biz gittiğimiz ülkelerde, Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda çalışırken Türkiye’nin Ceza Kanunu’nda yaptığı değişiklikleri savunduk. Çünkü onlarda bu değişiklikler yoktu ama benim derdim şu, şunu anlatmaya çalışıyorum; Biz bütün bunları yaptık ama uygulamada sorun var, hâlâ şiddet var, işte bunun için ne yapabiliriz diyorum.

Ev kadınlığıyla ilgili bir soru geldi. Ev kadınlığı bir meslek değildir ama ev kadınlığı bir olgudur, biz ev hanımlığı demiyoruz, ev kadınlığı diyoruz. Biz senelerdir bunu söylüyoruz, ev kadınları mutlaka sosyal güvenceye kavuşturulmalıdır, ev kadınlarının ürettikleri mutlaka değerlendirilmelidir. Bu konuda Birleşmiş Milletlerin yaptığı çalışmalar var, her yerde bunu konuşuyoruz, bu konuda çalışan Yıldız Ecevit var, Gülay Tokgöz var o hocalarımıza da soralım, ekonomik yaşamı çalışan İpek İlkaracan var. Eğer ev kadınlarının ürettikleri ekonomiye kazandırılrsa bütçede büyük bir artış olacağı söyleniyor. Hep ne diyorlar “Kadınlar evde oturuyor, bir şey üretmiyor.” Bana soruyu soran milletvekili arkadaşım da böyle söyledi. Bu doğru değil, eğer kadınların yaptığını erkekler maaşıyla satın almaya kalksa maaşları yetişmez vallahi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gaye Hocam, çok özür diliyorum.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Tamam, bitiriyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yoklama ve 2’nci ara, bana gruptan mesaj geliyor.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Tamam, Medeni Kanun’da...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – O Komisyon...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Ama bunları söylemem lazım. Bu ev kadınlığı meselesinde de Medeni Kanun’da çok önemli değişimler yapıldı, düzenlemeler yapıldı. Kadın erkek mal ortaklığı ve eşitlik getirildi. Dolayısıyla, burada da bir düzenleme yapıldı.

“2006 genelgesi çok iyiye neden kadın örgütleri ısrarlı davranmadı.” dendi. Kadın örgütleri bu konuda hep ısrarlı davrandı, bu genelgenin uygulanması konusunda çalıştı. Ben çok ısrarlı davrandım -bakabilir milletvekili arkadaşlarım- milletvekiliyken her üç ayda bir ben soru önergesi verdim, ne yapıldı, yapıldı diye. Hatta o zaman kadının statüsündeki arkadaşlar, benden bıkışlılardı. Dolayısıyla, gerçekten bunların hepsi çok önemli.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hocam...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Peki...

“Kısa ve uzun vadedeki önerilerimiz nedir?” diye soruldu, onları da söyledim yani ben genelgeyeye uyulsun, bu genelgedeki her şey hayata geçirilsin diye istiyorum.

Bir arkadaşımız da “Sizin dönemle bu dönemle arasındaki farklılıkları söyler misiniz?” dedi. Şöyle söylemek istiyorum: 2002’den 2011’e kadar yasaların değiştirilmesi yönünde çok yoğun çalıştık. Yani Türkiye’de kadın erkek eşitliğini hayata geçirmek için yasalarımızda var olan pek çok istemediğimiz, uygun olmayan maddeleri değiştirdik, bundan da büyük onur duyuyorum ancak daha sonra, bu değişikliklerin hayata tam olarak geçemediğini görüyorum. Yani uygulamada, örneğin Türk Ceza Kanunu değişti ama hâkimlerimizin -siz de aynı şeyi söylemişsiniz yani bizi yaralayan, basından takip ettiğimiz kadarıyla, ben hukukçu değilim mahkemeye girmiyorum- kravat taktı diye bir kadını 60 kere bıçaklamış bir adamın cezasının hafifletilmesi gibi bir şeyi basın yazdığı zaman, bundan rahatsızlık duyuyoruz. Doğru mudur, değil midir bilmiyorum; basın yazıyor, biz de böyle hissediyoruz. Dolayısıyla, bunların dikkate alınması gerekir.

Kadınların güçlenmesi çok önemli. Kadınları hem ekonomik açıdan hem sosyal açıdan güçlendirmeliyiz. Ben de izin verirsiniz Mehmet Ali Bey’le ilgili bir anımı anlatmak istiyorum, önemli, tutanaklara geçsin. Mehmet Ali Şahin bu Medeni Kanun değişirken, o zaman ki partilerinde hep beraber bir muhalefet şerhi koyuyorlar “Mal ortaklığı rejiminin bütün evlilikler için geçerli olmasını istiyorlar ve bunun takipçisi olacaklarını.” söylüyorlar. Biz milletvekili olduktan sonra ben 17 şubat daha önceki Medeni Kanun’un kabul yıl dönümlerinde hep gündem dışı konuşmalar yaptım ve Mehmet Ali Bey’i her gördüğümde sordum “Bunu değiştirelim.” Bana aynen Nazan Hanım’a söylediği gibi “Muhalefette olmakla iktidarda olmak aynı şey değil, çok zor hocam.” dedi. Halbuki bunu geriye dönük yani tüm evlilikler için bunu yapabileseydik, kadınlar için bu büyük bir güvence olacaktı ama

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tüm dünyada böyle yani kadın, mülklerin ancak yüzde 1’ine sahip.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Öznur Hanım, ben dünyayla ilgilenmiyorum ben Türkiye’yle ilgileniyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, evet.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Biz burada, şimdi Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan işleri konuşuyoruz ve çok önemseyemediğim bir Komisyon kurulmuş, bu Komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda bu sorunun en azından ortadan kalkmasa bile hafifleyeceği, azalacağı, kadınların daha rahatça yaşayabilecekleri bir ortamın olmasını istiyorum, benim derdim o.

Hocamın bir şeyi nedir? Bunu da söylemem gerek, demin de söyledim, Hocam, kadın ve erkek biyolojik olarak farklı yani bu farklılığı hepimiz kabul ediyoruz. Biyolojik olarak eşit de değiliz, eşit de olmak istemiyoruz yani ben doğurmaktan çok memnunum, iyi ki doğurdum. Dolayısıyla, hak eşitliği meselesi çok önemli, bu konuda hep ilerlememiz lazım. Bizim toplumsal cinsiyet eşitliği diye söylemek istediğimiz şey, cinsellikle ilgili bir şey değil, kesinlikle bununla ilgili bir şey değil. Toplumsal cinsiyet eşitliği İngilizce “gender” kelimesinin 1990’lı yıllarda yapıldığı bir tercüme, bu tercümeyle beğenmiyorsanız değiştirin arkadaşlar. Başka bir şey bulsun Türk Dil Kurumu ama böyle bir şey, bu bir vakia. 1994 yılında biz, Pekin toplantısına gitmek için yaptığımız çalışmalarda ben, heyet üyesiydim, çok çalıştık ve Pekin’de de bu konu çok tartışıldı, “gender” bizim toplumsal cinsiyet eşitliği olarak, toplumsal cinsiyet rolleri olarak kabul ettiğimiz sözcük, İngilizce karşılığı “gender” bu olsun mu, olmasın mı diye çok tartışıldı, bu kabul edildi, pek çok ülke buna çekince de koymadı, koyan ülkeler var. Bunu da toplumsal cinsiyet rolleri diye tercüme ettiler. Nedir bu? Demin, Öznur Hanım da söyledi “Doğduk kız çocuk, erkek çocuk.” Yetişirken kadın ve erkek oluyoruz. Kadın ve erkek olurken

her toplumun kendine özgü kadınlık ve erkeklik rolleri var. Bu rolleri biz yetişirken öğreniyoruz. Şimdi biz diyoruz ki bu öğrendiğimiz roller, hayatımızda eşitsizlik yaratmasın, bu roller eşitlikçi olsun ve biz bu rollerimizden memnunuz ama bu rol bize “Kadın annedir, çocuğun altını kadın değiştirir.” Yok böyle bir şey. Kadın annedir, çocuğun altını değiştirir. Erkek babadır, o da çocuğun altını değiştirebilir ama tabii ki emzirmeyi kadın yapacak. Şimdi bunu anlatmamız lazım yani bu rollerden biz neyi kastediyoruz, bunu anlatmak lazım. Bu bize biçilen yani “Kadın evde oturur.” eskiden imaj buydu, değil mi? Kadın evde oturur, evdeki işleri yapar.

Şimdi, kadınlar ekonomiye kazandırıldığı zaman yani kadınlar çalıştığı zaman, o ülkenin ekonomisi kalkıyor bunu bütün dünya biliyor. Dolayısıyla, biz kadınların ekonomik olarak özgürleşmesi -arkadaş sordu- ekonomik olarak özgürleşmesini istiyoruz. Her kadın ekonomik olarak güçlenmeli, şöyle bakılmamalı; bakın, erkek çalışır, o esas evin geçimini sağlar. Kadın çalışır, onun ki işte, ufak tefek ihtiyaçlar için...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ya, iki dakika varsa ben bir veda falan edeyim bari, olabilir mi, mümkün mü?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çiler Hanım, arkadaşlar gitmek zorunda.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Sayın Başkanım bitiriyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Genel Kurul...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – İşte ben veda edeyim diyorum yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben dinliyorum.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yok, hayır, ben veda edeceğim, gideceğim çünkü benim de işim var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, Genel Kurulda...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Bitiriyorum yani bunlar çok önemli bu kavramlar üzerinden...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlar oylamaya gidebilirsiniz,

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Genel Kurula, oylamaya gidiyoruz.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Biliyorum, biliyorum ben de aynı şeyleri yaşadım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sizi özellikle dinlemek istiyoruz ama Genel Kurul...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Habibe Hanım, yoklamaya geçelim, grup mesaj atmış.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ben biliyorum ama bunu çok önemsiyorum yani bu...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şimdi Çiler Hanım, işleyiş hakkında bilgi vereceğim.

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ KADIN SORUNLARI ARAŞTIRMA MERKEZİ KURUCU BAŞKANI PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR – Bizim bütün özellikle bu İstanbul Sözleşmesi meselesinde de bu gündeme geldi yani toplumsal cinsiyet rollerinin anlaşılmadığı, anlaşıldı. O zaman eğer bu kavram doğru görülüyorsa bu kavrama başka bir Türkçe tanım bulalım. Ama böyle bir olgu var, bu olguyu biz her yere de yazdık, her yerde var, 1995’te Pekin Sözleşmesi’nin altına Türkiye olarak imza attık, milenyum raporlarına imza attık. Bütün bunlarda, Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliğinin hayata geçirileceğini kabul etti, bununla ilgili çalışmalar yapılacağı her belgede var. Dolayısıyla, her belgede varsa bunu yapmamız gerek. Dünyadaki bir ülkenin saygınlığı bu tür uluslararası sözleşmelere

attığınız imzalarla belirlenir “Ben imzamı attım ama bunu yapmıyorum.” demek doğru bir şey değil. Ayrıca, bütün bu uluslararası sözleşmeler Anayasa’nın 90’ıncı maddesiyle de güvence altına alınmış yani insan hakları bağlamındaki her türlü sözleşme imzalanıp Meclisten geçtikten sonra iç hukuk sistemimiz gibi düşünülmeli, içtihat oluyor. Dolayısıyla, bunları yapmış bir ülke olarak neden yapmamış durumuna düşelim? Yaptık, kelimenin söylediklerinden, kelimelerin ifade ettiklerinden hoşlanmıyorsak onu değiştirelim; Türk Dil Kurumu bununla ilgili bir çalışma yapsın, bunun karşılığı nedir, o tanımı bulsun, onu oturtalım, onun üzerinden konuşalım. Böyle bir karışıklığa sebebiyet vermesin çünkü bu tür karışıklıklar hoş şeyler değil.

Ensestle ilgili de bir şey söylemek istiyorum. Biz Türk Ceza Kanunu’nda ensesti suç hâline getirdik, ensest bir suçtur Türkiye’de ama maalesef, konuşulmayan bir olgudur ve bununla ilgili araştırma yapılmamıştır bu ülkede. Dolayısıyla, bununla ilgili çalışmaların da yapılması gerekir, araştırılması gerekir, kadına yönelik pek çok şiddet olgusunun arkasında ensest olayının olduğunu da biliyoruz ve bunların kabul edilemez olduğunu biliyoruz ve Türkiye Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni imzalamıştır dolayısıyla 18 yaşına kadar herkes çocuktur ve çocuk haklarından en iyi şekilde yararlanmalıdır. İstanbul Sözleşmesi’nde ben öyle bir tanım hatırlamıyorum ama İstanbul Sözleşmesi’nin Türkçe çevirisi ile İngilizce metin arasında farklar var yani birtakım çeviri hataları diyelim bunlara, bu farklılıklardan kaynaklanan sıkıntılar olabilir dolayısıyla belki bunların da gözden geçirilmesi gerekir. İstanbul Sözleşmesi de çok önemli bir metindir, inşallah, Nazan Hanım’ın dediği gibi bir kaza olmuştur, o kazadan dönülür.

Ben çok teşekkür ediyorum sabrımız için de.

Öznur Başkanım, seni istismar ettiysem özür dilerim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gaye Hocam, çok teşekkür ederim, gelmeniz beni de çok mutlu etti. Birlikte nüfus ve demografi çalıştık, kadın çalıştık, aile çalıştık, anne çalıştık ve ben Gaye Hocamın birikimine inanıyor ve güveniyordum, bugün de tecrübesiyle bizi memnun ve mutlu etti.

Çiler Hocam, öncelikle, arkadaşlarımızın gidişatı mecburi bir gidişat. O kadar keyifle dinledim ki Nevzat Hocamı da Gaye Hocamı da, sizi de aynı keyifle dinlemeyi canıgönülden istiyorum. Ama muhalefet yoklama isteyince eğer yeterli sayı bulunamazsa Türkiye Büyük Millet Meclisi kapanıyor. Dolayısıyla, gruptan da bana mesaj gönderiyorlar “Komisyon üyelerini Genel Kurula gönderir misiniz.” diye, beşinci kez mesaj gelince mecburen...

Çiler Hanımcığım, Kıymetli Hocam, buyurun, söz sizde.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yani burada başka üyelerin de diğer arkadaşların da hepinizin gitmesi gerekiyorsa ben yazılı olarak iletayım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yok Hocam, söz sizde, buyurun.

Uzulde son cevap hocalarımızın.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Onların gitmesi açısından değil de hakikaten ucu açık bir Komisyon diye düşündüm ben, belli bir saat sınırı falan varsa ben imtina ederim kendi süremden.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Çiler Hocam, buyurun, dinliyoruz sizi, kayıtlara geçirelim.

Bakın, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanımız burada.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Teşekkür ederim diğer arkadaşlara, herkese, hocalarıma da.

Yanlış anlamayın, ben mesela şu anda uluslararası ortaklı -6 ülkenin- Avrupa Birliği projesi toplantısında üniversitem adına bulunmam gerekiyordu “Bensiz başlayın.” falan dedim çünkü bayağı bir gidiyor süreç.

Çok soru oldu ama ben çok kısa, toparlayarak bunlara bir yanıt vermek istiyorum aslında. Ben Komisyona başka arkadaşlarımız ifade ettiği çok olumlu duygularla geldim ama ümitsiz bir insanım, bu ikisi farklı şeyler. Katılımcı listesini gördüm, değişik kurumlardan temsilciler almışsınız -üst düzeyde, bakanlar- daha önceki komisyonlarda yoktu. Dolayısıyla bir eş güdümsüzlük var yani herkes bir şeyler yapıyor ama her birimde ve kurumda ayrı ayrı yapılıyor ve bunlar bir türlü birbirleriyle bağlantılandırılıp çok güçlü bir kadına yönelik şiddetin önlenmesi, genelinde de toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili Türkiye’deki bütün bu çabaların, muhalefetin, iktidarın bir araya getirildiği bir şeyin kurulmamış olması aslında beni ümitsizliğe sevk ediyordu. Çünkü burada hakikaten yazıyor, medyayla ilgili neler yapılabileceği, Bakanlığın eylem planı bu, biz de şey verdik ve bu Komisyonla ilgili değil, genel olarak bir adım atılmıyor. Bunu da çok sektörel olarak gördüğümü söylemeye çalıştım yani ümitsizliğim o noktada aslında. Hangi çağın sektörü bu? Kapitalizmin en vahşileştiği ve çıkar, kâr, endüstriyel mali döngüsü peşindeyken insanın ikincilleştirildiği, üçüncülleştirildiği, onun bir malzeme hâline getirildiği, kamu çıkarının ortadan kalktığı, toplumsal sorumluluğun ortadan kalktığı çağın medyasıyla uğraşıyoruz biz, dijital boyutu da öyle, geleneksel televizyon, radyo, gazete boyutu da öyle. Ancak alternatif ve muhalif ya da daha küçük yapılarda, daha küçük, gönüllülüğe dayalı çoğu kez, zar zor ayakta duran yapılarda biraz daha farklı bir habercilik görüyoruz. Ben zaten bu yola baş koymamış bir insan olsam gelmezdim buraya, benim bu anlamda, işin sadece teknik ya da siyasi yönüyle ilgili bir birikimim yok; aynı zamanda bir belleğim var, on yıldır devamlı olarak farklı farklı platformlarda, Aile Bakanlığında, komisyonlarda, üniversitenin senatosunda üyeliklerimle falan toplamında bir şey var ve artık bu yaşa geldiğiniz zaman -bilmiyorum, Gaye Hocam nasıl hissediyor- daha fazla bir şey yapılınsın... Onun için mesela, ben onu belki biraz daha parlatarak söylüyorum, yoksa benim kendi siyasi görüşüm açısından İstanbul Sözleşmesi burjuva hukukunu tesis ederek kadın-erkek eşitliğine dair belli üstyapısal düzenlemeleri yapacak bir metindir netice itibarıyla. Benim için asıl şey temelde ekonomiktir, oradaki başka mücadele biçimleridir, sınıf mücadelesidir falan ama o bile iyi bir adımdı ve ondan bile bu kadar şey yapılması ya da onun yerine neyin ikame edileceği tam belli olmadan yola çıkılması hakikaten ümitsizliğe düşmeye yol açıyor ister istemez bu yönüyle. Bir de tabii, günde 1 kadın öldürülüyor, 1 kadın, Türkiye’deki bu trend uzun zamandır devam ediyor. Evet, dünyanın her yerinde şiddet var kadına yönelik, çocuğa yönelik ama bizdeki rakamların bu süreklilik gösteren, özellikle son birkaç yıldır olan durumu üzüyor, ben etkileniyorum bunlardan, belki de öyle söylemem gerekiyor.

Bir şeyi unutmamamız lazım. Benim kendi disiplinim medya ve iletişim çalışmalarını diye “Medya çok önemli, medyada içeriği düzeltirseniz, koşulları düzeltirseniz kadına yönelik şiddet azalır.” Böyle bir şey yok.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hocam “Medyayı düzeltirseniz her şey düzeler.” bunu kimden duyduunuz? Bu, bizim hiçbir zaman kullanmadığımız bir şey.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yok, yok; burada yok ama başka yerlerde çıkıyor bu bizim karşımıza yani böyle bir bakış açısı var, siyasi yönü çok farklı kesimlerden geliyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kaçak güreşenler ancak bunu söyler. İşin farkında olan, yıllarını, yirmi yılını, otuz yılını, kırk yılını kadına vermiş siyasetçiler var. Suzan Hanım yıllara mazhar siyaset yapıyor ve tırnaklarıyla buralara gelmiş, Gamze Hanım hakeza öyle ve kadın haklarını savunarak, kendi haklarını savunarak gelen arkadaşlarımız hakeza öyle. Dolayısıyla, bir tek medyaya bu işi pas atarak... Böyle bir şeyi hiç kimse söylemez.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Olmaz çünkü medya çok üstyapısal bir kurumdur yani başka kurumlarla olan ilişkisiyle birlikte ancak bir olumlu katkı verebilir eğer azaltılmaya yönelik bir katkı gerçekten medyadan geleceği düşünülüyorsa ama burada şöyle bir problemimiz var. Biraz önce sormuştum, Tuba Hanım'dı galiba, etik pratik dediğimiz şey: Etik ortamda ve etik bağlamda, etığın bir değer sahibi olduğu yani değerinin olduğu koşullarda, etik pratik söz konusu olabilir. Etik pratiğin bir kurumsal bağlamı olması gerekir. Yani kurumların bu etik pratikleri, şey gibi düşünün, yani çocuk yürümeye başlıyor, biz okullarda öğretiyoruz iletişim fakültelerinde ve emin olun çok çeşitli dersler de öğretiliyor. Etik dersleri var, toplumsal cinsiyet ve medya dersleri var, hak haberciliği dersleri var, bir sürü. Anayasa öğretiyoruz, sosyoloji öğretiyoruz falan. Şimdi, bu kadar donanımı kazanıyor bizim çocuklarımız -iletişim fakültelerinin hepsi için söylüyorum, müfredatlar üç aşağı beş yukarı bu biçimdedir- ama tam yürümeyi öğrenecek, yani bunları uygulayacak ve sektöre girecek; bir giriyor sektöre inanılmaz bir şey. Yani kolunu kımıldatacak, kendi bildiği gibi öğrendiği gibi hakkaniyetli ve etik gazetecilik yapacak imkânları göremiyor.

Onun için ben burada, patron vurgusunu kişi olarak değil, bu patronluk mekanizması, yani bu kapitalizmin kendi mekanizması. Yani doğrudan doğruya çalışanını kendi kâr maksimizasyonu için onun hareket alanını daraltan, o kurumsal iklimden söz ediyorum. Yoksa patronun kendisi bilmiyordur bile belki, hani gün içerisinde hangi haber yapılıyor, hangi kurmaca? Onun çok içeriğine vâkif olmayabilir içeriğine, nasıl yapıldığına, genel hatlarıyla biliyordur. Öyle bir şeyden söz etmiyoruz daha yapısal bu, çok yapısal bir şeyin içerisine siz bırakırsanız eğer bu yetişmiş ve bana göre gayet nitelikli olan, hiç öyle isteyerek istemeyerek... İstemez yani, bizim çocuklarımız istemez, böyle etik dışı, ondan sonra şiddeti körükleyecek, doğuracak; ya da kadını, çocuğu, doğayı ekolojiyi, böyle ikincilleştirecek, talileştirecek türden içerik üretimini öğretmiyoruz çünkü biz doğrusunu yaptırmaya, öğretmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla, kötüsünü teşvik etmediğimiz için onlar zaten o donanımla çıkıyorlar ama girdikleri sektör bu yürümeyi öğrenme, yani bu pratiği gerçekleştirmeyi imkânsız kılıyor ve düşe kalka işte, mecburen o yapının içerisinde devam ediyor.

3 strateji var burada bakın, kadınlara yönelik habercilikle ilgili ya da toplumsal cinsiyet eşitliği haberciliğiyle ilgili. 1'ncisi, ya sektöre dâhil oluyor "Tamam." diyor, bütün oyunun kurallarını benimsiyor artık "Hani girdik bir kere eğitimini de aldık, yapabildiğim kadarıyla gideceğim." diyor ve öyle gidiyor. 2'ncisi içine çok giremiyor ve hemen başka iş arıyor, başka bir sektöre... Bankacı oluyor, işte, öğretmen oluyor, başka bir şey oluyor. Yani oradan ayrılıyor birkaç yıl içerisinde çünkü şey yapamıyor yani bünye kaldırmıyor öyle denilebilir. 3'üncüsü de daha eşitlikçi ve hatta feminist bir stratejiyle böyle küçük küçük değişiklikler, küçük küçük arayışlar ondan sonra -ana akım medyadan söz ediyoruz- yapabileceği hareket alanını, böyle imkân bulduğunda kullanıp manşetinde, görselinde, haberinde falan böyle onları devamlılık göstermek, onları çoğaltarak onun sağlayacağı doğru bakış açısını küçük küçük de olsa kurmaya çalışmak. Yani bu da yıllar alıyor falan, o da çok sekteye uğrayabiliyor.

Dolayısıyla, burada etik, kişisel bir şey değildir; etik, toplumsal boyutuyla konuşulması gereken bir şeydir. Onun için ben başlangıçta söyledim, yani insanların kurumsal yapılardaki faaliyetlerinde, o kurumsal yapı içerisine katkı verebilmeleri için onlara hareket alanlarının tanınması gerekir. Çok fazla basınç olduğu zaman, hiç hareket alanı tanınmadığı zaman, hele ki medya sektörü gibi yani son derece sorunlu bir sektörde, o zaman işte karşımıza çıkan içerikler böyle oluyor, kadınların istihdamı böyle oluyor medya sektöründe falan. Dolayısıyla bununla başa çıkmak bu anlamıyla çok kolay değil, çok zor. Onun için buradaki muhataplar sahada...

Bir de şu var, şunu da unutmayalım: Çok hızlı bir iş gücü sirkülasyonu oluyor medyada, mesela üç yıl bir yerde çalışıyor, sonra belki ayrılıyor, gidiyor. Dolayısıyla, bizim o istihdamdaki bu hızlı sirkülasyon nedeniyle etik kodlara dair o belleği oluşturacağımız, taşıyacağımız, onda süreklilik gösterecek olan kişileri de ana akım medyada şey yapamıyoruz, devam edemiyorlar yani, yerine daha az ücrete çalışacak başka birisi geliyor ve daha kötü habercilik yapıyor ya da daha kötü senaryolar yazıyor ya da daha dikkatsiz falan. Onun için bunları gözetmek zorundayız, bu sektörün dinamikleri dediğimiz şey, ciddi anlamda kadına yönelik şiddetle ilgili olan içerikleri karşımıza hem kurmacada hem haberde sorunlu çıkarıyor.

Bu dizilerle ilgili çalışmayı iki üç yıl önce TÜSİAD yaptı. İşte, bu dizi... Bir akademisyen gruba verdi ve dizilerdeki şiddetin ve cinsiyet eşitliğine aykırı bütün şeyleri çıkarttı, çok güzel bir analiz yaptırdı, iyi bir rapordur o. Ondan sonra da TÜSİAD Başkanıyla birlikte oturup lanse ettiler, yanlarında da dizilerin yapımcısı Birol Güven vardı. Hatırlıyor musunuz? Bilmiyorum. O da çeşitli türden diziler yapıyor, aile dizileri falan, daha şey, yani şiddet içermeyen görece. Sembolik şiddet var, işte, hani eşler arasındaki bağırış çağırışlar, şunlar bunlar ve orada çözüm yolları da vardı falan. Yani bir dizi sektörü; senaristleriyle, yapımcılarıyla, yönetmenleriyle, onların nasıl bu şiddetin kadını daha az ikincilleştiren, zayıf gösteren, güçten düşüren biçimde görünür olması için, kadının daha güçlendirilmesi için... Evet, şiddet göstereceksiniz ama bir yanıyla da sürekli olarak kadının tepelendiği bir biçimde göstermemeniz gerekiyor, onun o şiddeti alt edebildiği, üstesinden gelebildiği, maruz kalan olarak yaşamına devam edebildiği, güçlü figürlerle de gösterebilirsiniz. Bir öyle göstermek var, şiddetin varlığını, toplumsal şiddetin varlığını; bir de artık ezilmiş, bitmiş ondan sonra kendi yaşamını ve benliğinin kontrolü kendisinde değil, hep o erkek karakterlerde olan bir kadın olarak sunmanız var. Hangisini daha fazla gösteriyorsanız, o, toplumsal yaşam içerisinde daha doğal ve normal kabul ediliyor. Dolayısıyla, bunlara dair şeyleri, sektörün içerik üreticileriyle birlikte, bir hayli yola konulması gerekiyordu, öyle bir şey olmadı. Demek ki olması çok zor yani TÜSİAD farklı. Tabii ki, Meclis Araştırma Komisyonu, buradan çıkacak...

Yani devletin birçok birimini Hükümet ve partiler aracılığıyla harekete geçirebilirsiniz ama ben bir direnç ya da rezervli bir biçimde geleceklere çok eminim, ana akım medyadan bu yönüyle karşınıza. Onun için, ciddi bir "monitorization" dedikleri o izleme sistemi kurulursa ama cezalandırma değil, izleme ve afişe etme; yani sürekli ama... Yani dünyadaki modeller genellikle bunun üzerinden gidiyor. Kötü hazırlanmış, etik kodları ihlal eden içeriklerle ilgili izleme, kayıtlama, görünür kılma, o kurumun yapmadığı ya da yapmadığını afişe etmek. Yani bu onun itibarı, kurumsal itibarıyla ilgili oradaki kişiler ve senaristlerden çok işte, dizi filmidir ya da bir haber programıdır neyse; o kurumun medya itibarıyla ilgili bazı sonuçlar yaratır. Kendisine bir çekidüzen vermeye kalkar, bir ombudsmanlık sistemi kurabilir kendi yapısında falan.

Dolayısıyla, sansür ile etik kodlara dayalı önleyici mekanizmalar arasında fark vardır. Yani sansür bu anlamıyla bir şey değildir, çözüm yolu asla olamaz. Daha çok o mesleğin içerisinde gelenlerin kendisini uygun etik kodlarla çalışabilir hâle getirmesini sağlayacak mekanizmalar kurmak önemli, benim açımdan. Dolayısıyla bu kişide biten bir iş değildir, kadına yönelik şiddetin azaltılmasıyla ilgili medya çalışanları kişisel olarak halledebilecekleri bir şey değildir, konu değildir. Onların yer aldığı kurumsal yapıların, kurumsal bazda ele alınması gerektiğini düşünüyorum ki o toplumsal sonuçlar yaratacak bir hâle, yola konulabilsin ama tekrar ediyorum: Yani göstermemek, resmetmemek değil şiddeti. Biraz önce söylediğim gibi yaşamda ne varsa onun bir tür yeniden inşasıdır medya ortamı. Yani onu "reconstruct" edecek zaten ki bizde bakalım hâlimize iyi miyiz, kötü müyüz, toplum olarak neyiz, nereye gidiyoruz falan? Dolayısıyla, buradaki sürecin böyle planlanması gerektiğini düşünüyorum. Bir izleme, takip ve deklare etme süreci olarak.

Valla, benim aldığım notlar bunlar, bu en önemli husus. Çözümü de önermiş olduğum kendi görüşlerim doğrultusunda, yapılabilirler doğrultusunda, en azından hemen yapılabilirler şeyler açısından ama bir dahaki şeyde bir başka uzman tekrar çağırarak olursanız bu medya içerisindeki karar vericilerle yine bu alanda çalışan başka hocaları aynı oturumda bir... Biz çünkü birbirimizi anlıyoruz mesela buradaki şeyler açısından, ilgiler veya kaygılar açısından...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bu oturum... Çiler Hanım, Kıymetli Hocam, oluşturduğunuz önerilerinizi memnuniyetle dinleyelim. Özellikle, yarın medyayı konuşacağız. Dolayısıyla, geçmiş dönem, önceki dönem milletvekillerimizden kadın çalışmış hem de akademisyen olsun ve bu uluslararası sözleşmeler dâhil, Pekin, CEDAW dâhil, 2006 Başbakanlık genelgesi sürecini, Türkiye'nin siyasi sürecini muhalefet gözüyle gören bir göz komisyona gelsin istedim. Gaye Hocayı davetimin en önemli sebebi bu. Yarın medyayı konuşuyoruz. Dolayısıyla, nereden nereye geldik, Komisyonun tüm üyeleri bu anlamda muhalefetin, geçmiş dönemde CHP'de milletvekilliği yapmış bir akademisyenin gözüyle yirmi yılı bizimle paylaşsın. Sizi yine hakeza iletişimci olarak, Nazan Hanımı ve Nevzat Hocamı yarın medyaya hazırlık... Sizin bize vereceğiniz bilgileri o yüzden çok önemsedik.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Bunları da taşırırsanız yani o zaman.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii ki...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Çünkü bizim onlarla karşı karşıya aynı yerde geldiğimiz zaman bilmediğimiz bazı şeyleri onlar söyleyebiliyor, biz bilmiyoruz bazı sektörel dinamikleri ve oradan bir yanıt geliştirmeye çalışıyoruz falan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şimdi, tutanaklar sizin elinizde bir düğmeyle orada onlar. Güçlü isimler geliyor, yarın arkadaşlarımla paylaşacağım gelecek arkadaşlarımızı.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yani o tutanakları biz sonra okuyabilir miyiz? Ben onun üzerine yazı yazarım çünkü muhtemelen.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, ağızımıza sağlık Çiler Hocam.

Çok teşekkür ediyorum.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Medya ile ilgili tespitlerinize ve yorumlarınıza teşekkür ediyorum. Sansür değil ama göstermemek gerektiğiyle ilgili kanaatleriniz önemli ve kadına yönelik şiddeti meşru gösteren hiçbir medyayı bizim mazur görme imkânımız ve ihtimalimiz de yok.

Bu vesileyle, yaptığınız sunum için çok teşekkür ediyorum, ellerinize sağlık, sorularımızı cevaplandırdınız.

Teşekkür ediyorum.

Sözünüzün başında yine soru-cevabı yaparken de sözünüzün başında sadece söylediğiniz o “Türkiye Büyük Millet Meclisine ben gene geliyorum ve hazırlık yapmadan geldim.” demenize üzülmemin sebebi şu: Burası çok önemli bir mekân ve o kadar çok akademisyen olarak buraya gelip Komisyonunda bilgi vermek isteyen insan var ki biz sadece sizleri tespit ederek, seçerek özellikle gelmenizi arzu ediyoruz, tecrübelerinizi burada paylaşsınız. Meclise ne kadar sık geliyorsanız o sizin tecrübenizi, o sizin konuyla alakalı başvuru kişi olmanızı teyit ediyordur. Bu da çok önemlidir.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yok, ona alınmayın siz, sizinle ilgili değil.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Söyleyeceğim, ben anladım sizi.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yani bir şeyin tekrar etmesi iyi bir şey değildir, ondan söz etmeye çalışıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Şeyleri söylediniz, “Umutsuzum.” dediniz ama biz umutluyuz, umut biziz. Bu Meclis 2006’daki Başbakanlık genelgesini, Türk Ceza Kanunu’ndaki değişiklikleri, 2010’daki 10’uncu maddeyi, 2019’daki koordinasyon toplantılarını, genelgelerini vesaireyi yığınla işi yapan bir Meclis. Biz şu anda sadece zihinsel değişime ihtiyaç duyuyoruz. Yani bunca yıl bütün arkadaşlarımız aynı şeyleri söyler. Yani iktidar partisi... Benim üzüldüğüm nokta şurası: Hangi kadın cinayeti ya da hangi kadına yönelik şiddet olduğunda direkt olarak sorumluluk iktidar partisine ya da Hükûmete yönlendiriliyor, bu beni en fazla rahatsız eden mevzu. Bunu size iletişimci olarak söylüyorum. Burada bir dil düzeltmesine ihtiyacımız var. Yani biz kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için en azami gayreti sarf ediyoruz hem Mecliste hem siyasi alanda ama bunu hâlâ devam ettiriyor, sizi de umutsuzluğa sevk eden hadise bu. 2015’te katıldığımız toplantının tutanağını istedim de orada da aynı cümlelerle başlamışsınız Komisyon toplantısına. O yüzden, ben bu tutanağı görmüş olmama rağmen sizi bugün davet ettim. Yani ilk kez burada görüyorum değil, ben Çiler Dursun’u davet edeceğim zaman kimi davet ediyorum diye böyle sülalesine kadar bakıyorum. Sizin buradaki kanaatlerinizi biliyor olmama rağmen davet ettim.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Yani, hakikaten, bundan sonrakilere beni çağırılmayın çünkü ben üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri söylüyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yok, hayır vallahi bunlara bakıyorum ya... Siz nasıl okuyorsanız ben de okuyorum yani.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Öznur Başkan, çok genç akademisyenler var. Onlar böyle her şey çözülecek birdenbire... Onları çağırın.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ya, siz de gençsiniz, kaç yaşındasınız?

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Çünkü ben böyle üç beş yıllık değil, on-on beş yirmi yılda falan bu işlerle anca...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, kaç yaşındasınız?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ya, Hocam, gerçekten kaç yıllıksınız?

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Ben yirmi yedi yıldır akademisyenim, on yıldır profesörüm, 50 yaşındayım ben.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, bakın, siz yaklaşık son on yıldır kadın çalışmışsınız baktığım ondan öncesindeki...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – 2008’den beri, evet.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama çok değerli, toplum ve kadını birleştirmek.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, toplum çalışmışsınız, yani ben... Burada CV’leriniz var ama burada değil, sizi davet etmeden görüyorum ben. Dolayısıyla, on senedir kadın çalışan bir akademisyen 2015 yılında gittiğinde de aynı cümlelerle... Aynen şöyle arkadaşlar: -tartışma yaratmak için değil, sadece Hocama neden o ilk söylediğinde üzüldüğümü ifade etmek için söylüyorum- “Şimdi, ben, tabii, daha önce komisyon toplantılarında buldum kadına yönelik aile içi şiddet ve medyayla ilgili, Zeynep Karahan Uslu Hanımefendi’nin de Başkanlık ettiği, bundan birkaç yıl önceydi yani bu çalışmaların epey bir gerisi, artyöresi olduğunu biliyorum. Fakat, biraz önce söylendiği gibi, bunların ne kadarının sonuca ulaştığı konusunda son derece karamsarım, o karamsarlıkla geldim Komisyona.”

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Bakın, ne kadar teyit ediyor şu andaki bağlam bu karamsarlığımı.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır...

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Çok çok... Yani beni teyit etmiş oldunuz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çiler Hocam, ben de size şunu söylüyorum: Kıymetli Öğretmenim, Kıymetli Hocam...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Hocam istikrarlı yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır... Ya, altı sene önce, on yıldır kadın çalışan bir akademisyen dört yıllık akademisyenken bir alt komisyon toplantısına geliyor, Zeynep Karahan Uslu'nun "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Kadın, Medyada Kadının Rolü" toplantısına çağırılıyor, şimdi hepsi elimde. Dolayısıyla, biz daha dört değil, kırk yıl çalıştık, adım adım gidiyoruz. Bu mücadeleyi siz de bırakmayacaksınız, biz de bırakmayacağız. O yüzden umutvarız, çok önemli yasal düzenlemeler yaptık ve çok kıymetli siyasi aktörlerimiz var. Meclisteki temsil oranımızı yüzde 18'e çıkardık, yüzde 4,1'lerden geldik buraya ve ilk kez oluyor bu Türkiye'de.

PROF. DR. ÇİLER DURSUN – Aynısını bir de medyada nasıl yapacaksınız çok merak ediyorum, yani o kadar dirençli bir ortam ki...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Medyadaki arkadaşlarımızın da bu anlamda önerileri bulunuyor. Onu bırakın, Bakanlarımıza söylüyorum ben burada, arkadaşlarım şahit. Yönetici, Bakan Yardımcısı olmak üzere "Yereldeki yönetim kademelerine de lütfen kadınlarımızı atayın." diye Bakanlarımıza buradan söylüyorum.

Ahmet Başkanım, çok teşekkür ederim, Komisyonun başından itibaren çok büyük bir sabırla dinlediniz.

Buyurun, söz sizin.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Sağ olun.

Ben biraz da suçluluk psikolojisiyle yoklamalara da gitmedim çünkü ilk defa katılabildim. Aslında, biliyorsunuz, Komisyon kurulmadan önce de konuşmuştuk, ben de merak ediyordum katılamadım ama neler oluyor diye ama benden öte AKPM'de de merak ediliyor bu Komisyonun çalışması. Hakikaten bana da soruluyor. Önümüzdeki günlerde de genel kurula gideceğiz.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Nasıl güçlü bir Komisyon olduğuna gördünüz.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Şimdi, ben, eğer varsa bundan sonraki toplantılara da katılacağım inşallah, vaktim el verdiği ölçüde. Yani ben Komisyonun alanına şimdilik girmeyeyim, müdahale etmeyeyim fakat bir şeyi, yani "Hasıla nedir?" dersiniz benim bakımından, yani değişik görüşler falan var ama herhâlde en sonunda bütün bunların çözümü her şeyde olduğu gibi özgürlük ve hukuk. Yani AKPM, Avrupa Konseyi bakımından. Yani özgür birey güçlü birey, güçlü birey güçlü aile, güçlü birey güçlü milletvekili, güçlü diplomat... Dolayısıyla, hukukla birleştiğinde bu... Şimdi, ben geçen gün Norveç'teydim -biliyorsunuz bu konuların çok şey olduğu bir ülke- orada her şey fark ediliyor. Şimdi, bir konuda ben buradan bir uyarı yapmak istiyorum: Bu "eşitlik" kavramı aynen sizin dediğiniz gibi. Nevzat Hocamın ne dediğini çok iyi anlıyorum, o farklılığı kastediyor ama benim gördüğüm hiçbir yerde de biyolojik farklılıklar anlatılırken eşitlik kavramı kullanılmıyor, eşitlik kavramının kullanılması o konularda da diğer konularda da biraz tehlikeli yani tamamen toplumsal ve hukuki bir şey anlamını bilmekle beraber çünkü bunlar çok konuşulan konular. Ben hatırlıyorum, biz İslam Konferansı Teşkilatında da bu konuları çalıştık, ben de temsilciydim. İranlılar "'gender equality' demeyelim, 'gender justice' diyelim." derdi. Bu, artık kabul edilmiş evrensel bir kavram ama biyolojik farklılık tabii ki var.

Ben başarılar diliyorum Komisyona. Gitmeden önce de sizden bilgi alıp buradaki çalışmalarını orada anlatacağım çünkü İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili çok yüksek seviyeli oturumlar yapılıyor, geçen ay yapıldı, bu Genel Kurul sırasında da yapılacak.

Ben de -Gaye Hocamın dediği gibi- kavram kargaşası konusunda üzgünüm yani böyle bir metin konusunda bu kadar kavram kargaşası olmamalı ama daha sonra konuşma fırsatımız olur inşallah.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ederim.

Ahmet Başkanımız daha önce Dışışleri Bakan Yardımcımızdı ve İstanbul Sözleşmesi sürecinin öncesini de sonrasını da yakın takip eden bürokratlarımızdan, sonrasında bakan Yardımcımız, şimdi Komisyon Başkanımız. Dolayısıyla, Komisyonumuzda olması bizim için bize güç verecek, onun desteklerini almış olmak da bizim için çok kıymetli.

Ben çok kıymetli hocalarıma katılımları için çok teşekkür ediyorum, Komisyon üyelerine çok teşekkür ediyorum, uzmanlarımıza ve değerli basın mensuplarımıza teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun toplantısını kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.11

